

تسخی یی پرانستی وی غنہ یی سپینہ توتہ اوپہ یوووہ
 بوتل چي خدای خبرخه پکني وو پراته وو . حوان بودی ترخه
 وویل چي هغه نه ورباندی پوهیده خود حوان پڑ اشاره بودی
 پوه شوه چي او برغواړي . بودی له سرک تخه د ماترکونو یو
 کور دی راوچت کړ او د بند خواته روانه شوه ، لوبی یی لږ او بر
 تخه راډک کړ د زخمي تپونه یی پریولل او بیا یی دهغه داشاري
 په مطابق تپونه په سپینه توتہ وتړل .

په دې توله موده کني حوان غوښتل چي نبخه په کور مطلب
 باندی پوه کړي ، خو بودی په هڅه هم نیویده .

بودی وویل : « ښاغلی تاسو باید د جنوب اوسیدونکي یا ^{ست} .
 په آسانی سره څرکندیده چي باسواده سړی دی ، د پوهوښیار او
 زریک سړی جوتهیده : « ستاسوله خبرو پوه شوم چي ستاسو
 ژبه له مونږ سره توپیر لري ، « دهغه د ډاډکړني دپاره په شونډو
 کني موسکه شوه خو هغه په غمجنو او بې نوره ستونجو دې ته کتل .
 بودی په خوښۍ وویل : « که وکولی شم دخوږلوله پاره خه پیدا کړم
 د پوه به ښه وي . »

ښي حواب ورکړ ، ستوني ستغ پروت و او درنده سايي اړکبله
 سترگي یې په نامعلوم ځای کني ښخې کړې او داسې ښکاره ده
 چي هڅه یې هم نه وي اوږدلی .

بودی خپلو خبرو ته ادامه ورکړه : « له خرو سره به مو طبعه

بسه شي. « اولر لر يې په خپل ځان کښې له سېکې وتلې لوبږه احساس کړه .

په نړۍ کښې يې ورته شو چې د وانگ (wang) د نانوايي په دکان کښې به وچه دودۍ پېدا شي حتی که دچت دنړېدو په وجه خاورې هم ورباندې پرې وي بيا به هم داستفادي وړ وي ، بڼه به وي چې ولاړه شي او يې کوري . اما تر تلود څخه يې تېسي ځوان له خپل ځايه بځايه اود ولې سيوري ته کړي .

وروسته دنانوايي دوکان ته ولاړه ټول ځايونه وران شوي وو. دنانوايي دوکان هم دنورو ځايونو په شان وران وو. هلته هڅوکه نه ليدل کېدل ، په لومړي نظر کښې يې پرته دخاورو له ډېرۍ څخه بل څه ونه ليدل اما وروسته يې ورپه نړۍ شو چې منورد ورته شاته واود وړه چرکات لا په ځاي ولاړ او دچت يوه برخه يې تکیه کړې وه . د ورته په چوکاټ کښې ودرېده او په خاورو کښې يې لاس وهلو اود اوسپنې د ډيگ لرگين سرېوش يې وپيژاندو ، اميد و چې په ډيگ کښې به وچه دودۍ وي. لاسون يې په احتياط سره کار کولو او دې کار دېروخت دواړه درلود . د وړو او کړي ساه وربندوله . بلاخره يې په ډيگ کې دودۍ ومونده او څلور دانې يې يو يوه له ډيگ څخه دباندې راوايستله . پرته له دې څخه چې څوک غاړه ولري له ځانه سره يې په خورشحاله لهجه وويل : « زما غوندې ديوه نړۍ موجود

وژل چکران کار دی ...

د ستنېدو په لاره کې یې دیوې ډوډۍ په خړلو پیل وکړې.
که لږ هوبه او یو پیاله چای هم ولې ... خو په داسې وختونو
کې سړې نه شي کولی چې هرڅه ولري .

په همدې وخت کې د بودی غږ تر غږه شو، او چې لږ وخت
شو که کورې یوه ډله سربازان چې سپوږمېده له کومه راغلې، د
تپې په شاوخوا راچاپېره دي او ټول هغه ته چې اوس یې سترگې
همه سړ ودرغلی کورې .

د بودی په لیدلو یې یوه غږ ورته وویل : « ادې دا جاپانی
مرکه کومه راپیدا کړې ؟ »

بودی چې ددوی لوري ته ودر روانه وه ورته وویل : « کوم
جاپانی ! »

دوی په لور غږ وویل : « دا »

بودی په حیرانتیا وویل : « دا جاپانی دی ؟ هغه خو
نرمونې په شان دی ، سترگې یې تورې او رنگ یې ... »
یوتن ورته وویل : « جاپانی دی ! »

بودی په آرامۍ وویل : « ښه له اسمان څخه راوړلېدو . »

یو بل سرباز ورته وویل : « دا دودۍ ماته مراکړه . »

بودی ورته وویل : « واخله ټوله یې ستا ، دا یوه هم درې

تپې دپاره . »

سرباز په غصه شو او ویل ویل : " یعنی غلورې چې یو جاپانی
 بیزوګی دې هم ښه دوی و خوري ؟ "
 میرمن وانګ په خراب کبې ورته ویل : " زما په خیال هغه هم
 وږی دی . "

لږ لږ یې له دې خلکو څخه په زړه کبې کړه پيدا شوه هغې تل له
 سربازانو څخه کړه کوله .

بودی ورته ویل : " زړه مې غلورې چې له دې ځایه څخه
 ولاړ شئ اصلاً تا سوله ته څه کار لرئ ؟ زموږ کلي تل په امن او
 امان کبې و . "

له سربازانو څخه یوه په خندا ورته ویل : " اوس هر دې امن او
 امان په نظر راځي ، د هديرې په شان . ادې پوهيرې دادچا
 دلاسه ؟ جاپانيان ! "

بودی سر وښور او ویل ویل : " فکر کوم چې همداسې به
 وي او زما ته یې کړه : اخر ولې ؟ هغه څه چې زما سر ته
 ورباندې خلاصیږي . "

" ولې ؟ د دې دپاره چې هغوی غلورې زموږ وطن ونیسي
 د دې دپاره ! "

بودی له ځانه سره ویل : " زموږ وطن ! نه هغوی نشي کولی
 چې زموږ وطن ونیسي . "

تولو ورته ویل : " نه هېڅکله نشي کولی "

د خبرو په اړه د وینا په واسطه حال کښې چې تولا د دوی خوله
ښوروله د ختیځ لوري ته کتل.

میرمن وانگ وده وویل: "لې دومره د ختیځ خواته کورنی؟"
هغه سړي چې له دې څخه د دوی اخیستې وه وده وویل: "جا-
پانیان له دې لوري لارې".

بروی په تعجب پوښتنه وکړه: "او تاسوله هغوی څه تښتې؟"
سړي وده وویل: "مړن د جوتو په شمېر څو تنه یو او مړن ته
وظیفه راکړې شوې وه چې د "یا نوان" د کلي ساتنه وکړي، دا کلي
په ..."

میرمن وانگ یې خبره ورغوځه کړه او ویې ویل: "نه پخوا په
هغه کلي کې وم. ستاسو د یو ضرورت نشته زما پینغلرې هلته
تېر شوی. رښتیا زما ځوان پاتو حال څنگه دی. په منځنۍ کوڅه
کښې یې تهره خانه ده. اوس څنگه دی؟ هغه زما وروڼ
دی."

سړي ځواب وکړ: د هغه ځای تولا اوسېد وکتی له منځه
تللي. جا پانیان هغه نیولي. د پردیو لښکر د تړونو او توپکوسو
په هغه ځای حمله وکړه. مړن هېڅ هم نشوای کولی.
بروی ومنله: "هو یوازې تښتېته." خو د پردیو کلي احصا
کړ. سترګې تورې شوې او سر ورباندې وگرځېدو، یوازینی
وړور یې هم وژل شوی او اوس د کورنۍ یوازینی فرداوه.

سربازان ورو ورو له دې څخه لرې شول دا يې يوازې پريښود
 او د تلو په وخت کښې يې وويل : " اوس به هغه توبه سپی
 را پيدا شي ښه به وي چې له دې ځايه څخه ولاړ شو . "
 سربېره پردې هغه ځوان چې له بورې څخه يې د ودی
 اخيستې وه . تېپي ته وکتل ، هغه هيڅ حرکت نه کولو .

پريښتنه يې وکړه : " مړدی ؟ " او بيا د څخه تردې چې ميرمن
 وانگ ځواب ورکړي له خپلې ملاخه بچاره را وايستله او يې
 ويل : " که مړ وي يا شوندي بايد څو چارې يې ووهم . "

اما ميرمن وانگ يې لاس پورې وهلو او ورته ويلي ويل : " نه
 مه يې وهه که مړ وي لازمه نه ده چې وېي وهي او پټه تېپي تېپي
 بدن يې بلې دنيا ته واستوي ، زه يوه متعصبه بودايي يم . "

سړي په خندا وويل : " هو هغه مړدی " او وروسته چې خپلو
 ملګرو ته پام شو چې له دې څخه تللي په هغوی پسې منډه کړه .

يوجا پانی ، واقعاً ؟ ... ميرمن وانگ له يوه بېخانه جسد سره
 يوازې پاته شوې وه ، مړي ته يې په ځيښ سره کتل ، مړي په
 پټو سترګو د بودی په نظر ښکلی ورتلو او بې حرکت لاسونه
 يې د ماشوم لاسونو ته ورته وو .

بودی د ځوان نبض په لاس کښې ونيولو خو هيڅ حرکت يې احساس
 نکړ .

په هغه باندې ورتېته شوه اوله دې څخه پاته نيمه دود يې د

خُوان خولې ته ورنژدې کړه لږه لور آواز يې وويل : " وخږه
دودۍ وخږه . "

اما چا خُواب ورنکړ . په ظاهره هغه مړ شوی ؤ او بايد هغه وخت
چې بودۍ په دودۍ پسې تللې وه مړ شوی وي .

چاره نه وه بودۍ دودۍ وخږله اود دودۍ ترخولوسته
په فکر کې شو چې په پيگ او نورو کليوالې پسې ولاړه
شي او که نه ؟ لمر ښه راپورته شوی ؤ هوا توده وه .

کليوال دلويديغ لورته تللي وو اود لويديغ صحراچې خو
سترگو کارکولو پرته وه . بودۍ د بند ستره وختله هلته
ښکلې هوا چلېده ، داوب لږ ليدوڅخه چې د بند تر شری پورې
راپورته شوې وې او پرېده .

عجبه ده ! پدې ورسټيو لخطر کې سيند هم طفیان کړی و !
بودۍ ميرمن وانک وويل : " ای زور اهرېمنه ! " پرېده
چې د سيندو نوب الزع يې واوري . هغه اهرېمن ؤ چې په ټولو
مصیبتونو سر پرېه يې سيند هم په طفیان راوستی و .

بودۍ تېټه شوه ، مخ اولاس يې په اوبو ونيځل ، اوبه
سړې وې . شاوخوا ته يې وکتل په لويديغ کې هلته لرې ډېر
لرې خواته سربانان چې پښه بېړه بېړه روان ول اريوران
کلی بلڅه په نظر نه را تلل .

ښه ده چې کلي ته ستنه شي ښايی هلته به پيگ اودهغه

ميرمن ددې په انتظار وي ، غوښتل يې چې له بندڅخه راښکته شي اوکلي ته ولاړه شي خو په ختيځ افق کښې يې يوڅه ترنظر شو ، لومړی يې دورې اوځا ورې وليدې او بيا ورو ورو په تورو نقطو باندې بدلې شوې مطلب ورته څرگند شو ، يولنکر ؤ او دې سمدستي هغوی وپېژندل له ځان سره يې وويل :

«جاپانيان دي» ... د هغوی په سر سپينې الوتکې په پرانوړې او داسې ايسيدې لکه چې د چا په لټه کښې وي . بريد تر شونډو لاندې وويل : « نه ښو هېرېم چې هغو پرته له ما او پيگ څخه په چا پسې گرځي . موږن تنها هغه کسان يوچې پاته شوی يوازو نه ما ورو » پاتو « هم ووتلو .

دودور مرگ يې تقريباً هېرکړی و چې دهغه دوکان ورپه ياد شوڅه ښکلی دوکان يې لرلو ، ښه چای او بهترين کتابونه به يې په مناسبه بيه خرڅول « پاتو » ښه سرې ؤ ، رښتيا دهغه په ښځې او (اوو) ماشومانو به څه مراغلي وي ، په يقين سره هغه به هم جاپانيانو وژلي وي او اوس به دی پسې گرځي . ددې پخپل هغوی د بند په سرپه آسانه سره داليدلی شوه په بېره راښکته شوه خو د بند تر نيمايي پورې لاندو ښکته شوې چې د بند دروازه ورپه ياد شوه . تر څو دنيا وه داسيند دوی ته د ځان بلاوه نو اوس ولې هغه پخوانی شرارتونه ځان لږ څرکند نکړي . سيند ساحل ته د ختلو په هڅه کښې دنوي شرارت په لټه کښې ؤ . بريد

یوه لحظه زه نه زه ودرېده اود تاسف حای ورته ښکاره شو
چې دخوان جاپاني جسد دې داوېوڅپې له منځه یوسي .
هغه ښکلې څپره لرله او بودی د چپړوله کونړو نوڅنه هغه
شرغورلی وکړه هغه هم هغه یې له مرکب څخه نه و ساتلی خدا کار
ترې کم نه وکړه شړوندی وی شرغورل شوی به و، بودی -
ورنژدې شو او هغه یې د ساحل تر غاړې پورې کش کړو
او پخپله د بند دروازې ته ور ښکته شوه . هغه ښه پوهېده چې
د بند دروازه څنگه پرانیزي او په دې کار باندې هر څوک پوهېدل
خودا مشکل کار و چې ځان له اوېوڅنه وشرغوري .

له ځان سره یې وویل : « زه نه زه ښځه یم » یو لحظه ودرېده
او افسوس یې وکړ چې د پیکر ماتلونکی ما شوم به ونه
ویني ، هغې په شړوند کښې د پرخه لیدلې وو خود شړوند نداده
هم پای لري . یوځل یې بیا د ختیځ لوري ته وکتل جاپانیا نو
کړوندې تر پښولاندې کولې او په مخ روان وو . که بودی
دروازه خلاصه کړی وی ، نو او به دوی خواته ورتلې او هغوی
یې د وېول او جاپانیا نو نشو کولی تر دې پورې راوړسېږي .
په کلک هوډ د بند دروازې ته ورنژدې شوه ، څوک په الوتکو
او څوک په توپونو جنګ کوي اما له یو عصي او باغي سیند سره
څوک جگړه کولی شي .

بودی د دروازې میله اړکښ کړه داوېوڅپې ناڅاپه اړپېر

شوی، که چهره دوه میله هم خلاصه شوی وی نوری میلی
پخپله خلاصیدی بودی دوهی میلی ته هم لاس ورا ویزدگر
لبن ونبوده .

له خان سره ی فکر وکړي : " ممکن پدې توکه خانه دبودا له
دوځ څخه نجات ورکړم . اوامکان لري چې اجازه را کړي خپل
سپین بزی بیا وویښم ، دا ټول دهغه پښه یوه کتو ته ورکوم هغه
وخت به "

میله ناڅاپه له خپل ځای څخه راووته . دا په ځمکه پرېوتله . بودی ته
یوازې دومر موقع په لاس ورغله چې سیند ته وایي :
" پر مخ ځه ای زور اهریمنه ! "

بیایې احساس وکړ چې له خپوسره مخ په پورته ځي . موجونه هغه په
غېږ کېښي نېولی وه او په خړښی یې یوې خوا بلې خوا ته پورې
وهله او په دښمن یې یرغل وروړ .

دې کبې ناکهانه يو درویش صابر شاه دجر کې مينځ ته راغی او دغمر يره غورځه يې د احمد شاه ابدالي پټ پټکي وگرځوله. ددېرش د اقدم د الله پاک د طرفه اشاره وکړلې شوه او ټولو سردارانو په شريکه احمد شاه ابدالي خپل بادشاه وټاکلو.

د احمد شاه ابدالي نه وړاندې افغانستان د پردو تر تيروي لاندې ؤ - خه علاقه يې ايران سره وه - خه حصه يې د هندوستان د بادشاهانو د حکم لاندې وه - خه حصه يې ترکستان سره وې - احمد شاه ابدالي يو ځل بيا يو افغاني سلطنت جوړ کړو - خود هغه يادشاهي تر افغانستان پورې محدوده نه وه د هغه په حکومت کې سنده ، بلوچستان ، پنجاب ، بهاولپور او کشمير شامل وو. احمد شاه ابدالي د انسانيت خلاف هغه ترول قوانين چې د سرونو کالو راسې قائم وو، ختم کړل - مثلاً مالکانو ته دا اختيار و چې هغوی به کله غوښتله خپل غلام يې وژلی شو يا لکه سردارانو چې به د پوزې ، لاس ، پښو وغيره پر يکولو سزاگانې ورکړلې - دا قسم اختيارات د ابدالي پر وخت کې ختم کړی شو - هغه په دربار کې د تيتيد و غوندې ذيل هم هم ختم کړو او حکم يې وکړو چې د دې په حای صرف سلام کافي دی .

احمد شاه ابدالي ته د خپل قوم د بيماري پټ حقله پته وه او هغه دا چې دوی هر وخت پټ خپلو کې په جنگ جگړو کې بوخت

قرباني

سبانه دلری اختر لومری ورخ وه ، داختر دود بایده
 لاخکو په کیمپونو کښې نه و پرې ایښی او تقریباً ټولو ځیمو
 تیر نه یوڅه ولاړ و، چاته مېن چاته وزه او یوه نیم بختور
 ته به غواغوي تړلی وو. نور احمد هه ځان له چاکم نه گانه
 که څه هم اقتصادي وضع یې ښه نه وه ، رېږه یې چلوله او
 ایله په ایله نوک په سوکې چاره به یې کپده ، څیږې ته
 ننوت او زاره آبی څادري بکس ته چې نرنگونو بل څادر
 وراغوستی و ورغی. دهغه په سر یې لاس تېر کړ
 او په خپله شمله یې درغوی دورې پاکې او لاسونه له څاور
 وڅنډول. بکس یې خلاص کړ اوله یوه زړه وړ پښمن رومال
 څخه یې اچې په دوو پلاستیکی کڅوړو کښې نغښتی و. -

اته سوه پنخوس روپه را بېلې کړې. له دوه درې ځلې شمار نه وروسته يې دکوچنيانو مورتو ودرېغ کړل: نه ولاړم يوڅه به سباته واخلو. په دا ډېرې سختۍ دې اور پورې شي. دا بې وويل له کبېرۍ نه ووت، گوټي يې په ژبه لندې کړې او روپه يې يو ځل بيا وگڼلې. ځانست مال يې يو ډگر من په خادر تړلې را په مخه کړې و له رارسيدو سره يې خادر د پسه له غاړې را خلاص کړ اوچې پسه يې دڅمپې په مړانده پورې تاړه بغ يې شو، زامنو يې را منده کړه، کشر زوی يې وائسه په تڅرک کښې نيولې را ووت او مشر چې شه غوټی و پلار ته وويل: ادي پيسې را نکړې که نه ما پرې ورته اخيست. نور احمد کوچنيان سپک کړل په خيمه يې منځستل کډې يې ودرېغ کړل: سربيره من دې په خور او نيو؟

په اته سوه شل روپو کډې يې وويل: څه غوړيز دې (مېرمنه) مړو ما درته وويل له گلاب خان دوی سره به په غول وړگد شو هغه امرانه پر يوته.

د نور احمد په ماشومانو خوب دريدلی و کشر زوی يې پدې سره غرمه دوه درې ځلې پټ له څمپې څخه ووت آخر يې پلار څرخ پرې وړکړې تر سات نيم پورې يې سلگي وې بيا ویده شو، مازيگر چې شېر احمد له خوبه

را پاڇید و گوري مڻ نشته نارې ٻي ڪري: مڻ خه شومڻ
خه شوه گري نیمه سرگردانه و، بودا تڙه ٻي چي ددوی په
گاوند کښي دپره و د نور احمد زغ واورېد ورته وټي
ویل: وراهه پسه دی نه زمانوی دسرک دغارې
وښوته بهولی.

دشپي نور احمد دری را واخېسته او وټي ویل:
دلته به بهر ویده شم په مڻ خوک پېښ نشي. په نرمانو ټي
سترکي ولگېدې چې په مڻ اخته دي سپک ټي کرل
هنوی چې خپل پلار ولید رنډ شول او غوښتل ټي
چې دوی هم دباندي ویده شي. دکوچنیانو مور
پوزی را واخیست وټي ویل: خدا مے مو واخله تک
له تکه شی. پوزی ټي په مخکه وغور او ه ماشومانو
ووټل مونږ دلته نه ویده کیږو دپسه ترڅنگه وید یږو
پلار ټي دوی بیا سپک کرل. دماشومانو مکورو -
لورینو پسه ټوله شپه بوغېدو له وار خطايي به ټي کله
برې خواته او کله بلې خواته منډې ڪړی.

کوچنیانو گمهیځ دوخته له راوړینېدو سره پلار ته په
خواستړ پیل وکړ چې مڻ حلال نکړي، خو پلار ټي دوی ته
بد رد وویل. دماشومانو خواشینی نور مهم دپره شوه -
حکه چې له یوې خوا ټي پسه له لاسه ورکاوه اوله بلې خوا ټي

نکړی د پسه په خوشالی کښې هېرې شوې وې. څیمې په
خوله کښې کښناستل او سور تک یې پیل کړ، کشر ورور
پوزه کشره مشرته یې وویل: لا لا دعا کړه چې خدای
دې نرمونې پسه نه حلالوي.

له لمانځه وروسته نور احمد په خپل تره پسې ولاړه
د حلالېدو په چل بلد و. څه شیبه وروسته له تره سره
راغی، مشر زوی یې پسه غاړې ته لاس اچولی او کشر یې په
پسه سپورو. نور احمد لویې ته لاس کړ، کوچنیانو منډه
کړه. تره یې چاره په یوه شپږه نوره تین ته ورسوله ورسره وې
ویل: کوچنیان دېر مه ترته، نور احمد د تره په خبره غږون
ونه گراوه، پسه ته یې لاس ورواچاوه، کشر زوی یې چې لن
لرې ولاړ و د پسه په راپستلو یې په مخ او شکې راماڼې شوې.
د نور احمد تره نور احمد ته مخ راراپاوه ورسره وې ویل:
خدای دې خوار کړ، ځوان شوې دنرا منو څښتن شوې
د پسه غږون ته وگوره ته لا په دې نه پوهېږی چې په دې غوږ
حيوان قریانی نه کیږی.

ایمل پسرلی

تحفہ

(۱)

شہباز اوس پہ مخ چارہ رات پورلہ او د شونہ و شاپ
پورہ تومہ شوی و - دیلازمہ رگہ وروستہ یی نور
لہ همخولیوسہ لوبی هم بس کپی وی او د مشرانو مجلسون
هم نہ پی عذابو - هغه تشہ خولی هم نورہ نہ پسرولہ
شنہ لوئگی بہ یی تری و او خادر بہ یی هم ترخترک
لانڈی نیولی و - لکہ د پخو یی نسوار هم پت نہ کول بلکہ
لپہ - لپہ نسوار بہ یی و تولو تر مخ د شری لانڈی و اچول
یوخہ بہ یی سترگی هم سر وروستلی او کوشش بہ یی
وکی چی حان ختیتق و نیی .

شہباز لہ ورونیوسہ هم هغه شہباز نہ و پہ دوو ورو

وړونو یې مفتونه دېر کړي وو او چپرې یې هر کله نا کله وړ کولې، خو تر نورو مشرانو ترده یو کال کشر سرفراز ته دی لاهغه شهباز و- دهغه یې قدر کاوه اوس یې هر هغسې خبرې ورسره کولې او په درنښه سترگې وټه کتې.

سرفراز که څه هم یو کال ترده کشر و خو همدو ورځو یې دېر خلک غلطول چې گواکې دی تر شهباز مشر دی. د سرفراز دنگه ونه، پلن ټټر او کټو وینتو هر یو پدې عجیبه راوه چې دده د ځوانۍ صفت وکړي او وایی: ښه ځواني یې ده. بالخصوص چې سرفراز به کوم نوی ځوان په کپا پر نیولی و، نزدکې هلکانو به د حیرت گوته په غاښ ټکروله او د سرفراز صفتونه به یې لاهېر او یوه یوه کول.

شهباز له دې خبره ولا دېر خوند اخيست او تل به یې په سرفراز فخر کاوه چې تر ټولو لوی پهلوان او تر هک دی. پخپله شهباز ټیټ، لنډی، مندری یو موټی هک و خوجی سرفراز به میدان کتلی و؛ نودی به داسې نیغ نیغ روان و لکه چې ده میدان کتلی وي او بیا یې څوک راپرې ایستی وي.

شهباز که به هرځای او هرځمک کې نامست و نوله یوې

نه یوې خوا بڼې د پهلوانۍ کیسه راواچوله او پټه دېر
 شدو مد به یې وویل چې : " نړۍ یې مړنه کې - سر پرانز
 تریبه دچا پلار و نه رسیږي - اپلاتون ده اپلاتون"
 او چې خلکو به ورسره په تائید سر وخوځاوه نودده به
 غړۍ نوره هم هسکه شوه ، نسولر به یې واچول او په
 نشه کې به کینناست .

(۲)

سرفراز یوانزی د کشتیو میړه نه و - دهر کار سړي
 و او په هر کار یې لاس برو - که به له ځنګله بوټي وهل
 وو ، او که به قلیوه ، سرفراز له هېڅ شي مخ نه اړاوه
 او هر کار ته په دوو پښو ولاړ و - خوشهبانز له دېرو کارو
 رامنع کاوه او ورته وئیل یې چې نو به دې ووځي - پامکوه
 څه په خپله مخه - نه په څه یم
 خوشهبانز ته بېلا غیرت ودرید او یو په دوه به یې
 کار وکړ .

شهبانز به مټسک شواو په دېره مغروړانه لهجه به
 یې وویل : " دچا پلار به ورو رسیږي - سر پرانز خو
 یې جوړې ده ... " خو په عین حال کې د سرفراز
 له نومو کارو ونوسره کار لرل په شهبانز ښه نه لگیدل

هغه غوښتل چې سرفراز دې په کور ناست وي ، خو ږي
 دې ، څښي دې او حساب دې نه کوي ځکه چې هسې
 نه څوک يې راپورې باسي . همدغه علت و چې څو ځله يې
 په قهر وړي غبرهم سرفراز منع کړ او چې هغه به په کور
 ناست و ، نو له لرې ځايه به يې ورته بادام ، مین راوړل
 او چې غوايه يې وچه وه نو له نورو کليو به يې ثریر غوږي
 هم ورته راوړي وو . سرفراز ونه کوله او وړج په وړج
 مزی کېده . د پهلوان يې شاوخوا تر لري لري نوم
 لاس او د شهباز شمله لا پرې جگېده .

(۳)

چې جهاد شروع شو نو شهباز دلته هم سرفراز -
 پرېښود بلکه خپله له عبا همدوسه په جهاد بوخت شو
 او هغه ته يې کور او ورو سپاره - يو کال وروسته
 چې بمباريو څو کړوندي وسپارلې او هر شي د اور
 په بيه شو نو شهباز د کلي دنورو زلميو سره ملا وتله
 چې ايران ته ولاړ شي - مزدوري او غريب کارم وکړي
 چې دخپلو رو ورونو او يوې زړې مور نفقه تر
 لاسه کړي .

شهباز په خپل ټک د پرخو شحاله و. او داسې یې کښله
 لکه سرفراز چې څوک را پرې ایستی وي یا ده په جنگ
 کښې لویه توره کړې وي. هغه نن شپه خپل وروڼه
 تر خان را تاو کړي وو او ورته وئیل چې څه تحفی ورته
 راوړم. دده دوو وږو وروڼو تانک او هیاره غوښته
 اوده له حیرته سترگې خلاصې نیولې وې او ورته وئیل یې
 " سرکونزو داڅه کوی ... "

هغوی په ځواب کښې د لیلونه وړکول اوده ورته خنډل.
 بل پلو سرفراز له دوی بېل یوې خواته ناست و. د
 الیکین ژیرې رڼا ته یې دوو روڼو ټوپک ښکته پورته کاوه
 اوله مور سره یې جنجال و چې هغه پرین دي. خوموړلې
 الیکین ترې غوښت چې د شهباز له پار غوټه تیار
 کړي. هغې لا باندې وگورته و چې څوکې پخې کړې او اوس
 یې څه ممیز، بادام او کورت هم ورته را پیدا کړی وو
 او غوښتل یې چې شهباز ته یې په یوې غوټې کښې ورته
 وښکاري.

شهباز د دوی په کپ وکړه چې خبر شو مخ یې ورته
 وړاوه په کیسه یې ځان پوه کړ او وروسته له یوه ځنډی
 یې ورته وویل: " بې غمه اوسئ کیسونه به راوړم " او
 بیا سرفراز ته لږ ښه ځیر شو. یوڅه جدي شواونه

ناصحا لهجه يي ورته وويل : " گوره - پامکوه - ننه کاپر
توپک ده چي نرنگ يي خراب نه کي . "
سرفراز په توپک لا همغښت لکيا و او پرته له دې چي
ور ورته وگوري ، مثبت خراب يي دسره په ښورولو
وړکړ او د توپک په ښکته پورته کولو يي حان مصروفه
وساته .

(۴)

شهباز مني او ترې ټول په مسافري کښي تېر کړل
او دادي د پسرلي په مهو مېنو وړو کښي په کور مخه کوله ، په
يوه لاس کښي يي يو غټ بکس و او په بل لاس کښي يي يوه
وړې خلطې ښولې وې او توخړک لاندې يې يوه غټه کپله
راښيرلې وه - هغه خندي و او په بيزه بيزه يي د کور په خوا
نگامونه وراخيستل . غټه وړغلي ټولر کليوالوته يي پر بيزه
او هيست غږ وکوله او په مخ ته - چي کله د کور غولي ته
راورسيد نو خدايي نوره پته ونه ساتله ، په نروړه يې
وخندل او دادي سس پرانيزه او
نرمونه يي په نروړه نروړه واخيستل ، دواړه کسان
وړونه يي په منډه وړته راغلل تر ښي يي ونيو او په خدا
خدا يې موريته ورنارې کړې : " ادې لا لا مرغی ...

وي اود دې د پسرلو او تر بڼو په وجه دوی هېڅ کله هم نه پوښتېد
 قوم نشي جوړېدی. ترڅو چې په دوی کې اتفاق نه وي پيدا
 شوی. د دې وجې نه د بادشاه جوړېدنه پس سمدستی هغه
 دې طرفته خصوصي توجه وکړه. او په دې مقصد کې ابدالي
 تر ډېره حده پورې کامياب هم شو. او د دې کاميابۍ نه بغیر
 د افغانانو سلطنت جوړول ناممکن وو. هر ورځ به په سوونو
 افغانانو د هغه سره ملاقات کولو. او چې کله به د خلکو د
 نو ابدالي به ترینه د الوط اخيستلو چې په خپلو کې به د یو بل
 سره د جنګ جګړه نه ځان ساتي. دغه شان د هغه د پنځه ویشو (۲۵)
 کالو حکومت ډېر په امن او سلامتیا سره تېر شوی و.

احمد شاه ابدالي ته شاه ولی الله دهلوي (رح) یو خط لیکلی
 و. او پکښې یې ورته خواست کړی و. چې د مرهټو د طاقت ختمولو
 دپاره هندوستان ته راشي او د جهاد ثواب حاصل کړي. شاه
 صاحب^(۲۶) د خط په اخر کې لیکي:

خبره داده چې داسې بادشاه چې مخالفو له شکست وړي
 بغیر له تانه بل هېڅوک نشته د دې وجې نه پتاسو باندې بالکل
 عین فرض دی چې هندوستان ته راشي او د مرهټو طاقت ختم
 کړي او مسلمانان د کافرانو د پنځې نه آزاد کړي. که چیرې
 د کفر غلبه د غسې قائمه وي، نو مسلمانانو به د اسلام تعلیمات بالکل
 هېرشي او لږه نرمانه به هم نه وي تیره شوی چې د مسلمان قوم

ادې اوله دې سره يې خپلې تحفې وريادې کړې .
 دشهباز مور په منډه راووته - په نړۍ يې غبرگه وگرځوله
 او وې شړل .

شهباز لوی بکس په نرمې ايښی و کپله يې هم په نرمې
 ايښې وه او مورته يې لاپه غبرگې وويل : " ادې !
 کيسونه چې راوړي - يو قوس چې هم راوړي او روڼي
 شهباز خبره په نيم کښې پرېښوده - مور يې له ځانه بېله کړه
 په حيرت يې يو دوه کلامه په مخ واخيستل او غلی پر ځای
 ودرید خړدغه دم راغلی سرفراز په خداو وروته يې هرکلی
 وايه او تر څرک لاندې په لرغی يې څو کلامه نور په مخ راواخیستل
 ورو ورو نوي يوځل بيا دخپلو تحفو يادونه وکړه ، خو
 شهباز په قهر شو - په لاس کښې وړې دوه خلطې يې په نرمه
 راويشتې او تر پښو يې لاندې کړې . سرفراز په حيرت او لږ
 خطايه وپوښت : " ولې ؟ لا لولې ؟ دوی تحفې دې ولې
 ماڼي کړې ؟ "

خو شهباز يوځل بيا په هغو تحفو پښه کښوده او پداسې حال
 کې چې دهغوی کړپاوه ده سرفراز ته پاس وکتل او په غريبو
 نيولي غز يې ځواب ورکړ : " ددغو تحفو دغه تحفې وي .
 اړ دده اشاره دسرفراز پرې شوې پښې ته وه .

سور دیوته

تکه سره دیوه نره منم چې تابه
تل په سرو سترګو انسان ویرول
په هیبتا که حرکت نوبه دې
بلا قامونه د جهان ویرول

په پنجو سرو سړو لاسونو به دې
د انسانانو وجودونه نرېښل
په پولادي تېرو نوکونو به دې
د مظلومانو اندامونه نرېښل

د سرېتوب په پا که نر مکه به دې
د استبداد مظاهره یې کولې
د پر د و خپلو په کورونو به دې
د چا چې یاد شي نر حملې کولې

د خواړو نر او وینې نروې به دې
مدام یې خفه یې خطري خښلې
د غریبانو سپینې اوبنګې به دې
د هر انځام نه نا خبره خښلې

دهيوا دونو په حقونو به دي
 دهوس لوي چکرمولي مدام
 داوسونو په قلمونو به دي
 خونړي سترگي سره لې مدام

د تمدن سپيني رښانه به دي
 په تور باطن زه کښي تيري ساتلي
 په مينه خوښ انسانيت ته به دي
 د ولي په وينو کښي چري ساتلي

نه دي ملکري نه دي خپل پښدل
 بس خوچي هرڅوک وو داهلو به دي
 څوک به دي هر چي چېرته نښاد وليدل
 دادي عادت وچي خو له به دي

د ويري نوم دي او ريدي نه و
 د چا په سرايساريدي کله
 انسانيت دي وين ليدلي نه و
 ته د ظلمونو او ريدي کله

خوچي زما د قام په لوري راغلي
 نوم دي په غونچي دکابل ولاړي
 نو دواړه لاسه دي توبې ته جوړ کړل
 د ويري نوم دي هم اول ولاړېدو

ایله دخیل ظلم پښخوند پوهه شوې
 ایله دی خپله بر بادی ولیده
 دخیل ظالم زه د عداقت نه خلا
 تا د مظلوم جهان بنادي ولیده

اوس دې ویده انسانان دنیا
 ستا په تیت شوي سرواړه کوي
 ستا په ستم فخر کوونکی خلق
 اوس ستا په مات تندي وپوړ کوي

لوکی لوکی له افغانانو لوکی
 چې مظلومان یې نژدې وړ کړو دلته
 دې وسی د خوب جو توکني اوده
 شنه انزیران یې را بېر کړو دلته

بویه چې ټول انسانیت د نړۍ
 د افغانانو د غیرت نه نار شي
 د خواږه ژوند د خوږ لټو نو پښوم
 چې د اسلام د صداقت نه نار شي

چې دواړو کونو کښې شادان پاتې شي
 چې تر ابد جاودان پاتې شي

د ننگ حماسي

حماسې د ننگ جوړېږي د حالاتو کړلېږي
د غيټ او ننگي غوړيږي د احساس پر مردو کې
حق باطل مقابلې ده لږدوي د نړۍ نوښتې
شاه نړۍ چمتو ولاړي د جهاد پر سنگرو کې
نه يې ستورکه له سکده سوځي نه يې خيال پر الوتکو
د الله تر شتمين لښکري تل به پاي تار مخ کېږي
نړيوال کوته به غاښ دي د مؤمن افغانانو ته
ويروي پرې اولادونه هرومې ميندې پر لږو کېږي
د منزل له هسکه بله د ژوند و ساکن غرونه
دم په دم دي چې لږه رومي د وخت پر ولولو کېږي
د برلين ديوال لږ پر پوت د جنت تفرولو کېږي
د هريت په کونډه و شوي کون سوځي پر لمبو کېږي
لږ دي پولادي شوي ستريا کوي دي ترې کېږي
د اسلام رڼې به رڼې د کابل لږک ميارو کېږي
پر چپان تې نيوې د خلقيا نړۍ باندې ده
خوب يې سر ته دی ختلي د هرومې اندېښنو کېږي

دهجرت په تاج محل به مسلمان شاجهان وای
 خپلواکي ممتاز غواړي د اسلام په پلوشو کې
 مینه بېله عقل پیل دی معرفت په مینه کېږي
 نظرونه دیدنونه د وصال په اړه مانو کېږي
 ټیټ او پاس لورې ژورې پوځې ولاریږي
 د رښتیني مینې راز دی را معلومه لیبو کېږي
 په خلوت کې ځانته ناست وي یادې تللی یادونه
 نوی غم یې غمته مازه کړې چې شي دا اوښکې جرګې
 اسوېلې ساره ساره یې شنو لوڅو کې لمبېږي
 بندیوان یې دیدنونه د هجران په پنجره کې
 تلو سوکې داتې یې نره له واکشي بې واکه
 ترې چاپېره د درد غېږ وي دستر ما ژوند لخطو کېږي
 په چاپروت خادر د کلو په اهر کې دیدنونه
 ځینې ستړي ماړه درومي د جھول په تړپو کېږي
 له نرانګونه تر لحد په یتیمه مینه پایي
 له هر عیبه په امان وي په دلبنده بلندو کېږي
 د اسپره او پند زلي څیرې لږ ند کړیوانونه
 ناروغان او وږي ترې چې بړیند اوسې ځو کېږي
 د اېډ کله یې روزکاره دهر چادر ته چې کوي
 سوځېدلي جل و هلي د اهرار سختو کړمو کېږي

داتوړ سرې کونډې بورې کولیدلي اندامونه
 چې شونډې کړیوان خپرې ژپه نکرته په کمپو
 تیت نظرو ته ونه کړې چې اصله افعانان دي
 دمیرویس نیکه نامن دي دنازوینه مرکو
 د ابا نیکه تاقو بی بی خجاک شو دمسونو
 دهجرت په مورچک یون شو په سوداګرو کې
 اوس په ژنده دقضا بی اوزه کیږي ارماتو
 خدایه مه کړې بی عرته پتمن ورونه پسرلکو کې
 چې بهرې دمازک فکر «حصاري» په کې دخپلې
 سرچینې بی دغیرت دي په دریاب دحماسو کې

لمرزد دامن فوین چسار
 نماید اختر از بزم زمش

سرغشی شیدي از هوبی
 جو ابر لاله کونی در غروبی

امان الله ساهو

اکوړه خټک

قسمت راوستم له کومه
اکوړي سرای د شهباز ته
د خوشحال خټک حجرې ته
د باد شاه اکوړ پلاز ته

* * *

چې په پښو کې پېښېږي
د وطن د غرونو او ښکې
د فراقه پر گريوان خي
د عجبو زړونو او ښکې

* * *

د نیازینو په هجران او
د غمجنو په ویر ژباړي
د کابل سیند ابا سین دی
په خپل سوي تقدیر ژباړي

* * *

هر یو موج، هر څپه یې
له دردونو حکایت کا
هر یو شون او هر فریاد یې
له وختونو شکایت کا

* * *

یگانه ځوانان یې میړه
نن د تورو په میدان دي
ای خوشحاله باباخه شوې
تک تنها ولاړ حیران دي

* * *

د خټکو لاره څاري
له مومندو لښکر غواړي
پریږدي ایستلې توري
په شمشاد او خیر غواړي

* * *

سل غوږه دي زړه چاودلي
 سل ټکونه رڼې بدلې
 سل بهاره دي لوت شوي
 سل ارمانه خاورې شوي

* * *

آه فرياد يې چم په چم دی
 کور په کور يې وير ماتم دی
 چې په پښو کېنې دې بهيري
 داد هغو سترگو نم دی

* * *

اباسين مير د سيند ونو
 ای د جنګ د ميدان ميره
 په دښمن سوبه مشکله
 راته ښکاري يې تدبيره

نه به یو داسې قوم جوړ شي چې په مسلمان او کافر کې به هيڅ فرق پاتې نشي. زه حضرت محمد صلی الله عليه وسلم خپل شفيع گڼم او تاسو ته د الله پاک په نوم باندې خواست کړم چې دې طرف ته توجه وکړئ. او غالب سره جنگ وکړئ، خو د نادر شاه پټر شان کار هم ونکړئ. هغه چې په دهلي حمله وکړ نو مسلمانان یې هم ذرې ذرې کړل اولاهو. مرهټه او جت یې پاتې شو. د دې وجې نه د دهلي سلطنت د ماشومانو لوبه جوړه شوې ده ځکه خو د دې خبرې پوره او مکمله نگراني پکار ده. چې د یو مسلمان مال به هم نشي لوټ کولی. او نه به دهغه ثروت د یا عزت سره لوبې کولی شي.

د شاه صیب د رڼا خط ملاویدو نه پس احمد شاه ابدالي هندوستان ته د روانېدو حکم وکړو. دغه وخت مرهټه ترانکه پرې راړسیدلي وو او د پنجاب په ډېره علاقه باندې یې قبضه وه. احمد شاه ابدالي په لاسه کې د ورو ورو جنگونو نه پس د پاتې پټ میدان ته ورسېدو. د مرهټو خیال و چې احمد شاه ابدالي نرمونې په مقابل دهیڅ هم ندی. د دې وجې نه یې فیصله کړې وه چې د احمد شاه ابدالي سره د مقابلې نه پس به وسواس راوړي د هندوستان بادشاه جوړوو. او د دهلي جامع جومات ته به د مندر شکل ورکړو. مرهټو د دیوان خاص او د نظام الدین اولیاء د مقبرې د گڼېدونو نه د سرو زرو کتوري، د سپینو زرو

انتقام

نیمایی نری چی نغاری
رونه ستوری چی بلیری
شیپه پخیل نزاره خادر کبی
د آسمان په سمندر کبی

* * *

د دانی په تلاش ستړی
کوخی ستونزی په سوړو
مرغی خالوته ستنبی شي
د کووونو دیوی مری شي

* * *

نیمه شپه چوپه چوپتایوي
مارا کښینوي په ځای کبی
هر چا سړوي لکولی
خیال دی راشي سرته غلی

* * *

خوب چې والوزي لسترگو
لکه واوړه خوړل کبیرم
وینه ناسته تر سبا یم
لکه پر خه په شراب یم

* * *

کری شپه یم ناکاره
د بمونو لمی ویم
د توپونو دربی اوږم
د تپیکونو غورکی اوږم

* * *

د شهید ورور انتقام خو
نرماغ به څنگه واخلي
نه پاتیري له مردانو
د آرام له دشمنانو؟!

... او هغه بېرته کوټه راغېک

نه شو!

له هغه سره زه داسې وخت اشنا شوم چې په روسیه کې تر شپږ کلنې نږه کړې وروسته بېرته هېواد ته راستون شوی و. دا د ۱۳۴۹، ۲۷ کلو خبره ده. ما د افغانستان په تاریخ ټولنه کې کار کاوه او دی هم د همدې ټولنې غړی ټاکل شوی و. د آریانا مجلې او د مایېخ ټولنې د آرشیف له پاره به یې له روسي ژبې نه تاریخي مطالب او خصوصاً د افغانستان د تاریخ په اړه مطالب را پېنځو کول او ټوله وخت به پر خپل کار په مینه بوخت و. زه د هېواد یو عقیدتمن او ځړو هنر خان او پیاوړې لیکوال منډی شینواری شیم، د ده اصلي نوم غلام مصطفیٰ او تخلص یې حقیق و، خو کله چې ما ور سره وپېژندل د « منډی شینواری » په نوم به یې لیکنې کولې او کله چې د داؤد خان جمهوریت لرغی او قومي او سیمه ایز نومونه یې بند کړل نو دی حکم یې نومه شو چې غلام مصطفیٰ حقیق ده پخوا پرې ایښی وو او « منډی شینواری » سا نور چا نوم پرې نږه

چې چاپ شي ، دی هم له ټول نام او نښان نه تېر شواو دخپل زوی
(چې اوس یې نوم رانه هېږدی) په نامه د « ابو ... » په نوم لیکني
کولې .

دۀ ددې تر څنگ چې په تاریخ ټولنه کې کار کاوه ، د راډیو افغانستا
د پښتو تفسیر او سيرة النبي د پروگرامونو نطابق هم و ، نطابق یې معیار ی
وه او پاکې عقېدې او اخلاص یې غږ ته خاص اغېزمنتوب وړېځېلی ؤ .
مندیزې صاحب یوه روح راته وویل : د تفسیر شریف او سيرة النبي نطابق
د پیسو او حق الزحمې په غرض نه بلکې له دې امله کوم چې دېر یې عقېدې
کسان شته چې دا کار محض د پېغول پاره او د پېښې په حیث کوي . زۀ په
دې وسیله دهغوی غږ نیول او ددې سپېڅلي کار تقدس ساتل غواړم .
کله چې حکومتانو جګ وکړه په هماغه لومړۍ روح یې په راډیو کې
د سيرة النبي سلسله قطع کړه او د رسره د مندیزې صاحب وظیفه هم .

ښاغلي مندیزې چې ټېرو کاله په روسیه کې تېر کړي وو ویل به یې :
روسان په دې راته دېر په قهر و چې ما په شپږو کلونو کې هم د دوی
لاره ونه نیوله او په دې لاره کې د دوی ټولې هڅې یې نتیجې شوې .
ښاغلي مندیزې خپله اسلامي عقیده دومره کلکه ساتلې وه چې دامکان
تر حده به یې ځان د جماعت لما غږ ته رساوه ، غږ به مو چې په تاریخ ټولنه
کې هډی و غږ به بیرته ولاړ شواو د فقر ته وڅېرمه جومات ته به یې
جمعي ته ځان ورساوه ، خو کله چې د تاریخ ټولنې د فتر له قلعې فتح الله
خان نه نادریښتونی واته ته ولېږدیده نو بیا به یې د ماسپین لمرغ

د پل خشتي په جامع جومات کښې ادا کاوه .

اړه وړانده علامه عبدالحی حبیبی چې کوم وخت د تاریخ ټولنې رئیس وده ته یې د "شوروي اتحاد خارجي سیاست سندونه" نومی کتاب چې د روسیې د باندنيو چارو وزارت په دېرش څلویښتو ټوکونو کښې چاپ کړي، سپارلی و او وظيفه یې ورکړې وه هغه سندونه ترې را- وټر باړي چې له افغانستان سره اړه لري، دا وخت ما هم یو کاپیل کړي و چې داسې سندونه راغونډ کړم چې روسیې له افغانستان سره منلی او بیایي مات کړي او تر پښولاندې کړي دي. نو له ده نه مې وغوښتل چې د دې ډول سندونو یو- یو نقل ماته را کړي، ده هم په وعده وفا وکړه او دا ډول سندونو یې لږه و سپارل چې د ده له خوا یو را سپارل شوی سند همدا اوس هم را سره شته او د بخارا د آزادۍ په موضوع کښې د افغانستان له مرستې او همدردۍ نه روښان خبر شوی او غوښندلی دي (داسې د ښاغلي منډيزي دلکښې د نمونې په ډول درې لیکنې په پای کښې ولولئ) .

د خلقيانو د کمونستي کودتا تر کېدل وروسته ما بیا له ده سره ونه لیدلای شول خو د کمونستانو د واکمنۍ لومړنۍ میاشتې وې چې دا اطلاعات او کلتور په وزارت کښې د کوشانیانو د جېرې یو مرکز دیونکو په مرسته په کار پیل کړی و، د دې مرکز مسئولینو ماته وویل چې کار ورسره وکړم خو ما وده وویل: زه د کوشانیانو په باب مطالعه نه لرم، دوی وویل داسې یو څوک چې په دې برخه کښې په پښتو کار وکړای شي را معرفي کړه!

ما د منديزي صاحب نرم ورته واخيست، حكه ده د كوشانيانو په باب نړيايي ترجمې كړې وې او د هغه حاي نه مې تاثير مخ تولى ته تلفون كته وكړ. ده وويل: "اوس همدلته ښه يم!" دا زما او ښاغلي منديزي د ستونځ خبرې وې بيا زه په خپل هټان شوم او دى په خپل، د ليدلو او رابطې فرصت ميسره شو، ما چې دا وخت په پښتو ټولنه كې كار كاوه، خير محمد شينوارى او دوست شينوارى دوه خلكيان هم هلته وو، په ده پسي به يې خبرې كولې او په اصطلاح په اوبو كې ورته خولې وو. داسې ښكاريد چې دده نيولنه يې پله او حتى فرصت لټاوه.

يو وخت خبر شوم چې ښاغلى منديزى د ۱۳۵۸ كال د غوايي په ۲۸ نېټه د جمعې د شپې په ۹ ۱ بجو په زما نځان كلا كې له خپل كرالي كور نه د خلكيانو له خوا ونيول شو، دده نيول دومره وختيانه وو چې له ده سره ناست دوه د ترور زامن عنايت الله مشهور په ملا جان او عبد الله بخټور او دده يو خوري محمد خان چې كوچنې ماشوم او د كابل د عربي دارالعلوم شاگرد و، هم ورسره يوډل شول. وروسته بيا خبر شوم چې ښاغلى منديزى له ځينې هغو خلكيانو نه چې خپلوان يې وو د خپلو په ډاډ مشوره غوښتې وه چې: څه وكړي؟ هغوى په خوله ډاډ وركړى و چې يې غمه اوسه خبره عمل كېنې يې دده نيول - چټك كړي او خپلو گوندي مقاماتو ته يې خبر وركړى و چې دى له تېښتې نه مخكې ونيسي.

افغانستان ته د روسانو له راتلو او د بېرته تروا كمن كولو وروسته

د بنديانو "عمومي عفو" (۹) اعلان شوه، د بنديانو کورنيو د بنديانو
 د اخلاص وړې شماری، په دې کسانو کې د ښاغلي منديزي مو
 هم وه، د هفتو، ورځو او ساعتونو په شمېرلو بوخته وه، د ۱۳۵۸
 کال د مرغومي په ۲۶ نېټه د کابل د څرخي پله له ننه د یو شمېر بنديانو
 راوتل خو د ښاغلي منديزي په مورچا د دې د زوی د اخلاصون زيری
 ونه کړ او ورپې همدا مې پورې پاتې شو، نه یوازې دی کومه بېرته
 راغبرگ نه شو بلکه له دې سره نیول شوي کسان او دده محمد حسن نومی زوی
 چې تر دې یوه اوونۍ دغه نیول شوی و هم بېرته راستانه نه شول، مور
 یې چې غمونو او که او ناروغه کړې وه، ناروغي یې نوره هم زیاته شوه او
 په لنډ وخت کې یې له غمجنې دنیا نه د تل له پاره سترگې التیا کړې، خدای
 دې وځښي.

هو! ښاغلي منديزي لکه د زرگونو هېوادوالو غوندې د کومستانو
 د وحشت قرباني شو او دده مشخص جرم دا و چې ولې د روسيې د شپږ
 کلنې استوګنې په موده کې کولست نه شو او ولې سلمان او عقیدتمن پاتې
 شو، همدا جرم دده د شهادت وسیله شو او همدا جرم دده د سعادت
 وسیله ځکه خو محمد شینواری هم شړوندی پاتې نه شو خو هغه په بدنامۍ
 ولغفر وشو او ابدې مختوری کې مړ شو او دی د تل له پاره سرلوی
 شو، د ویاړ او افتخار مړښانه لاره یې ونيوله او رمون د سپېڅلي اسلامي
 ملي انقلاب په همپو کې د تل له پاره د نورځلي شو!

او ښاد دې وي!

د اهر د هغه سند متني چي شهيد منديري له روسي كتاب نه په پښتو امانت
داري د رازبارلي او د بخارا د آزادي په مبارزه كښي د افغانستان د خلكو
په پوره برخه اخيستنه ښيي :

كتاب : د شوروي اتحاد د خارجي سياست سندونه

مؤلف : د شوروي اتحاد خارجي وزارت

ځاي او د چاپ نېټه : مسكو - ۱۹۵۹

ټوكه : (۳)

د ۱۹۲۰ كال د سپتامبر ۲۱

خ : (۱۹۹)

نمبر (۱۰۱)

- د افغانستان خارجي وزير محمود طرزي ته د منځني اسيا په هېوادونو كښي د
شوروي روسيې د فوق العاده او مختار نماينده يادداشت :
- زما د حكومت د شغري فوري پيغام له لارې ما ته معلوم شوه چې په
بخارا كښي د شور پلټنو په نتيجه كښي لاندني خبرې په پوره ډول ثبوت شوي :
- ۱ - د افغاني نماينده عبدالشكور خان له خوا په بخارا كښي د روسانو په
ضد د ټول پروپاگاندا سرپرستي .
 - ۲ - بخارا لي اړوند د افغانانو له خوا تعليم وركونه .
 - ۳ - په بخارا كښي د افغاني ټوكيو راټولېدنه او د واقعاتو په وخت كې
تر ټولو زيات په فالانه توگه تر پايه دروي چكېدنه .
 - ۴ - بخارا ته له افغانستان څخه د وسلو رسونه او د همدغه هدف له پاره

په ترکستان کې د افغانانو له خوا د وسلو پراخه راټیټونه .

۵- په ترکستان کې د افغانانو له خوا د شوروي په ضد پانچ پروپاګند

۶- په فرغانه او د بخارا په ختیځو ځایونو کې باسمه چانو^(۱) ته نه قطع

کېدونکې مرستې .

۷- په چارجرې او د کوشک^۲ محاذ په عقبې برخې باندې په حمله

کېنې د افغانانو کډول .

روسي سوسیالستي فیدراسیونی شوروي جمهوریت چې د دواړو

حکومتونو ترمنځ د دوستانه روابطو د ټینګولو په لټه هیله تشویق شوی په

ژوره خواشینۍ سره دغه ټولې خواشیني کوونکې پېښې یادوي خو په داسې

حال کې چې د کابل د حکومت په دوستۍ نه بدلېدونکې باور لري د نوموړو

پېښو له پاره یوازې علت په دې کې حکومتي چې د افغاني مرکزي حکومت

او د هغه د محلي نمایندګانو ترمنځ تاس ناقص دی .

نرخکه نه د حکومت په داسې حال کې چې په خپله خاوره کې د

امری- مسؤلیت په غاړه لري او د بخارا د انقلابي حکومت په مخکې ب

تعهد کړي دي چې تر یاه به یې د کامیابۍ د شرو ذفاع کوی د بخارا د

انقلابي حکومت په پوره موافقه ماته دستور لکړی دی چې د افغانستان

لوی حکومت ته دوستانه اطلاع ورکړم چې په ترکستان او بخارا کې به یې

د نمایندګانو په کلکه پلټنه او څارنه کېږي اوله روسي او بخارايي خاورې

څخه دې خپل عسکري ټولګي وباسي .

په داسې حال کې چې د خپل حکومت امر په ځای کوم او هو به هر

نوته در سپارم باور لور چې د افغانستان حکومت به هم لکه څرنگه چې دهغه
دلور و نمايندگان له خراماته څرک ورکړه ويل شوي دي په ترکستان کې
د بادشاه سرې او ارامۍ له ټينګولو د شوروي روسيې او د ګاڼو ښوونکو
ځانيو او افغانستان ترمنځ د دوستۍ د مزلو له ټينګېدو او په منځني آسيا
کې د پاکستان د نفوذ د پخې له منځه وړلو سره علاقه ولري او زما د حکومت
له پېشنهاد سره به ژوره رابطه ونيسي او په راتلونکي کې به دده د لور نامه
نڅه د توليد و استفادو د مخنيوي له پاره لازم وسايل په کار واچوي.

په بخارا کې د افغاني ټولګيو زياته پاتې کېدنه چې د بخارا د امير دشخصي
ساتنې له پاره ټاکل شوي وو (لکه چې لور محترم خارج وزير ماته دغسې ويلي
وو) د حکومت او د امير له خوا د بخارا د پرېښودلو نڅه وروسته نه يوازې خپله
معنی له لاسه ورکوي بلکه ممکنه ده چې د بخارا د داخلي چارو او د ستره رسېدلې
کوټه په نسبت د افغانستان د لور حکومت د روابطو په باب به دنوي انقلابي
حکومت په سترگو کېنې پخې پوښا مطلوب او نادرست تصور را پيدا کړي.

په بخارا کې که هر حکومت وي خو چې د ملت په خوښه وي د دلو و تړون
کوونکو له خوا نه موندنې په ګډو غونډو کې د هغه د پوره آزادي له پاره هيله
څرګنده شوې چې د تړون په يوه ماده کې ورڅخه يادونه هم شوې ده. په
داسې حال کې چې زما حکومت په خپل ټول قوت سره د بخارا د انقلاب ملاتړ
کوي نه غواړي چې له بخارا څخه دخپلو کتو له پاره استفاده وکړي بلکه ددې
په عکس پوره آزادي د اعلامولو په څنگ کې په بخارا باندې دروسي ټولو
امتيازي حقوقو څخه خپله لاس اخيسته اعلاموي.

په منځني آسيا کې د شوروي روسيې فوق العاده او غټان ناپنده

سوريخ

(۱) باسچيان په منځني آسيا کې د هغې ډلې نوم و چې د انقلاب په
ضدي د اړه په شکل حرکتونه کول .

يادونه : هوسانو تل هغه کول چې د دين او وطن د آزادي د لارې هغو
مجاهدينو ته چې د کمونيزم په مقابل کې را ولاړ شوي وو د باسچيانو، داړه-
مازانو او اشرايو نومونه راخلي خواوس چې د افغانستان موټنواوزېدو
مجاهدينو نه هېرېدونکې او جهاني ماته ورکړه په دې معترف شول چې دوی
تجاوزين او تيروي کونکي دي او آزادي غوښتونکي مجاهدين .

(ح - ربيع)

د یوې او دیوتونه ټول تېستولي وو.

په دهلي د قبضې کولو نه پس د مرهټو دایقین و چې د -
 ابدالي فوځ د جمناسیند نه هم نه شي راوړیدلی - ځکه چې په
 جمناکبې سیلاب و - خواجه شاه ابدالي د جمناسپه غاړو ودریدو
 یو غشی یې په لاس کېښو - د قراکریم خراټونه یې ولوستل
 او په غشي یې چپ کړل - بیا یې فوځ ته حکم ورکړو - چې ټول
 خپل خپل آسونه په سیند باندې ورکړه کړي - بادشاه د ټول
 نه اول خپل آس په سیند باندې ورکړه کړو - دغه شان ټول فوځ
 د جمناسیند نه پورې وتو - او د پانی پت میدان ته ورسېدو
 یې طرفته یوازدها لښکر او بل طرفته د احمد شاه ابدالي یو موقی
 فوځ و - د جنګ په میدان کې د معلومه شوه چې گویند پندت
 لښکر یې زړه فوځ سره را روان دی چې د احمد شاه د فوځ د
 پاره د غلې دانې او نور سامان وغیر لارې بند کړي - ابدالي مخې
 سره د دغه فوځ سره د مقابلې د پاره خپل پنځه زره کسان ولېږل
 د ابدالي سورو شپه په شپه گویند پندت چکر کړو دغه وخت
 هغه د دنیا او مافیها نه ناخبره په خوب اوده پروت و - چې قضا
 یې په سر راوړسېده - او پښتو مرهټه لکه د مولو او کارزو
 پرې کړل - د گویند پندت سر ابدالي ته راو لېږلی شو -
 په ۷ جنوري ۱۷۶۱ ع. سحر وختی مرهټو په خپلو غوښو غوښا
 منبلي وو د پټکو پلوونه یې نروژند میدان ته راووتل - د دې

د سيد جان ملال د مرک په ویر کې

زېږن انځور

هغه چې وطن يې ساوه !

سيد جان ملال د پښتو دې ښه ډېرامه ليکونکی ، کيسه ليکونکی او شاعر ناليت و . په تېره بيا ، په افغانستان کې د ډرامې يې او فلمونو يې ستاړو په کيسو کې د هغه نوم د زياتې يادونې او ستاينې وړ دی . تېر کال زموږ د غږځوان ليکوال په پېښور کې د شړند پيښې کونکې . دادي د هغه په ياد د " سپېدې " په دې کلمه کې څه ليکړ او دادي او هنري غږلنده يادونه يې کړه .

سيد جان ملال د ۱۳۳۲ هـ . ش کال په شاوخوا کې د ننګرهار ولايت په " سره رود " کې د حاجي سيد عيسی په کور کې سترگې وغړولې . لومړنۍ ، منځنۍ او ثانوي زده کړې يې په ننګرهار کې وکړې . په ۱۳۵۱ هـ . ش کال کې د کابل پوهنتون د ادبياتو او بشري علومو په پوهنځي کې شامل او په ۱۳۵۴ هـ . ش کال

کښې يې د نوموړي پوهنځي د ثروتياليزم څانگه په بري سره
پاې ته ورسوله . له پوهنتون څخه تر فراغت وروسته يې په راډيو
افغانستان کښې ، د هنر او ادبياتو په اداره کښې ، د پروډيوسر
ليکوال او د هنر او ادبياتو د ادارې د لوی مدير په توگه وظيفه تر سره
کړي وو . پېښور ته د هجرت تر دوران پورې يې همدغه دنده
لرله .

سيد جان ملال د ۱۳۶۸ هـ . ش کال د قوس په شپږ وېشتمه
(۲۶) نېټه (د ۱۹۸۹ ع کال د دسمبر مياشتې په ۲۷) د يکشنبې
په ورځ د پېښور په ښار کښې د فلج په ناروغۍ وفات شو .

إِنَّا لِلّٰهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ ط

د ارواښاد سيد جان ملال مړی له خپل وصيت سره سم
د آزاد افغانستان په سره رود کښې په خپله پلرني هديره کښې خاوره
ته وسپارل شو .

ارواښاد سيد جان ملال د خپل ژوند په اوږدو کښې گڼ شمېر
ژورناليستيک فعاليتونه او دغه راز يې په ادبي برخو کښې هم کار
او فعاليت د هېر بدلونه دی . د هغه د ادبي کار لنډه لنډه يادونه
داسې کولای شو :

۱ - هغه په څرخي نړېدلي کښې د څوړېدلي او څرېدلي شاعر
امان الله سيلاب ساپي د شعرونو يوه ښکلې مجموعه راټوله

اوڅېره کړې ده . دغه مجموعه « داوشکو سيلاب » نومېږي چې د غږځېلي شاعر سيلاب ساپي هغه شعرونه په کښې راغونډ شوي دي چې په بېلابېلو وختونو کې د هېواد په مطبوعاتو کې خپاره وړې چاپ شوي وو او يا د راډيو په څپو کې خپاره شوي وو.

۲ - هغه د مرحوم عبدالرؤف بېنوا د «رامو مجموعه د «زړو کنه کار» په نوم راټوله کړې او سرېزه يې پرې لېکلې ده . دغه مجموعه هم څوکاله وړاندې په افغانستان کې چاپ شوې وه .

۳ - ارواښاد سيد جان ملال يو شمېر لنډې کيسې هم ليکلي او په متفرق ډول يې د هېواد په مطبوعاتو کې چاپ کړي او يا يې

د راډيو له لارې خپرې کړي دي . د هغه يوه لنډه کيسه " د خاورې
د پړۍ " نرېانه مشهوره ده . د ملال متفرقي کيسې لا په کومه ځانگړې
مجموعه کې نه دي چاپ شوې .

۴ - نوموړي د راډيو اتلويزون له پاره گڼ شمېر نندارې
ليکلې وې . په تراژيدي او کوميډي دواړو برخو کې د خاص
استعداد خاوند و . د مرحوم ملال دغه بېلابېلې نندارې او نمايشنايې
که يو وخت په کومه ځانگړې مجموعه کې سره يوځای شي ، د اېوه
اوربنتا که مجموعه وي .

امروا بناد سيد ملال د هجرت د کاروانونو مل شو ، له دېرو
هېلو ، له دېرو اميدونو سره يې د هجرت د لارويون پيل کړ . هغه
اميد لاره چې په جهادي فرهنگي هڅو کې به پراخه ونډه واخلي ، خو
شړوند ورسره ملگرتيا ونکړه . هغه دغو اميدونو ته ونه ورسيد
او پېښور ته له هجرت څخه لږه موده وروسته د فلج په ناروغۍ اخته
او وفات شو .

لکه چې د هغه هېواد ، د هغه ساه وه ، هغه به په سخته ناروغۍ
کې هم ويل چې : ما به په آزاد افغانستان کې خاورو ته سپاريږي .
او همداسې وشول ، هغه دخپل وطن په يوه آزاده سيمه کې د وطن د
مور غېږې ته لاړ .

محمد صديق پسرلى

عشق کاروان سالارته

که دې دنا نه جلوه دلمرغوندي سینا ونیسي
" دطور دېوي ته به مرسى ید بیضا ونیسي (۱)"
یوخل دې بیا ویده بلال ته دا اذان ووايه
چي منکران دې هم دالا لله ونیسي
درجیل اذن غولمري بیا کاروان سالاره عشق
چمب د یثرب مؤمنان لاره د بطحا ونیسي
مین قري دې د طوبی په شانگرو خاله نه ږدي
که په جنت کې هم پلورم ته طوبا ونیسي
د عشق رهروته دې منزل د شروندو سپکه مخني
د بوم بوکړغوندي چې لاره د صحرا ونیسي

(۱) دامصوغ د صایب دیو شعر ترجمه ده چې وایي :

کليم دست بر خارشمع طور گرفت .

مسلمانان ته تلقین کړه بیا هغه خبرې
 چې د ایمان په نور د لرغونډی دنیا ونیسي
 په دې مادی عالم کې مومی تقدس د کتاب
 چې لکه توری د زړه غېږه کې معنا ونیسي
 په دې نوم تم کېږي سخ د هغو مومنانو په حال
 چې لکه شمع په سرچتر د رڼا ونیسي
 خدایه پسرلي ته هغه عشق، هغه جذبې و بڅني
 چې د سلمان غونډې لمن د مصطفی ونیسي

نغمه شهید

بودا بوت خون آلوده من بدوش دوستان نیک اختر
 شال زورق یا قوت باری خرامد روی موج بحر احمر

میر محمد عثمان (دانش)

غزل

جان اعداست بلب رنج کشیدن با قیت
قصید مطلب شده از دست و درویدن با

بر سر رشته جان نجس دشمن دین
عکسه شمیر اجل تیز و بریدن با

بشر مایل شر بر سر ابناء بشر
بمب آتوم نکند است و کفیدن با

نیت یک فرد که آگه خود از خبیثت
دندیشیاد ترا پرده دریدن با

بجراغ تو که روشن بود از روغن ظلم
تند بادی شده نزدیک و وزیدن با

حبیف و هیبات که با تیرهای صیاد
بال پرواز شکست و پریدن با

نه نمود است اثر ناله مادر گوشه
پند بسیار بگفتیم و شنیدن با

بی هدف می کند امروز با سعی و تلاش
لیک بر منزل مقصود رسیدن با

ز آتش درد وطن خون جگر جوش زند
 لخت دل آمده بر دیده چکیدن بایه قست
 کرده بی بسکه تو تغذیه غذا با حریم قست
 شکست سخت ورم کرده کفیند بایه قست
 شیر مقصود چو نوشید بماند ز تلاش قست
 خمریه طفل امل تا بکیدن بایه قست
 عرق زلف سیاهی که ازو بر حذر قست
 کج گرفتست دم خویش و گزیدن بایه قست
 چونکه هر عصر تقاضای جدایی دارد قست
 بچهن آمده بی پرده چمیدن بایه قست
 دلنشین شعر بر ازنده (نالان) مرا
 مشتری بیع نمود است و خریدن بایه قست

د اکر عبد الرزق "بالوال"

پوهنځی

نن هه لکه د پروڼ او نور کله غوندې دگرځېدې له پاره
د باندې ووتم چې پښې چې غوږولې وي . پر لاری تلم ، شاوخوا
مې سترگې هم غوږولې لکه سیل چې مې کاوه ، هرڅه او هرڅوک
هر چپوړی ول ، ما هم ورته کتل خولیدل مې هېڅ نه . نه په پخپلو
خیالونو او اندیښنو کې ډوب وم ، یا داسې بیده تلم لکه اوبو
چې پر سر اخیستی وم ، ما داسې احساس کاوه لکه اوبه چې
ولارې وي ، خو یوې اوبې خواته مې وږي او درختي ، وروسته
او دیوالونه ، وکړي او نور ژوي د پاس پر خوا باندې هلې
هلې کوي . داسې مې هوس له سره الوتې و سوکه
سوکه مې کینه اوبه درنېدله ، یا یې ما دغه راز احساس
وکار . ورو- ورو مې دسترگو تر کوڅانو ورته وکتل ؛ وې
لیدل چې یو لاس مې پر اوبه پروت دی . ما هم نوک ونيو ،
او مخ مې ورواړاوه . دغه یونړې سړی و . اوږده سپینه

مطلب داو-چې "کته يا مرک" او په دې حالت کې هغوی حمله وکړه. د دې خونړي جنگ په حقله پرفېسېر براون ليکلي دي :
 "د دېا خرنکونه به د پاني پت د جنگ نه زيات خونړی او ډېر نتيجه په اعتبار سره د دې نه زيات ښه وي - که چيرې مرهته پدې جنگ کې کامياب شوی وي - نو د مسلمانانو حکومت به د هميش د پاره ختم شوی و."
 سرپرستی سايکس ليکي :

"د پاني پت جنگ د دنيا په فيصله کوونکو جنگونو کې يو

يو و"

د احمد شاه ابدالي فوج د خلويست زړونه زيات نه و. د دې په مقابل کې د مرهتو فوج تعداد د دوه لاکه (۲۰۰۰۰) نه زيات و، خو مرهتو شکست وخوړو - پښتو مرهتو تر لرې پورې منډه وکړه. د لس دولسميلو په علاقه کې هر طرفه د مرهتو سپايان پراته وو.

خلويست زړه مرهته سپايان گرفتار کړي شوي وو - چې وروسته احمد شاه ابدالي داسپايان د خه فديې يا تاوان اخستلو نه بغير پرېښودل - او علاوه د دې يې هر يو مرهته سپاي ته دوه روپۍ د کراپې د پاره ورکړې .

مرهتو چې د شکست خبر واورېدو نو يوماتم و چې خورشو درې ورځو پورې يې خفکان و نماخلو. د خفکان د وجې په يو

بمیل بېره بریږه یې وه . ده په ډېره لیزمې او تواضع هروغېږ
 را سره وکړ . ما داسې په ماته خواستې شې ورسره وکړه .
 دا ځکه چې یوڅومې پیژندی نه او بل نره دده له تواضع څخه داسې
 وپوهیدم لکه د څو اړیکو هیله چې به یې لرله . نومې تلوسه
 دا وه چې دی خپله د اداسو ډکه وینا ژر لنډه کړي او راته ووايي
 چې څه غواړي ، څوما پر سیردي چې نره بېرته دخپل خورب
 او خیال پر نیلي سپور سوی يم . لکه دی چې هم وپوهیدی .
 نو یې له مقدمې څخه و خپل مقصد ته وینا ورواړوله ، او داسې :
 - سړی اکا ! چې یوه پوښتنه در څخه وکم خواخوږه دي نه
 بدیږي ؟

- پوښتنه تر پوښتنې پورې اړه لري . نره څه پوهیږم
 چې ته څنګه پوښتنه را څخه کوي ؟
 - شخصي پوښتنه نه ده . نره فکر کوم چې که ته د سد
 خاوند واوسېږی په خوږه به هم نسې !
 - نرنه یې باید جواب هرو مرو ووايم ؟
 - لاهمه نه ده ، څو که دی مسوئې جواب را کړای سواي
 نره به دې تر اېده پورې لاس په نامه احتواړ او هم ستاینه
 کوم . هر چېرې به دې نوم په ښو یا دوم .
 - داسې پوښتنې چې جواب یې باید پر ما باندې پورته وي
 دیوې پر ځای سل وکړه !

- نو غوښ دی دی ؟ - هو ! له لویږ سره مخه لا .
 - دیوه توکو را قوام او قبایل چې په یوه شریه ښه پیری ، نفقت
 یې یووي ، سیمه یې یوه وي ، مذهب یې یووي ، دین
 یې وي ، پېغمبر یې وي ، مقدس کتاب یې یووي ، او
 هر خدای یې یووي : او دغه ټول هم ودوی ته امر کوي
 چې تاسې سره متحد او هم پر یوه لار باندې ولاړ سئ . خو
 دوی نه پراتړې دا چې یو له بله څخه پر بېلابېلو لارو باندې
 هر که کارې - لس یې پر لسو او سل یې پر سلو لارو باندې
 درومي . د لاسه ، خولا ځله ښکته یې هم ، لاسه څکیر یې
 هم ، او ځله وشر یې هم ! نو آیا دغه کړه وړه دامانا لري
 چې (ددوی) شیطان یې تر خدای گړندی او پیاوړی
 دی ؟ ؟ ؟

(ما تر نفوذ بالله ویلو وروسته ، د مرستی ، الهام ، او تنویر
 له پاره په عاجز سره یوه پلامخ و پر تمین آسمان ته ورواړاوه ، او بیا
 ودرندې څمکې ته ؛ یوه پلامې وآر غره ته په امید وکتل
 او بیا راڅخه څغتونکی راده ته ؛ یوه پلامې وگړی څنگه ته
 خپل کړځنده نظر ورکښیوست ، او بیا راڅخه وهغه اړت -
 سپیږه دښت ته والرت چې زما لیمړې پای نسوای پابولای
 هر څو ځنده لنډ یا وروسته چې به زما نظر له هغې سپیرې
 معرا څخه بېرته په تش لاس راڅرگندلی وی ، وی به . بیای

نوهنه سپين ږيري سړی وليدای سواي چې لا هغې نرما
وځي ته د جواب په انتظار اسکيرلی ولاړ دی . ما هم پسله يوه
ساره اسيرلی څخه دده پوښتنه په نرسره ورسبره که
کړه) :

- خدای دې دغې هيښ - پيښ که لکه نه چې دی هيښ
پيښ کړه !

بلخ کويد

درين ايام برپاگشت هر جا ښام روزما درسازوسوی
منم ام اسلاد اما ندارم سرودی ، یادبودی ، سالروزی

د کټور احمد يوسف يوسف

سپېدي ته

که د بيلتون شپه دېره سخته هم وي - خو چې سپېدې خورې شي
اشنا ته ارام راشي او د بيلتون دغه سختي او نامردي شپې ته
غږ غږه ووايي ، ځکه دخپل ژوند د يوه خوب ملکري د بيا ليدو او
يوځای کېدو اميد په زړه کې وي . همداسان که په يوه خود
اوکلي کې چرته بده پېښه وي د کورکلي ټول غوري د تورې غمجنې
شپې د کړاوونو او بدبختيو په څنگ کې سترگې سبا ته نيولې وي .
او په دې فکر کې وي چې سپېدې به کله خود پرې ترخړدم لړلې
شپې د نا کر دوځه خلاصون ومومي . نو کله چې سپېدې په خړه بدو
شي د سباوون اميد هم بيداشي ، او غم لړلې شپې محلي نيم بيداره
او نيم ویده يوڅه سا واخلي . ځکه سبا ته يې نور خلک په غم او
خراشېښه کې شريک او ملگري شي . او ستري شري ټول دمړ شي .
همدارنگه د نېادۍ - خوښۍ او خوشحالي په وخت کې د شپې
خوشحاله ، مست او ستري شوي خلک هم وسپېدو ته چوري .
ځکه هرڅومره که يو څوک خوښ هم وي او يا مست وي بيا هم ستري

کيږي، خو خپله دغه ستړيا د شپې نشي ويستلی. يا خو بڼه يادې
د خاوند خيال ساتي، يا به دخپلو ملګرو او همزولو غځه شرميږي. او
يا به داسې ګڼل شوی وي چې د سپېدي ترخوږېدو به خوک
محفل او مجلس نه پرېږدي. په هر صورت د خوښۍ ستړيا وي هر د
سباوون سپېدي ته ضرورت لري.

نر سپېدي دي چې د بېلتون، بڼه يادې او خوښۍ د يوه روڼ
سباوون نرېري راوړي.

سپېدي دي چې شپه ختمه وي او چوپه چپيا پای ته رسېږي،
او وځ وځني پيل کوي. هدا سپېدي دي چې د تيرې شپې قسمته
ليکي او د سبا وځي قسمت او تقدير خوږ نه کړي. د سپېدي پړاګه
خوک د شپه تګ لارې لته کوي. خوک لري او جلا سفر ونه لندوي. او خوک
بيا دخپل سفر تعين او اټکل د سپېدي غځه کوي. او يا خو خوک د ستړي
کېدو تکل کوي. او يا خو خوک خپله وړکه شوې لاره د سپېدي په
رڼا کې پيدا کوي او خپل هدف ته ځان رسوي. نو ويل شو څومره
چې سپېدي خوږېري رڼا يې هم زياتېري.

نوراشي د سپېدي په خوږېدو دخپل سفر تګلاره وټاکي او خپل اټکل
يعيني کړي. د شپې ستړيا د سپېدي پړاګه پای ته ورسوي. د تام د آزادۍ خوښۍ او
ابادۍ په خاطر خپلو وطنوالو ته يوڅه توبښه پيدا کړي. او د رڼا لورکي رڼا
سبا تدبير د تقدير د خندا کوي مه.

حساب
و کتاب

پروین فخرزاده ملال

میخانه

له زغفر تولىښه تخم پور د ناول

ناول د نورو کيسو پشانې يوه کيسه ده او په ښکاره
هر سړي ته داسې ښکاري چې ناول دلنډې کيسې يا
افسانې او اوږدې کيسې په شانې يوه کيسه ده خو که سړی
غور ورته وکړي يو ناول هغه خوندوره او زړه راښکونکې
کيسه ده چې په يوه خاص ماحول کېږي د اوسيدونکي سړي
نه چار چاپېره تاو را تاووي اوله ډېرو پېښو نه جوړه شي
وي او د پېښې البته يو د بل سره منطقي اړيکې ولري
چې د پېښو دې خنځير ته " پلټنه " وايي .
په ناول کې د کردارونو يا کردار ټول ژوند يا ټولې

پېښې بیانېږي او په کښې دهغه د کوچنیوالي، خوښۍ او حتی تر بډا توبه پورې دهغه د ټول ژوند بیان وي. د ناول لیکونکي د خپل کردار د ژوند لومړۍ مهمه پېښه چې د ناول د شخص پېښوسره نژدې والی ولري، راخلي، هغې ته ژوند ورکوي، پر غځې بیايي او د یوه تصویر په شاتې ترمهون غځ ته ژوند کوي.

په لنډه کيسه کښې کردار، پېښه یا یوازې ماحول راخیستل شوی وي او د دغه یوه شې په لنډ یا اوږده ډول شوی وي، خو سره له دې بیا هغه هر شې کښې لنډوالي ته ډېر پام ساتل کېږي یونکې او یوه پېښه هم پکښې نریاته نه شوې. د اشارو څخه ډېر کار په کښې اخیستل شوی وي، په همدې اساس د یوې ښې لنډې کيسې لیکل گران کار دی.

خو په ناول کښې د ډېرو خبرو او ډېرو روایتونو ځای شته چې دغه آنراړي د ناول لیکونکي ته اسانتیاوې برابروي او هغه پر یې ډېرې چټکۍ په هر څه باندې ښه فکر وکړي او بیا پرې وږغیږي.

اوس تردې لنډو خبرو، وروسته راځو خپل اصلي مقصد ته چې هغه د «میخانه» په ناول باندې هغه خبرې دي.

د «میخانه» ناول په ښکلي کچه او صحافت د یونیورسټي

بک ایجنسی له خوا په « ۴۰۷ » غونډه کې چاپ شوی دی، بیه یې (۵۰) روپۍ ده، لیکوال یې د پښتو ژبې منلی لیکوال میا سید رسول «رسا» دی او د چاپ کال نلري. د کتاب په لومړیو پاڼو کې لیکوال داسې « یادځونه » کوي:

« دا ناول د کابل د بادشاهي نظام په زمانه کې لیکلی شوی دی او د هغې زمانې د کابل د ښار د معاشري، معاشي او سیاسي ژوند یوه نقشه پېش کوي » او بیا ورپسې د کتاب تړون راځي چې د کتاب لیکوال د خپل خوږ دوست میا فضل منان صاحب د نامه سره تړي او ورپسې د ناول د لومړي باب پیل دی. د ناول لیکوال په کابل کې د پاکستان په سفارت کې ماموریت یا ملازمت لري او پخپله د ناول مرکزي کردار دی. کیسه داسې پیل کېږي چې هغه په خپلې لومړۍ مینې کې د ماتی خړلو په وجه یوه شپه له کوره راوځي او د کابل د ښار په سړکونو باندې یې مطلبه اوږې هڅه کوي. د دې له پاره چې خپل غم غلط کړي. په گرزېدو، گرزیدو کې د « باغ عمومي پل » ته رسېږي او د پل په سر باندې یو ساعت همدا سې درېږي. هغه د سپوږمۍ د پلوشولاندې د آساي او شپږ دروازي د غرونو منډاره کوي، چې په دې وخت کې یوه ښکلې ځوانه

نجلو دده خزانه راجی اودده وٹھک ته داسی دریری
 چې جریا دی دکلونو کلونو راهیسی پیژنی اوپه دپوچرته
 سره ، نه یوه کوی نه بل په ناخاپی دول دده ته والی
 چې تره ستاسم واده کوم د ی فکرکوی چې گوندی
 توکی راسره کوی ، نوپه همدی حساب دی همدی پوچ
 کوی چې کله ؟ او همدی ورته والی چې یو کال پس به په همدی
 نېته په همدی ساعت اوپه همدی خای باندی تره اوته
 سره گورو او بیابه په دی باب سره خبری کوو . دنورو خبرو
 په جریان کښی څرگندیږی چې دنجلی نوم میخانه ده او هکلم
 خپل نوم گلاب ورته بیسی " میخانه " له " گلاب " نه داوعد
 همدی خلی چې که چری دی ددی یو کال په موده کښی سره
 غامخ شي نو همدی ورسره دخبرو کولو کوښښ نه کوی او نه
 به دچاپه لاس پیغام ورته استوی ، دی یی هم ورسره منی
 اوپه داسی حال کښی چې دشپي نه به یی وی ، " میخانه "
 حېنې بیلیری ، دی چې کورته راستنیری نو فکر ونه یی په
 غه (خلی) ، کله له خانه سره والی چې دابه دپیریانود
 نراته وه ، او کله والی چې چابده توکه راسره کړی وی او
 داسی نور فکر ونه ، خو کله چې ویده کیږی نو په خوب کې یی
 نورانی سپین بزیږی ورته راجی اودده ته والی چې دانه دپیریانو
 دذاته وه او نه څرکومه توکماره ده دا خبره رښتیا ده .

له دې پېښې نه خه موده وروسته « ميخانه » ويني
خودو وعدې مطابق خبرې ورسره نه کوي . د کيسې تر
پايه پورې چې « ميخانه » د خپل پلندر له خوا وژل کيږي
« کلاب » په دې نه بريالی کيږي چې يو وار هم هغه له نژدې
وگوري او خبرې ورسره وکړي . د کيسې د پيل څخه بيا تر
پايه پورې « کلاب » هر وخت او په هر ځای کېږي « ميخانه »
له دريو تنوسره چې يوه لک ، يوه ښځه او يو د پوځ عرسري
دي ويني . کله په قرغه کې او کله په سالنگ کې ، کله په
کاريزمير ، کله د کابل په خيبره ستوران او کله د کابل په سينما
کې . د امريکا په سفارت کې د جامو د نندارې په پروگرام
کې . په انټرکاسټيټال هټل کې ، د لامبو په حال کې ، د
کابل پوهنتون د سټوډنټ سراندي ، د « ميکت » په درامه
کې او حتی په کندهار او هرات کې « ميخانه » په ناڅاپي
ډول ويني . د کتاب په وروستيو بابونو کې چې « کلاب »
کندهار ته په سفر کې ، نو کندهار هټل ته د شپې تېرولو
له پارو کې ، بيا همدلته په ناڅاپي ډول « ميخانه » له خپلې
ډلې سره ويني . يوازې او يوازې د کتاب په وروستي
باب کې « ميخانه » هغه ته هرات د تللو يوه اشاره تېروي
او کله چې هغوی روانيږي نو دی هم ورپسې هرات ته په
سفر روانيږي . هرات ته په هر سېدوسره د پارک هټل

ته جي، هلته بيا هر له هغوی سره مخاخ کیری، د شپې د هوډل
 د حویلر نه د ښځې چينې او بيا د زو غږ راځي "گلاب" له
 کوټې څخه را بهر کیری، که کړوي چې "میخانه" په وینو
 کې د بډه پرته او مړه وي، هم هغه هلک او ښځه وړ باندې
 تړاړي. د ښځې د خبرونه "گلاب" ته دا پته لگيږي
 چې دا ښځه د میخانې او هغه هلک موره ده. د دوی خپل
 پلار مړ او داسې چې د دوی سره به کړیږي، د دوی
 پلنډر دی. د "میخانې" مور د میخانې د پلار په مرګ
 پسې د دې سړي سره واده کړی و، د "میخانې" پلار
 یو دېر مالدار تجارو، چې مال حال یې دېر پریږي ایښی
 و، او د "میخانې" پلنډر په حکومت کې د څه حکمې رئیس
 و، هغه چې خړن وکړو نو د شپې په تیاره کې لاهو او
 ورک شو.

له دې پېښې وروسته "گلاب" خپل ځان د کابل نه
 بل ځای ته هېواد ته تبدیلی او پاتې عمر د "میخانې"
 په یاد کې تیروي.

ناول هر پدې ډول پای ته رسیږي.

د پښتو ژبې د منلي لیکوال میا سید رسول رسا
 د "میخانه" ناول په تصویري لحاظ یو ښائسته اثر او د
 ماحول د عکاسۍ معیار په کې اوچت دی. ځای په ځای

بنه تاریخی هر ایتونه هم لری چی لوستونکی تری بنه خوند
 او معلومات اخیستلی شی . همدل دول فلسفی بیان لکه
 دانسان دلفسفی بیان ، دشروند دلفسفی بیان ، دمیڼی
 دلفسفی بیان ، په ښکلو عباراتو سره ځای په ځای په ډېر
 مهارت سره په کښې راوړل شوي او که ووايو چی دځینو
 ښو شاعرانو دشعرونو او دشعرونو د ډېرو ښو بیتونو
 مجموعه ده ، نو دا خبره مو هم په ځای ده ، ځکه چی پدې
 ناول کښې د بیان د لاسنکلا له پاره او د لوستونکی د نریاڼی
 دلچسپی له پاره داسې ښکلی شعرونه او بیتونه راغلي چی د
 یوه هنر خوښونکی لوستونکی دپاره د ادبی تندي ماته ده
 دي ، د مثال په دول داڅو نمونې رااخلو .

بشنو انزلی چون حکایت می کند
 و نر جدا می ها شکایت می کند

(۱۱)

«مولانا بلخی»

چاته ناسازی د قسمت شمار کړم
 چاته ښکاره مې د ازبگی فکر کړم
 د کابل ښار د ښکلیو دک دی
 دومره څه نشته چی یو ترې یار کړم

(۲۱)

عبدالقادر خټک

سه له دی چې دغه خلوریزه ناسمه را اخیستل شوي ده
او درېیم نیم بیتی یې داسې دی :

ولا دی له بنکلیر دکابل شهر

اویا د عمر خیام د رباعی د شپاره :

پرونه ورځ پروت لاره رابره نه شي
صباغه ورځ یابه راشي یابه نه شي
نن ساعت د مرغیت گنه نادانه
د ایه عیش عشرت کب تیر کړه د ایه نه شي

(۳)

جدې غنم مینې راویتی له جنته
نزه لا طمدار د غنم رنگو د و سایه

(۴)

« علی خان »

نر عشق ناقص ما جمال یار مستغنی است
به آب و رنگ و خال و خط چه حاجت دوزخ با را
« حافظ شیرازی » (۵)

د اردو ژبې دستر و شاعرانو لکه اقبال لاهوري، ميرزا
اسدالله غالب او اختر شيراني د شعرونو په ښکلو
ښکلو بيتونو سر بېره ، پښتو لاندې هم خای په خای په کښې
لېږي . د اقبال لاهوري د « مسافر » سفر نامې زيات
شعرونه په مناسبو خايونو کښې د ناول د بيان قوت په خاطر
راوړل شوي . دغه خوبه چي د افغانستان په باب
يې ويلی سر لولو :

سرزمینی کبک او شاهین مزاج
آهوی او گورد انر شیران خراج
در فضا شجره بازان تیز چک
لرزه بر تن انر مهیب شاپلنگ

(۶)

همدا ډول د ناول په ډېرو خايونو کښې د ماحول تصوير
بنا شته او په دومره شاعرانه ژبه دی چي لوستونکي ته د بيا
بيا لوستلو مينه پيدا کوي . د نمونې په ډول په پغمان کښې
د سپوږمۍ د راختلو د تصوير :
« د نمر خانۀ له طرفه د غرونو په خوځي د خوار لسی سپوږمۍ
لکه د يري حيا دارې پغلې په شان د آسمان د شينکۍ

دروازې نه ، اول په مکین-مکین، خوپه وېره - وېره
 سر اېسکوي اوبياي يودم دخپل ښکلی مخ نه لکه
 د بدري جمالي ښاپېری پلویو طرف ته کړو او دخپل
 پیغلتوب د پوره جمال د نایش په خاطر د آسمان په
 نیلوفري باغ کښې خرامان ، خرامان برېښد مخ د سیل له یان
 په آسمان روانه شوه او ماچې دا منظر وحقو

(۷)

کدرونه یې هم په هنري لحاظ مخ په لوړه روان دي او
 په ترتیب سره دلوستونکي مخې ته خلیږي ، د یالوگونه او
 مکالي که خه هم چې نریاتي په کښې نشته ، ولې بیا هم
 باید ووايو چې ښکلی دی ، خوله دې سره ، سره په کتاب
 کې داسې ټکي هم شته چې په هغه باندې سترگې پټول
 او خوله پټول ښه نه دي - مناسبه به دا وي چې هغه
 په گوته کړو .

۱ - د « ادب خه دی؟ » د کتاب په « ناول خه دی؟ »

مقاله کښې لولو :

« هرکله چې یو ناول لیکونکی د یوې خاصې خاورې
 او خاصو خلکو په هکله خه لیکل غواړي ، نو اول دې دهغه

خلکو دژوند ښه کتنه وکړي - دهغوی خوشحالي، غمونه
جنګ، صلح او ښوېدو تر مینځ دی بلګلوت کوی-اول
دې دهغوی ژوند ښه وګوري، وڅکي، او آزمويي
دهغې نه پس دې پرې قلم اوچتوي ... ”
(۸)

خوپه دې ناول کېنې نرمونښ په نظر دې تګوته پاملرنه
نده شوي. کله چې د کتاب په لومړي باب کېنې ”کلاب“
له ”میخاني“ سره په ناڅاپي ډول غاڅ کېږي، نو میخانه
په ډېرې بې حیايۍ سره چې نرمونښ په نظر دهیڅ یوې
افغانې نجلۍ خاصه ده، هغه ته وايي چې زه ستاسره واړه
کوم. په همدغه لحن او همدغو کلمو دا به کوم جرئت او کومه
نشوي چې یوه افغانه نجلۍ دې د سړک په سر باندې
په دغسې کلمو چاته دواړه کولو وعده ورکي او تردې چې
تېر شو، نو څوک به باور وکړي چې یوه ښکلې افغانه
نجلۍ دې د ماشام په نهو بجو یوازې د کابل د ښار په
سړکونو باندې چکر ووهي، په فیشني جامو او ښکلی -
آرائش کېنې. او بیا به هم دا کوم ذهن مني چې ۱۴ کلنه افغانه
نجلۍ د داسې نارواو ښکاراوا احساساتو د داسې
بنده چکيو بنده وي چې هر څه د سړک په سر باندې وړي

هغه هر یو داسې چاته چې نه یې دغه لیدلی وي او نه یې
 کوم وخت پیژانده او حتی لا دا خبره چې بهرني تبعه دي وي.
 اوله بلې خوا بیا په خوب کښې دیو نوډلې سپین ږیری
 له خوا د داسې هر سوا او ناروا مینې ملاتړ او دهغې دول
 ته هڅول، یو متضاد او د تعجب وړ کار ګڼلای شو.

نرمونږ په نظریو افتاده خجلۍ که هرڅوم د کتاب
 د لیکوال د لیکلو په خاطر هم خپل ټولنیز معاشرتي څښځیرونه
 وشلوي، نو هیڅ وخت دومږ نیری نه شي کولای او که چیرې
 په استثنایي ډول ورته پام وکړو، نو لومړی دا خبره
 نرمونږ په ذهن کښې ګرځېږي چې اوس هرڅه باید عامروي
 او په لیکلو کښې هم د عامو کیسه وي نه جوړه شوي
 استثنا، اوله دې وروسته په دې ټکو باندې هم اعتراض
 راځي چې "میخانه" له دغه ګرداره سره چې دهغې په جرئت
 کښې راڅرګندېږي اوله دومږ آزادېوسو چې لري یې
 ولې دې ته نه حاضرېږي چې له "ګلاب" سره خبرې وکړي.
 آخر هغه خو دیورب د کلتور داسې ښکارده چې په یو
 چا باندې مینه کېږي او تر هرڅه دغه هغه ته د واده
 کبلنه ورکوي، نو بیا ولې او په څه دلیل نشي کولای
 چې له هغه سره د نږدې وګوري، بیا هر که دافرض
 کې چې "میخانه" پلنډر ډېر بد سړی دی او داله هغه

نه ډارېږي ، نو بیا د کتاب دا برخې سره لولو او قضاوت
باندي کړو :

" په دې کښې د تالار نه یونیم عریان لباس کښې یوه افغانه
جینۍ راووته ، ما چې فکر وکړو نو " میخانه " وه ، زه یې
غسلخانې ته منډې کړې . په غسلخانه کښې یې په صفا
اوبو ولاړل او بیا یې جامې بدلې کړې او بهر ته راووته
او نېغه کلب ته لاړه ، هلته هغه درې ملگری ناست و ، یعنې
کثر ورور ، هغه سړی او هغه ښځه . هغوی گرمه - گرمه
کافي څښله ، داهه ورسره په کافي څښلو مشغوله شوه ، هغه
سړي بیرته ووت چې لږه برانډي راوړه ، هغه برانډي
راوړه او څلورو واړو په کافي کښې برانډي واچوله ، مطلب
یې دا و چې " میخانه " د لامبونه راغلې ده چې لږه گرمه
شي ... "

(۹)

اوس به لوستونکی پخپله قضاوت وکړي چې هغه د
دومره آزادپوسه ولې ډارېږي ، هغه خو پخپله د لیکوال
په قول یوه عصري غجلورده اود نننۍ زمانې هر ډول
پېښې ورته ورځي نو دا به بیا څه پېښه وي چې یوازې د
یاران په انداز کښې په کتو - کتو کښې سوز و ساز لري ،
آخر دا دځه دپاره ، څوک چې په شرابو څښلو ، دانسونو

لامبو و هلوکني ديورپ تقليد کولای شي ، نو آيا به ياران نه
کني داکار نشي کولای ، په يورپ کني په هره ورځ کني
بيله دي چې کوم خندا وليدل شي په يارانو کني تبديلي
راځي ، د يوه نه بل غوره کمنل کيږي اوله بل نه بل ، خو
داولې په دي مسايلوکني پرهيزگاره ده اوولې په دومره
احتياط قدم اوچتوي .

۲ - " په پښتونخوا کني چې سرې پيداشي ، نو هغه له
به پښتو وځي او ورسره د دي مسلمان به هم وي ، د پښتو
مرسم ورواج ، پت ، ميله دوستي او ورسره پښتونولي
ورله هم دا چا پوچل ورکوي " (۱۰)

موندنه داسې څرکنده شوه چې بيا هم په ناول کني -
دي تکوته پاملرنه ، نه ده شوې ، بيا هم د کتاب دا برخه يوځای
سره لولو چې دکابل د بنايسته مني د نامتخود پاره په
حضور چمن کني د يوه جشن گوټي تصوير دی :

" دا يو غير رسمي شان دعوت و او يو قسمته د ياران
نکته دان دپاره صلاح عام وه ، که ياران نکته دان ورته اړل
او که نه ياران کف به جام خو ورته د پير اغلي وو ، شربونه
به يې خښل ، کبابونه به يې خوړل او په داسې به ورکويدل

جینګر د دانس دپاره دېرې راغلی وي . که چا سره خپله
 خوک ملګرې به د دانس راغلې وه ، او که نه ، نورې
 دېرې وي ” (۱۱)

او بیا هر د کتاب دې کړنې ته نرمون پام اوهرې
 چې د امریکې په سفارت کې د یوه محفل تصویر دی .
 چې ” میخانه ” برخه په کې لري او د جامود نمایش په خاطر
 جوړه شوې .

” بارانو ، دوستانو ټولو ” میخانې ” ته مبارکي
 ورکړه . په دې پسې مجلس شروع شو . ورسې دانس
 و . زما خیال و چې نن خوبه ” میخانه ” په دانس کې حصه
 واخلي ، خو حسب معمول هغه دې ملګری سړی او ښځه
 په گډامر شول ” (۱۲)

د کتاب تر پایه د داسې شېبینه پارتېښو یا محفلونو ذکر
 دی ، او ، وار په وار راغلی دی ، خو مونږ ته هغه په وار و-
 وارو د حیرانتیا په څپو کې دوی ، دوی د اپوښتنې
 پیدا شوې چې د افغانانو د دانس دا پاڅنه به لیکوال چیرې
 لیدلی وي ، دا د ښایستو حرمو او علمانو مجلسونه او د-
 شرابو او کبابو جنتونه به چېرې جوړ وو ، په کابل کې ؟ هلته

غش سوم

میریس موج

منوچهری، جوانمرد جاویدان

۶- منوچهری و استماع :

با آنکه این شاعر بزرگ در دربار میزیسته، اما به هیچ روی از جامعه و مردمان شهر و دیارش به دور نبوده است. اگر او از یک سو، شاه را مدح گفته، از سوی دیگر به گوشش مردمان آن روزگار نیز سخنانی اندر باب زنده گی محبتیابی به انسانیت و مردمی فسرده خوانده است. برای آگاهی از اندیشه های ژرف او در ابعاد گوناگون زندگی، شعرهایی ازین شاعر و الاطعام را در برخی از زمینه ها گواه می آوریم.

منوچهری به سستی را دوست دارد و دروغ را زشت میانشمارد. او از دشمنان بدوست نما دوری میجوید که روش منافقان است. این همیشه گواه این ادعاست (۱۰/ص ۱۱۲۴):

چې په اسلامیت سربېره افغانیت مسلط دی او بیا د ټولنیزو پابندیو نه ځان خلاصول او خپل کلتور ته شاګردل خوښم یوحد لري . آیا د افغاني نجلۍ دنوم ، پټ او حیثیت سره ظلم کول نه دي ؟ چې په ښکړول کورامونو کېني نورو ته پیژندل کیږي ؟ هغه افغانه نجلۍ چې د پټ او میراث کیږي یې تل پاتې او په تاریخ کېني ثبتې دي او خپله محترم لیکوال په همدې ناول کېني ورته داسې اشاره کوي :

« که په میوند کېني شهید نه شوی »
 « لالیه ګوره بې ننګۍ له دې ساتینه »

دا هغه تپه ده چې د میوند په جنګ کېني د ملالی آنا صرف دخولې نه ، نه بلکه د زړه د تل نه ولې ده او د حب وطنی د جذبې نه دا لږیزه تپه په حقیقت کېني د فیرنګیانو د شکست او د افغانانو د فتحې باعث ګرځېدلی ده

۱۳

وګورئ ، دا هم هغه افغانه نجلۍ ده چې نن یې د -
 « میخانه » لیکوال د قلم په چلولو سره نورو ته په دې
 ډول ورپېژني . موږ د دې نه منکر نه یو چې د کابل

په خارجي سفارتونو کې به دا ډول عفلونه نه وو، له امکان نه لږې نه ده چې دا ډول عفلونه به یوازې په کابل کې نه بلکه د نورو هیوادونو په مرکزونو کې د بهرنیو سفارتونو د غړو مشغولا وي، خو دا افغانانو مخور سیالی په شرابو خېلو او دانسونو کې د بهرنیانو سره نرمون له پاره څه چې دهیڅ یو افغان له پاره د منلو وړ نه ده، کیدای شي چې هغوی هم د کتاب د لیکوال په شان هلته میلانه او دنده کوونکو په ډول ورغلي وي. نو په دې اساس ویلای شو چې د ناول پېښې څه بل شان پېښې دي او دیو افغانی ماحول د اوسېدونکو د کړو، وړو تصویر پر حقیقي بڼه نشي راڅرګندولی او یوازې یې د لیکوال د خپل ذهن اختراع ګڼلای شو.

۳ - بله خبره چې د پاملرنې وړ ده، هغه د «میخانه» په ناول کې تصادفات دي چې یو په بل پسې راځي او دوه حیرانونکي دي چې د لوستونکي ذهن ته په اصطلاح د برېښنا جټکه ورکوي. داسمه ده چې شونې د پېښو نه جوړ شوی دی او په هره شېبه کې هر څه کیدونکي دي داسې څه چې دسړي په ذهن کې به هم کله تېر شوی نه وي، خو په ناول کې دا د شونې پېښې حقیقت ته باید

نیژدې وي او داسې نه وي چې هیڅ امکان په کې
حاشیای نه شي .

د بېلګې په ډول کله چې ګلاب هرځای ځي هلته میخانه
ورځي او کله چې میخانه چیرې ناسته وي ، نو هلته ګلاب
حاضرېږي . لوستونکی داسې فکر کوي چې دا د پولېسې
پېښو بهیر په یوه کور کې روان دی ، نه د کابل غونډې په
یوه ښار کې . دانه وایو چې کابل د لویو نه لوی ښار دی ،
خو زموږ په نظر به د هر لوستونکي په ذهن کې حتی چې
کابل یې لا لیدلی نه وي ، دا پوښتنې پیداشي چې
دا څنګه امکان لري چې د هغوی لیدل کتل دې داسې
تصادفي وي او دوی زهونه دې دومره سره نیژدې
وي چې همدکابل نه وځي او د افغانستان د نورو ښارونو
لکه کندهار او هرات او یا بامیانوته ځي ، نو بیا هم
دوی هلته سره وښي ، پرته له دې چې یوله بله سره
خبر وي او یا یې یو او بل سره تعقیب کړي وي . اوس
خو هغه زمانه هم نه ده چې خلک په داسې ناممکناتو باندې
باور وکړي . آخر هغوی ولې دومره نیژدېوالی سره ، سره
یوله بل نه لیری دي او دومره لیری والي سره ولې نیژدې
دي .

د کتاب تر پای پورې ، دوی خبرې هم د دوی تر منځ

مرد و بدل کبیری نه، که چیری د پینو دا جریان یوڅه
د لیلونه هم درلودای نوښه به وو.

دا خرڅنده ده چې هر لیکوال چې کوم څه لیکي، نوښه
هغه کبې خاص هدف لري، موږ د ناول د لیکوال هدف
سره غرض نه لرو. ځکه چې هر انسان دخپل نظر دا اظهار حق
او هر لیکوال په لیکلو کبې دا حق لري چې د څه ډول
عقیدې په اساس خپل لیکل وکړي، خود لیکلوداسی طرز
نه چې په هغه کبې هرڅه د هدف مندی قربان شي او که
چېرې د «میخانه» د ناول عترم لیکوال یوازې اویانې
دا کار په دې خاطر کړی وي چې خپلې د مینې کیسې پر خلکو
واوښوي نو دا ظلم او تیری به یې د افغاني مجلې په نوم چې
په حقیقت کبې د ټولو افغانانو نجونو په نوم او حیثیت باندې
تبری کول دي، نه کاوه.

لمن لیک:

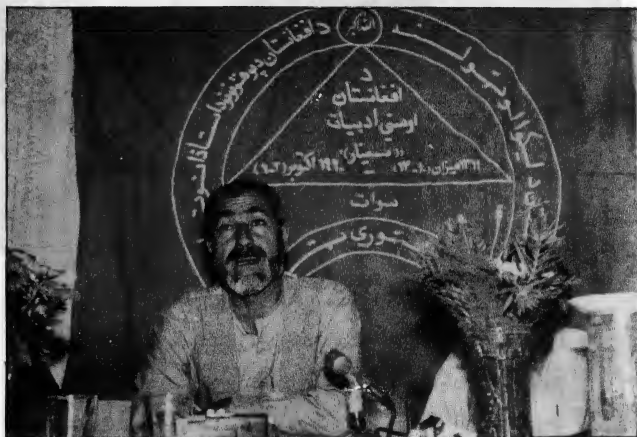
- ۱ - «میخانه» ناول سید رسول رسا (۸) مخ.
- ۲ - همدغه اثر (۹-۱۰) ۲۰۲.
- ۳ - همدغه اثر (۲۳۰) ۲.
- ۴ - همدغه اثر (۹۱) ۲.
- ۵ - همدغه اثر (۲۰۱) ۲.

- ۶ - همدغه اش (۹۹) ۲ .
 - ۷ - همدغه اش (۸۵ او ۸۶) ۲۲ .
 - ۸ - ادب خه دی ؟ اش دناول خه دی ؟ مقاله ، تنقیدی مقالې ، سحر " یوسفزی " د پښور چاپ د چاپ کال ۱۹۸۰ (۱۵۹) ۲ .
 - ۹ - " میخانه " ناول ، سید رسول رسا (۲۰۰) ۲ .
 - ۱۰ - ادب خه دی ؟ اش ، تنقیدی مقالې دناول خه دی ؟ مقاله ، سحر " یوسفزی " (۱۵۶) ۲ .
 - ۱۱ - " میخانه " ناول ، سید رسول رسا (۱۸۱) ۲ .
 - ۱۲ - همدغه اش (۱۹۵) ۲ .
 - ۱۳ - همدغه اش (۱۵۸) ۲ .
- یادونه : د ادب خه دی ؟ د اش دناول خه دی ؟ له مقالې څخه نوره استفاده هم شوې .

ادب او فرهنگ خبرونه

سیمینارونه:

د هروان کال د میزان په یوولسمه نېټه (د ۱۹۹۰ع کال د اکتوبر درېیمه) د سهار په لسو بجو د سرات په مدين هټل کې د افغانستان د اوسني ادبیات او ادبیاتو تحلیل او انتقادي سیمینار پراختیا شو او په دریو ورځو کې له پنځو علمي غونډو وروسته د میزان په دیارلسمه (د اکتوبر په پنځلسمه نېټه) پای ته ورسید.

دغه سیمینار د آزاد افغانستان د لیکوالو ټولنې، د افغانستان د کلتوري ټولنې او د افغانستان د پوهنتون د استادانو د ټولنې له خوا جوړ شوی و. په

سيمینار کې د هېواد یو شمېر پوهانو، لیکوالو او شاعرانو غړیتوب درلود.
 او د پخلس تنوله خوا په کېنې د افغانستان د اوسنیو ادبیاتو په بېلابېلو برخو
 مقالې واورولې شوې.

د سیمینار افتاحیه غونډه د ښاغلي سعد الدین شپون په ریاست او د ښاغلي
 سباوون مومند په مرستیالۍ تر سره شوه چې د آزاد افغانستان د لیکوالو ټولنې
 د افغانستان د پوهنتونونو د استادانو د ټولنې او د افغانستان د کلتوري ټولنې
 مشرانو په کېنې خپلې افتتاحیه ویناوې واورولې.

لومړنۍ علمي غونډه د پروفیسور عبدالرسول امین په ریاست او د ښاغلي
 شهرت ننگیال په مرستیالۍ وشوه او دغه مقالې په کېنې واورولې شوې :

د جهادي مطبوعاتو د ادبي خواخوږنه - د ښاغلي سباوون مومند مقاله ،
 شعر، شاعر او د يو مجاهد شاعر هالت - د ښاغلي سيد محي الدين هاشمي مقالې
 د دويمې علمي غونډې رئيس الحاج عبدالله غنچه او مرستيال يې ښاغلي
 عزيز الله حصاري و . په غونډه كې دغه مقالې بحث ته وړاندې شوې :
 پر اوسنيو ادبياتو د ثور د حكومت اثرات - د ښاغلي افضل شېرزا د مقاله ،
 نرمونډ پاڅون نرمونډ جهاد ته څه وروځنځل ؟ د ښاغلي فضل ولي ناکار

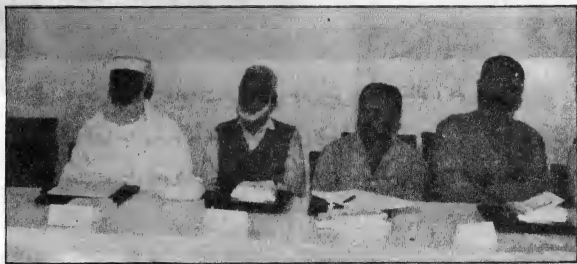

مقاله ، جهاد و شعر مقاومت د ښاغلي ميرويس موج مقاله ، ملي ادب -
 خنډونه او اميدونه د ښاغلي محمد صديق پسرلي مقاله .
 د درېيمې علمي غونډې رايست د ښاغلي حكيم " تنيوال " په غاړه او

مرستیال یې ښاغلی محمد نسیم شفق ستانیزی و. په دې غونډه کې دغه مقالې واورولې شوې: گوشه‌ی انزادب معاصر - داستاد یوسف آئینه مقاله، د پښتو جهادي شاعرۍ ته یوه انتقادي کتنه - د ښاغلي سعدالدین شپون مقاله، د جهاد په لسیزه کې د پښتو اولسي ادب ته یوه کتنه - د ښاغلي محمد عارف غروال مقاله، نگاهي گذرا بر ادبیات مهاجر در ایران - د ښاغلي محمد اکبر عشیق مقاله.

د څلورمې علمي غونډې رییس ښاغلی حبیب الله رفیع او مرستیال یې ښاغلی سید محی الدین هاشمي و. په دې غونډه کې دغه مقالې وړاندې شوې: د افغانستان د معاصرو ادبیاتو دیون لارې او "خولارې" - د ښاغلي محمد زمرین انځور مقاله، ملی کلتور، بېکانګي او د لیکوال وظیفه - د ښاغلي حکیم تنیوال مقاله، مطالعه نثر داستاني دري در ادبیات جهادي - د ښاغلي عبدالرؤف راصع مقاله.

پنځمه علمي غونډه د ښاغلي محمد اکبر عشیق په ریاست او د ښاغلي میر یس موج په مرستیالۍ وشوه او دغه مقالې په کې واورولې شوې: نرمونډ ادبیاتو دوه ارزښتونه - د ښاغلي حبیب الله رفیع مقاله، د پښتو جهادي

کيسه ليکني ته يوه کتنه - د ښاغلي محمد آصف صميم مقاله .

د سيمينار په علمي غونډو کې په هر مقاله په زړه پورې بحثونه وشول او په وروستۍ غونډه کې د سيمينار غړو د سيمينار پايلې او پريکړې تصويب کړې . د سيمينار له پاره د ښاغلي حبيب الله منيع " د جهاد ادبي کتابښود " لومړۍ ټولگه هم چاپ شوه چې د سيمينار په غړو وويشل شو . په نظر کې ده چې د سيمينار د مقالو مجموعه د سپېدې په يوه فوق العاده کتنه کې او

په انگرېزي ژبه يې يولنډيز په پوښله جلا رساله کې زه تر نړۍ چاپ شي .
د افغانستان د اوسنيو ادبياتو تحليلي او انتقادي سيمينار په وروستۍ
ليزه کې د هجرت او جهاد په لړ کې د ادبي بهير د تحليل په برخه کې بولومړنی
علمي اړه ښتاک کام و او اميد دی چې دغه ډول سيمينارونه او اکاډميک
کارونه دوام پيدا کړي .

یا باش دشمن من، بادوست باش و حکمت
 نه دوستی، نه دشمنی، اینت سیاهکاری
 (دیوان، ۲۲، ص ۱۰۰)

یا:
 رور که یکبار چوین نتوان بودن لنگی نتوان بودن ای دست به رهبر
 یا دوستی صادق یا دشمنی ظاهر یا یکسر پیوستن یا یکسو بیزاری
 (دیوان، ۲۲، ص ۱۰۳)

اوفرود خوردن چشم را در موقع غضب میتايد که راه رستگاریست، چنانچه
 که درین بیت (۱۱، ص ۱۵۱۳):

قدرتش چشم خویش میبینم روان مرد باید، که به چشم سخت بر خود افتاد شود
 (دیوان، ۲۲، ص ۱۰۴)

منوچهری در وفا کردن عهده تأکید میورزد، زیرا اگر وعده بی به
 سر نرسد، انسان نزد شخص مقابله در دنگو شمار آمده و سرانگنده گی
 خویش را سبب میشود. استاد در این مورد چنین گفته است
 (۱۷۶۲، ص ۱۷۶۲):

یا بکن آنکه شب در روز همی وعده دهی یا بکن وعده هر آن چیز که آن نتوانی
 (دیوان، ۲۲، ص ۱۰۱)

درمیتهای زیرین، شاعر تا توانان و فرومایه گانی را که باتوانان
 میستیزند، به گمراهی میکشد (۹، ص ۵۱۲):

د ویرکښې

د پښتو نامتو لیکوال سید رسول رسا د هروان کال د اکتوبر په ۱۴ نېټه
 تر اوږدې ناروغۍ وروسته وفات او د اکتوبر په ۱۵ نېټه خاورو ته وسپارل
 شو (خدای دې وځښي)
 ارواښاد سید رسول رسا د پښتو ښه محقق، نقاد، شاعر، ناول ښکار او

دېرامه کيږنکي ليکوال او اديب ؤ. دی له نن نه اتيا کاله وړاندې په ۱۹۱۰ع کال د پېښور ختيځ ته د نوبار د بدر شوبه کلي کښې زېږيدلى ؤ. نوموړي لومړې تحصيلات د لړلړ او هماغه د زده کړې له وخت نه يې له ادب سره مينه وه چې دکالچ په دوره کښې د اسلامي کالج د "خيبر ميگزين" د پښتو برخې مدير و او ورسره د "بزم ادب پښتو" او د "نوبار د ادبي جرگې" غړى هم ؤ.

ښاغلي رسا تر ۱۹۴۱ کال وروسته د دېلى د "نن پرون" پښتو مجلې په اداره کښې کار کاوۀ او تر هغه وروسته د هند او پاکستان تر وېش پورې د "آل انډيا راديو دېلي" په پښتو څانگه کښې په کار بوخت و. ده د تحقيق په برخه کښې د پښتو ادب د دوو لويو هستيو خوشال خان خانکښ او رحمان بابا پر شونډ او آثارو ژور کار کړى چې يو يې د "ارمغان خوشحال" د ديباچې او بل يې د "ديوان عبدالرحمن" د ديباچې په توگه دنوموړو له ديوانونو سره چاپ شوي دي.

د تنقيد په برخه کښې يې د "ادبي تنقيد" په نوم يواثر کښلى چې د ادب او شعرو شاعري په باب آموزنده او د ادب د علاقمندانو له پاره لنډ او درنده کړې وړ معلومات لري.

ارو اښاد ميا سيد رسول رسا په ناول ليکلو کښې لوى لاس درلود، پنځه ناولونه يې د "شمس"، "ماموفد"، "مغفور"، "خودکشي" او "ميخانه" په نومونو خپاره شوي دي. او هم د ارواښاد رسا د دوستۍ تلويزيوني مرکې له مخې له دغه ۱۵ ټوکه ناچاپ کتابونه پاتې دي.

دنياغلي رسا مطلبی اور زندگی شاعری هم کرله چې گن شمېر شعری مجموعی
تری جریې شوي " دبیدیا کلونه " ، " باغ وراغ " او " نوی ترنگ " د
ده د راز- راز شعرونو مجموعی اود " قرآن پیغام " یی یو مسدس دی چې
۶۷۲ بندونه لري ، اسلامي اخلاق اود مسلمانانو سترنجی اور برې پکښې
خبري .

هدا راز " رنگارنگ کلونه " او " د ژوند دوزخ " دنياغلي رسا د درامو
درامکیو اور ادیو بی فیمرونو مجموعی دي .

مطلب دا چې اروا بناد رسا په پښتو ادب کښې په خلاص مه قلم چلولی اود
دې ادب په کلبن کښې یی راز- راز کلبو قی کړلی دي . ده رسمي زده کړه
په ساینس کښې کړې وه خو په فلسفه ، تصوف او ادب کښې یی ژوند مطالعه
او څیاند استعداد درلود او په خپلو ادبی تخلیقا توکښې یی دخپلې فلسفې اومفک
مطالعې اومفکر ژورې نڅښې پرې ایښي او پښتو ته یی مطلبی او مطلوب
آثار په میراث ورکړی دي .

په وطن کې اوس- اوس هم لاله غوړیږي
خوله لاسه د وحشت ژر پټي کيږي
لایي داغ د سوي زړه بنسودلی نه وي
چې په غېږه دبېدیا کې ورژيږي

دلوی گرنک عنقا

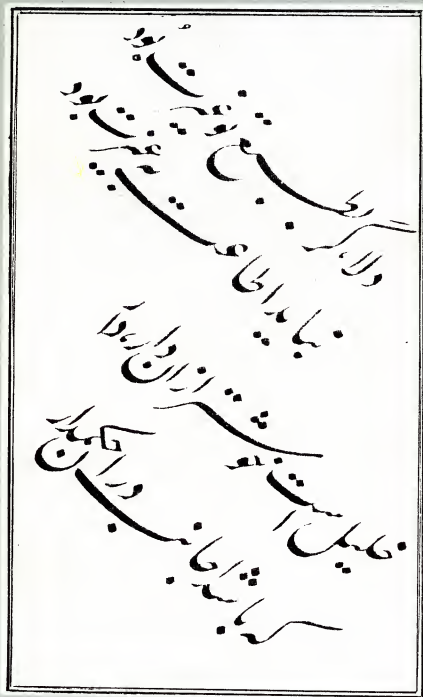
هسي نه چي يک تنهايم	زه په هيله د بنه خدايم
دا هستي زما له کومه	سکه دده په هستي پاييم
که جلوه را باندې شي	په جلوه به زه روښايم
نرما هله هستي نه وه	اوس په شوق زميني پاييم
چې عدم وموجود غلم	اوس عدم وجود نه ايم
عدم وجود کثرت سو	له کثرت يک تنهايم
يقين هسي پوهه را ږه	چې دلوی گرنک عنقايم

که خان وگوري "احمدہ"
له همه غيرو ورايم

(لوی احمد شایا)

SPEDE

*Bi Monthly Literary Journal – Cultural Association
Of Afghanistan*

Second Phase

October - November

Serial: 24: Issue: 3

ابد آن گرگی که او نخیر باشه بران کند / احسن آن صوه که پرواز باغفا کند
(دیوان، ۲۲، ص ۲۶)

یا:
پَر پروانه بسوزد با درخشنده چراغ / چون چنیدن با چراغ روشن زهر کند
(دیوان، ۲۲، ص ۲۶)

شاعر در قصیده لغز شمع و گفتگو با آن، فداکاره خویش را در برابر
مردم و جامعه، آشکار می‌سازد، بدین گونه (۱۰، ص ۸۱۴؛ ۱۴، ص ۹۲):

من ترا نامم به عینه، تو مرا مانی در دست / دشمن خویشیم هر دو دوستدار نهمن
خویشتن سوزیم هر دو، بر مراد دوست / دوستان در راقتند از ما و اندر خون
(دیوان، ۲۲، ص ۲۱)

و در این شعر اناسخ را هشدار میدهد که از دون هستی، تن پردری
و غرق شدن در جهان ناپایدار، خویشتن را نگهدارد:

ای دل چو هست مائل کار جهان عدم / بردل منه ز بهر جهان هیچ بار غم
انگنדה همچو سفوف مباحش از برگانان / همچون تنور گرم مشو از پی شکم
تو مست خواب غفلتی و از برای تو / ایند نگنדה خوان کرم در سپیده دم

(دیوان، ۲۲، ص ۲۲۵)

منوچهری در دنیای گذران، شادی را سوی خویش فرامی‌خواند

وغم را از خود میلند :

نخودیم انده گیتی کبسی فایده نیست اگر ایدون که بریم انده او درنبریم
پیش کاین گیتی ما را بزند یا بخورد ما ملک دارم او را برنیم و بخوریم
(دیوان، ۲۲ ص ۲۲۵)

دردان شاعر نیز چنان امروز، هر که سیم و زر میداشته، احترام
میشده است. استاد بدین موضوع چنین اشاره کرده است :

هر که را کیه گران، سخت گران مایه بود هر که را کیه سبک، سخت سبک بار بود
من بر خواجه روم تا دهم سیم بسی تا مرا نیز به نزدیک تو مقدار بود
(دیوان، ۲۲ ص ۲۲۰)

استاد نیکو گفتن و نیکو خواستن را شرط ادب میداند، بدین گونه :

می گیر و عطا و رز و نگو گوی و بگو خواه
اینست کریمی و طریق ادب اینست

(دیوان، ۲۲ ص ۲۱۵)

اگر نفس به انسان غالب آید، عقل و دین مغلوب میشود و شخص را
به سوی تباه میکشاند، و شاعر در این باره چنین گفته است :

عقل و دین آمرت گشت و گشت مأموریت هوی
عقل و دین مأمور گردد، چون هوی آمر شود

(دیوان، ۲۲ ص ۲۴)

فہرست

شمبر	مضمون سرلیک	دیکوال نوم	مخ
۱ -	نبوی احادیث	د فیض اللہ غلمن تبارہ اولیٰ	۱
۲ -	قرآن مجید (مترجم)	الحاج حبیب اللہ رفیع	۴
۳ -	ہمارے ابدالی	حاجی محمد حسن نراہد	۸
۴ -	منچھری / جوا نگرک جاویدا	میرویس موج	۱۶
۵ -	پتہ خزانہ - اعتراضونہ او...	پروفیسر صاحبزادہ حمید اللہ	۳۰
۶ -	جلوہ نزار	پیر محمد کاروان	۴۳
۷ -	در آئینہ ہا - ۷ ثور	استاد یوسف آئینہ	۴۵
۸ -	دوڑی کیسی تعریف او دھنی...	دنر کرخیل تبارہ اولیکنہ	۶۱
۹ -	نروپ اھرین	دامان اللہ ساهوڑ تبارہ	۸۷
۱۰ -	قربانی	اجمل	۱۱۰
۱۱ -	تحقہ	ایمل پریلی	۱۱۴
۱۲ -	سور دہوتہ	محمد سعید دھبر	۱۲۱
۱۳ -	دننگک حماسی	عزیز اللہ حصاری	۱۲۴

منوچری فضل را از مال و دین را از دنیا برتر میداند، زیرا راه
فضل و دین انسان را به شهرستگاری و راه مال و دنیا او را به مرزبایی
میکشاند؛ او خود چنین گوید:

من فضل از تو فروم، تو به مال از من فروم
بهترت از مال فضل و بهتر از دنیا دین

(دیوان، ۲۲، ص ۸۱)

در این شعر از جهان و بعدالتی روزگار شکوه سر داده است:

جهانا چه بد مهر و بد خوچه مانے	چو آشفته بازار بازارگانی
به درد کسان صابری اندر تو	به بدنامی خویش همدستان
به هر کار کدم ترا آرایش	سرافرستی، سراسزیانے
و گر آرمایت صد بار دیگر	همانی همانی همسانی همانی
غبی تر کس، آن کش غنی تر کنی	فرد تر کس، آن کش تو برتر نشانی

(دیوان، ۲۲، ص ۱۱۶-۱۱۷)

منوچری، این بزرگوار شعر و ادب دری، از یاده گویان زمانش
که خود را به عنوان شاعر هازده اند، سخت بیزار است و به آنها هشدار
میدهد که اگر توان شعر گفتن را در خود سراغ نمیبستند، از خیر آن در-
گذرند، چنانچه که در این بیت گوید (۱۰، ص ۹۵):

شعر ناگفتن به از شعری که باشد نادرست
 بچه نازادن به از شاهه افکندن جنین
 (دیوان، ۲۲، ص ۸۰)
 و در جای دیگر از شعر و شاعری که چنان روزگار ما به ابتذال
 کشانیده شده، چنین نوحه سر داده است :

ما همه بنظم و شعر و قافیه نوحه کشیم	نه بر اطلال و دیار و نه و حوض و نه طلی
.....
از حکیمان خراسان، کوشید و درود کج	بو شکور بلخی و بو الفتح بستی کندی
گو بیاید و بنید این تریف ایام را	تا کند هرگز شاعر شاعری کردن؟
روزگاری کان حکیمان و سخگویان بدند	بود هر یک از شعر نغز گفتن اشتی
اندرین ایام، بازار هر است و فسوس	کار بو بکر ربابی وارد و طنز و جحی
	(دیوان، ۲۲، ص ۱۴۰)

۲ - منوچهری و دربار :

به قول دکتر یا حقی، خانم دکتر جلی اسکات میثی میگوید که :
 « شعر و شاعری فارسی سده های گذشته در ظل حمایت حکام محلی و
 غیر محلی پیداشد، گسترش یافت و حتی از لحاظ جوهر همزی به کیفیت
 بالایی رست یافت، و در غم پاره ای تغییرات اساسی در نوع حمایتها

به دیره از دوره غزنویان به بعد، بخش درخور توجهی از شعر و ادب فارسی تا همین اواخر در شعاع نفوذ دربار و به حیات بارور خود ادامه داد، تا آنجا که میتوان انتظار داشت آن وضعیت بر قالبها و انواع مطلوب ادبی و ارزشهای ناشی از آن نیز تأثیر ژرفی بر جای گذاشته باشد. وقت آوار است اگر بگویم که مطالعات ادبی فارسی این گونه تأثیرات را به کلی منفی ارزیابی کرده، و شاعران مورد حایت دربار و اکاسانی دانسته است که کاری جز تصنیف آثاری مضحک و غیر مخلصانه و مدایحی ترین و مصنوع و مشکف و سرشار از گرافه گویی، نداشته اند.

(۲۰، ص ۴۵)

وی همچنان میفراید که: «شاعران درباری در پرداختن الگوهای اخلاقی طی مدایح خود به عنوان نمونه‌ای مورد قبول جامعه و تشویق ضمنی ممدوحان به داشتن این خصایل، نقش مؤثر دارند و به این ترتیب تلویحاً بخشی از شعری فارسی در خدمت اخلاق و تعالی فسمه‌نگی قرار میگیرند» (۲۰، ص ۴۵).

با توجه به این گفته‌ها در می‌یابیم که شاعری چون منوچهری که بیکه تا رسید شعرو دانش دربار سلطان مسعود غزنوی بوده، ضمن ستایش شاه، سخنان اندزرگونی را نیز به او ارزانی میداشته است. چنان که از شعرا و استاد پیداست، وی همچون شاعران بزرگ دیگر دربار، از عزت و حرمت و بزرگی برخوردار بوده (۲۲، ص ۷۹، ۸۰) که با استفاده از مقام خویش گاهی رهنماییهایی فراخور حال به

خسرو میگردد که مورد پذیرش واقع میشد و به فایده کشور میبود است.
چنان که در این مینا شاه را بجزات کشور از نفوذ بیگانگان فراخوانده
است (۹، ص ۵۴۴) :

اسال که جنبش کند آن خسرو چالاک روی همگیتی کند از خارجیان پاک
تا روی پیش نهد ابر شغناک صافی نشود رگبند سیل زخاشاک
چون باد بجنبد نبود خود ز پشه پاک
چون آتش بپزد ، تیز می نمکند خار

(دیوان ، ۲۲ ، ص ۱۵۴)

و در این مینا نیز شاعر شاه را سخنانی میگوید پندگونه و او را به
پایان دادن به سر و سامانهای کشور تشویق مینماید :

ای شاه ! تویی شاه جهان گذران را ایزد بتو داده ست زمین و زمان را
بردار تو از روی زمین قیصر و خان را یکشاه بسند بود این مایه جهان را
با ملک چکار ست فلان و فلان را
خرس از درگشش و خوک از درگلزار

(دیوان ، ۲۲ ، ص ۱۵۴)

و در جای دیگر بشاه میفهماند که کشور را از دشمنان کوچک و بزرگ
یکسره پاک کرد ، چنان که در بطن هر جامعی مردمان ناراضی از
حکمرانان وجود دارند . در این بیت به طور غیر مستقیم از کشتن

فروگستان شاه را بر حذر میدارد :

خانه از موش تہی کی شود و باغ زمار مملکت از عدوی خرد مصفا نشود
(دیوان ۲۲، ص ۱۳)

منوچری در بیتہای زیرین کہ قسمتی از قصیدہیی است در مدح
سلطان مسعود غزنوی، ستم کردن را نارد و میداند و شاه را بہ عدالتخواہی فرا
میخواند. وی ہچنان سرافرازی عجم (در این جا مقصود، افغانان اند، زیرا
شاعر سخنانش را بہ خسرو غزنوی پیشکش کردہ است) را بتاید کہ ہچگانہ
ہچگانہ بی بر آن تسلط پایدار نیافتہ است :

آخر چرہ نبود جسز کہ خداوند حق آخر ہچگانہ را دست بند بر عجم
آخر دیری نماند استم استمکران زانکہ جهان آفرین دوست ندارد ستم
ایزد ما این جهان تری جور آفرید تری ظلم و فساد تری کین و نفقہ
(دیوان ۲۲، ص ۶۱-۶۲)

بہ درستی کہ خداوند جهان را بر اے جور و ستم و فتنہ انگیزی
نیافریدہ، کہ ظلم، نا پایدار است و ظلم پایدار و بہ گفتہ براہنی " گذشت
زمان بر سیطرہ شایان و حاکمان جبار و قدرتمندان و سفاکان خط
بطلان کشید، ولی از اعماق قرون، چہرہ زبان و فرهنگ ما، و
از ہمہ مہمتر، چہرہ تابناک شعرا، با تلالو، جاویدانی خود، عبور زمان،

بهجوم اقوام دیگر، یورش سفاکان داخلی و خارجی را به مبارزه طلبید؛
و همه گذشتند، حتی کالبدهای خاکی جسمانی خود شاعران و نویسنده-
گان، و آنچه ماند قصیده منوچهری و فرخی و ناصر خسرو و انوری و -
خاقانی بود؛ مثنوی فردوسی و نظامی و مولوی، غزل سعدی و مولوی
و حافظ و صایب و نثر تاریخ بیہقی و گلستان و قصص الانبیا و تذکره-
الاولیا بود « (۴، ص ۱۶۹) .

از این مخمبهای شسته آنچه منظور مات، همان جوانمرد جاوید،
همان برنشته برادرزنگ شعر و دانش، همان چکامه سیری چیهوکت،
همان ستایشگر طبیعت و همان منوچهری دامغانیت که ناش چنان
ستاره تابناک در پهلوی نام دیگر ستاره گان کجکشان شیرے
شعر و هنر، میدرخشد و تا آن گاه که بر لبان کودکان دبستانی مامعری
جاریست، نامش بر صفحه زرین تاریخ ادبیات درمی باقیست.

مأخذ

- ۱- اسدطوسی، ابومنصور. لغت فرس. به کوشش محمد دبیرسیاقی
تهران: انتشارات کتابخانه طهوری، ۱۳۳۶.
- ۲- افشاریزدی، محمود. افغان نامه. جلد اول. تهران: شرکت
آفت "سهامی عام"، ۱۳۵۹.
- ۳- براون، ادوارد. شایخ ادبیات ایران: از فردوسی تا سعدی. ترجمه
وحاشی قلم فتح الله مجتبیائی، تهران: انتشارات مروارید،
۱۳۴۱.
- ۴- براهنی، رضا. کیمیا و خاک: مؤرخه ای بر فلسفه ادبیات. چاپ دوم. تهران:
نشر مرغ آیین، ۱۳۶۱.
- ۵- براهنی، رضا. طلا در شس: در شعر و شاعری. چاپ دوم.
تهران: چاپخانه کاویان، ۱۳۴۷.
- ۶- جعفری، محمد تقی. تغییر و نقد و تحلیل مثنوی جلال الدین محمد بلخی. جلد
دوم - دفتر اول چاپ پنجم. تهران: شرکت آفت "سهامی
عام"، ۱۳۶۲.
- ۷- حافظ شیرازی، خواجہ شمس الدین محمد. دیوان حافظ. نسخه تصحیح
شده محمد قزوینی و دکتر تقی حسینی. تهران: چاپ و انتشارات

اقبال ، ۱۳۱۷ .

۸- حسن ، شرف الدین . حقایق الحقایق : علم بدیع و منابع شعری در زبان پارسی دری . به تصحیح و حواشی سید محمد کاظم امام . تهران : انتشارات دانشگاه ، ۱۳۴۱ .

۹- دهخدا ، علی اکبر . امثال و حکم . جلد اول . تهران : مؤسسه چاپ و انتشارات امیرکبیر ، ۱۳۲۹ .

۱۰- دهخدا ، علی اکبر . امثال و حکم . جلد دوم . تهران : مؤسسه چاپ و انتشارات امیرکبیر ، ۱۳۲۹ .

۱۱- دهخدا ، علی اکبر . امثال و حکم . جلد سوم . تهران : مؤسسه چاپ و انتشارات امیرکبیر ، ۱۳۲۹ .

۱۲- دهخدا ، علی اکبر . امثال و حکم . جلد چهارم . تهران : مؤسسه چاپ و انتشارات امیرکبیر ، ۱۳۲۹ .

۱۳- رازی ، امین احمد . هفت اقلیم . جلد دوم - با تصحیح و تعلیق جواد فاضل تهران : کتابفروشی علی اکبر علمی و کتابفروشی ادیب .

۱۴- زهما ، علی محمد . تاریخ ادبیات افغانستان : از ظهور دین اسلام تا دوره مغول قسمت دوم - کابل : دارالتألیف ، .

۱۵- سعدی ، شیخ مصلح الدین . کلیات سعدی . چاپ چارم - به اهتمام محمد علی فروغی ، تهران : مؤسسه انتشارات امیرکبیر ، ۱۳۶۳ .

۱۶- شمس الدین محمد . المعجم فی معاییر اشعار المعجم . به تصحیح محمد قزوینی ، تهران : چاپ آفت رشید ، ۱۳۲۷ .

- ۱۷- صفا، ذبیح الله . تاریخ ادبیات ایران : از آغاز عهد اسلامی تا دوره سلجوقی . جلد اول . چاپ چارم - تهران : سازان چاپ و نشر کتاب ابن سینا ، ۱۳۴۲ .
- ۱۸- عبدالرشید . فرهنگ رشید . به تحقیق و تصحیح محمد عباسی ، تهران : انتشارات کتابفروشی بارانی ، ۱۳۳۷ .
- ۱۹- عوفی محمد . لباب الالباب . جلد دوم . به سعی و اهتمام و تصحیح ادوارد براون انگلیسی . لندن : مطبعه ریل ، ۱۳۲۱ .
- ۲۰- فرخ ، محمود . سفینه فرخ . جلد اول . چاپ دوم : مشهد : چاپ خانه زوار ، ۱۳۴۴ .
- ۲۱- فرخ ، محمود . سفینه فرخ . جلد دوم . چاپ دوم : مشهد : چاپ خانه زوار ، ۱۳۴۴ .
- ۲۲- سنوچری دامغانی ، احمد . دیوان سنوچری دامغانی . چاپ سوم - به کوشش محمد دبیرسیاقی . تهران : چاپ خانه حیدری ، ۱۳۴۷ .
- ۲۳- مولوی یحیی ، مولانا جلال الدین محمد . کلیات دیوان شمس تبریزی . چاپ یازدهم با مقدمه بدیع الزمان فروزانفر . تهران : موسسه انتشارات امیرکبیر ، ۱۳۶۶ .
- ۲۴- ناطل خانلری ، پرویز . تاریخ زبان فارسی . جلد دوم . تهران : نشر ، ۱۳۶۱ .
- ۲۵- ناطل خانلری ، پرویز . تاریخ زبان فارسی . جلد سوم . تهران : نشر ، ۱۳۶۱ .

۲۶- نفیسی، سعید . محیط زندگی و احوال و اشعار رودکی . تهران : انتشارات کتابخانه ابن سینا ، ۱۳۴۱ .

۲۷- نفیسی، سعید . تاریخ نظم و نثر در ایران و زبان فارسی . جلد اول . تهران : کتابفروشی فروغی ، ۱۳۴۴ .

۲۸- هدایت، رضاقلیخان . مجمع الغصاء . مجلد دوم - به کوشش منظر مظهر مصفا . تهران : موسسه چاپ و انتشارات ایبکیر ، ۱۳۴۴ .

۲۹- همایی، جلال الدین . تاریخ ادبیات ایران : از قدیمترین عصر تاریخی تا عصر حاضر . جلد اول و دوم . تهران : انتشارات کتابفروشی فروغی ، ۱۳۴۰ .

۳۰- یاحقی، محمدجعفر . " نگاه‌های تازه به شعر درباری فارسی " ، نشر دانش شماره سوم (فروردین و اردیبهشت ، ۱۳۶۸) .

۳۱- یگانی، اسماعیل . نادره ایام حکیم عمر خیام و رباعیات او . تهران : انتشارات انجمن آمار ملی ، ۱۳۴۲ .

۳۲- ——— . تاریخ سیستان . چاپ دوم . به تصحیح ملک الشعراء بهاء تهران : انتشارات پدیده " خاور " ، ۱۳۶۶ .

33- Uphof, J.-C. Th Dictionary of Economic plants. 2nd ed. New York: J. Cramer, 1968 .

نمبر	مضمون سرلیک	د ليکوال نوم	مخ
۱۴	اکړه خټک	امان الله ساهو	۱۲۷
۱۵	انتقام	نږدک	۱۳۰
۱۶	اوهغه پورته کورته راغبرگ نرشو ح - رفيع		۱۳۱
۱۷	هغه چې وطن يې ساه وو	نررين اغوود	۱۴۰
۱۸	د عشق کاروان سالارته	محمد صديقي پسرلي	۱۴۴
۱۹	غزل	از دوکتور لطيفي	۱۴۶
۲۰	غزل	از مير محمد عثمان نالان	۱۴۷
۲۱	پوښتنه	ډاکټر عبدالرازق پالوال	۱۴۹
۲۲	سپېدي ته	دوکتور احمد يوسف يوسف	۱۵۳
۲۳	ميخانه	پروين فيض زاده ملال	۱۵۵
۲۴	ادبي او فرهنگي خبرونه	اداره	۱۷۵

پروفیسر صاحبزادہ حمید اللہ دہلوی

”پتہ خزانہ“

اعترافونہ او جوابونہ

پہ ۱۹۷۱ء کئې چې کوم وخت په اسلام آباد کئې نړۍ
لومړې ځل دپاره ”مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان“
ته ورغلم نومې د دکتور علی اکبر جعفری سره لیدل کتل
وسو چې د کتابخانه ”گنج بخش“ او مرکز مدیر اعلی و .
دده د خوړلې چې دده تحصیلات ”اینجایی“ یعنی پاکستاني
وو . خو کومې خبرې چې نه په حیرت کئې واچولم هغه د
نوموړي داکتر دا سوال و چې د ”پتې خزانې“ په باب
دې څه خیال دی ؟ ما سم د لاسه ورته وویل چې هغوی
مستند او حکمتوراش دی ، خو دده د خبرو په بین السطور
کئې د ایراني دانشمندانو او دانشورانو د شک څرک

د ورايه برېښيدئ . ايرانيان شايد په دې د " پټې
خزانې " څه خوښي نه کوي چې هغه ديو هوتک پښتانه
اثر او ديوه هوتک باچا په وئيلو او پارولو ليکل سوی
دی . او هم دغه هوتک وو چې د گورگين مسیحي ارمنی په
بڼه کښې يې ايراني استعمار دخپلې خاورې څه دتل دپاره
شرلی او پښتانه يې دلومړي ځل دپاره په تاريخ کښې پرخپله
خاوره باندې خپلواکه قام گرزولی وو .

خو زما د حيرانتيا هيڅ حد نه و چې پنځه کاله وروسته د

پېښور ليکوال قلندر مومند چې هغه وخت يوازې د يوې شعري مجموعې
" سباوون " د افانور د يوې مجموعې " گجرې " او د " تنقيد " په نوم د يوې دې نثري څېړنې او
ليکونکي د او اوس يې دوه درې نور کتابونه هم ليکلي دي . د مارچ ۱۹۷۱
په مياشتنيزه " پښتو " پېښور کې پر پټه خزانه باندې کلک
تنقيد وکړ چې عنوان يې وو " پټه خزانه - فی الميزان " چې
د کورني ليکوال بناغلی سيال کاکړ د هغه په رد او جواب
کښې د جون ۱۹۷۱ له مياشتې په اولس " کې يو مضمون
ولیکي چې عنوان يې و " پټه خزانه د انصاف په تله کې " چې
رنگ يې مناظرانه او مباحثانه و .

په داسې کښې ما يوازې د پټې خزانې د لومړي چاپ
يوڅه خيالات په ذهن کښې درلودل چې ماته ۱۹۵۷
کښې چې وخت نه د (FACULTY OF ARTS) F.A

لرستونکی وم ، سرسری دکوتی دکالچ په کتابتون کښی لوستلې
 وه ، او چې بیا دنورو ځېټورو پښتو کتابو سره سره چې دیو
 پی محمد کاکړ - دیوان شمس الدین کاکړ - روځی کلونه اونور
 هم پکې گډ وو . د ډگړی کالچ دکتابخانی څه په پټه ورکه
 سوه هاد ۱۳۱۳ هـ ش چاپ و . دویم چاپ یې د تهران
 دی . په ۱۹۷۷ له کښی د پټې خزانی دریم چاپ چې په هغه
 کښی د قلی نسخې فوتو چاپه هم سته ، زما لاس ته راغی ،
 او په ۱۹۸۹ له کښی ما د پټې خزانی څلورم چاپ راښوېچ
 په هغه کښی خدای بخښلی درانه استاد پوهاند عبدالحی حبیبی
 دمعترضینود نیوکر جوابونه هم ورکړي وو - داد ۱۳۵۹ هـ ش
 کال چاپ و .

هغه وخت موږ د ښاغلی محمد دانیوکی د غور وړ یا
 د جواب جوگه نه وگڼلې - آن تردې چې په ۱۹۸۹ له کښی دده
 د ۳۷۲ غوغونډ پښتو کتاب هم په هغه نامه یعنې " پته خزانه
 فی المیزان " د پښور څه چاپ سو - اوس د پښتو د څو څو
 او د پښتو د تاریخ و ادب د میانو د پاره لازمي سوه چې د
 دې جواب ورکي او دا جواب څه گران هم نه دی - د ښاغلی
 قلندر د اعتراض محور دوی درې نکتې دي چې په هره
 تذکره او هر کتاب کښی داسې اختلافات وي لکه د -
 رحمن بابا د مړینې نېټه د ۱۱۲۸ هـ پر ځای ۱۱۱۸ هـ

ليکل کيدل - د دې په باب محمد نواز خټک هم زما پر يوه
مضمون باندې ايراد کړې و. لکه ديونس شاعر د کلام او
ديوان په حقله څه اختلافات او لکه يوڅو توري چې نن
سبا استعمالېږي دهغو په "پته خزانه" کښې استعماليدل
اوبس - دلته د حافظ شيران مصرع را ياده سوه چې :

چون نه ديدنه حقيقت ره افانزدند

د دې اعتراضاتو او نيوکو اسباب و عوامل دوه ډوله

دي . ۱- خارجي او ۲- داخلي .

خارجي اسباب خو دا دي چې ولې چې پښتانه ټوله د خدای
په فضل سره ملانان او زياتره جنفيان دي . نوچې
کوم فرد يا قام يا ډله د مذهب ، مشرب يا مسلک اختلاف -
لري نو هغه د اوس کوي چې د پښتو تاريخي ، ملي - ثقافتي
او علمي وياړ بې ځايه او غلط ثابت کړي ، لکه ايرانيان او
نور لاروي (گمراه) ستا او نور تش د نامه د لويديځ دانشوران - د
دې اعتراضاتو دويم سبب داخلي دی هغه دا چې د پښتو
سيمه يا شمالي پښتونخوا ته د اشرف و اعزاز حاصل دی چې
بايزيد انصاري (مړ ۹۸۹هـ) او خوشحال (مړ ۱۱هـ)
او رحمن (مړ ۱۲هـ) دلته زوکړي دي . نو د دې سيمې

دہر تنگ نظره او ناخبره پښتانه لیکوال دهر هغه شی د
استانده څه منته کوي چې د افغانستان په خاوره کې
پیدا سوي یا لیکل سوي وی. حال دا چې د افغانستان د
پښتنو وګړو شمېر که د شمالی پښتونخوا تر پښتنو وګړو
زیات نه وی خو کم هم نه دی. او تر یونیم سل کاله د-
نځه پورې خو کابل و پېښور تل د یوه سیاسي قوت څښتنان او
دیوه تاریخ څه برخوداره اوسیدلی دی.

خو دا ویاړ هم د افغانستان په برخه سوي دی چې
هله دوه واره د پښتنو، ملی او خپلواک حکومت تشکیل
سوي دی، لکه په ۱۷۰۹ لکه کې د میرویس خان هوتک
د سوچه پښتنی قیام ^{حکومت} او لکه په ۱۷۴۷ لکه کې د احمد شاه
بابا د ملی او ستر پښتنی واک قیام او د هغه را ایسته بیا تر
ننه پورې د محمد زبور د حکومت تلسل چې اکثر به آزاد
او خپلواکه وو او بوازي د ۱۸۸۸ لکه څه تر ۱۹۱۹ لکه پورې د
افغانستان د خارجی چارو واکي دهند د برتانوي استعماري
په لاس کې وې چې وهغه ته نوی مترقیان "د مارچ جبر"
والي.

نو دا خو هیڅ عجب نه ده چې د خپل ملی حکومت تر
جړهولو وروسته پښتنوته دا خیال ور لویدلی وی-
چې زما د نوی کتابونه وپیشنی یا نوی کتاب ولیکي

لکه د شاه حسین هوتک غلجی په پارولو او حکم سره د محمد هوتک پته خزانه لیکل (۱۱۴۲هـ).

دویم داخلي عامل یا سبب داری چې کله کله یو لیکوال داغوري چې په سلبي توګه او په منفي انداز کې داسې څه ولیکي چې درز (انفجار) ثابت شي او دا لکه نوم پیداکي او پر نورو لیکوالو باندې دخپل نبوغ و عبقریت مرعّب کښيږي . دا انفجار (EXPLOSION) داسې وي لکه یو مخ د ماضي څه انکار - یاد نسليم شد حقائقو په خلاف څه لیکل او استدلال وړاندې کول - خو دا دیو فرد د ذهن کړوالی او دهغه ذنسانیت څرګندی او دا د عقل د سلامتې دلیل نه دی - کچ بحثی او بحث برامې بحث د علم و دلیل د څښتنانو په نظر کې هېڅ ارزښت نه لري .

زه به دلته په اجتماعي توګه د ښاغلي قلندر مهمند د ښوګو او وخته ورتې د نورو امکاني شېما تو او د نورو ښوګو لنډ لنډ جواب وایم - که بیا یې هم څوک نه مني نو یوازې دا ورته وښایي شو :

ګرځه بسیند بروز شپږو شپږم
چشمه آفتاب راجه ګناه

۱- ترڅو چې د يو کتاب د چاپېدو او خپرېدو اړه ده نو د هر کتاب يوه قلمي نسخه وي چې د پتي خزاني قلمي نسخېم د کابل په ميونيم کې خوندي ده او عکس يې محرم آقاى عبدالحى حبيبي په دريم چاپ کې ورسره چاپ کړ. او بل دا چې د دې کتاب مسوده په کابل يا کندهار نه بلکه په کوټه کې چې هغه وخت د انگرېز د حکومت يو ښار و، محمد عباس کاسى د حاجي محمد اکبر هوتکي د پاره قلمي کړى وه (۱۳۰۳هـ) او د انقل يې د پتي خزاني د يوې بلې نسخې څه اخيستي و چې نو محمد خرو په کال ۱۲۹۵هـ کې د کندهار د علم پالونکى سر د ارمهر دل د پاره ليکلى وه. او د اقربن عقل هم ده چې د هوتکود - واکداري کورنۍ په دور کې ليکل کېدونکې تذکره هم د دغه قام يوه فرد محفوظه او خوندي ساتلې وه او بيا د انسخه د پښين د تاريخي سيمې د ستر عالم او شاعر عبد العلي اخوندزاده مرحوم لپاره واسطه د مرحوم حبيبي په لاس ورغله او هغه چاپ کړه - نو په دې کې د جعل سازى او

دروغ بانی خه خبره ده !

۲ - که دا اعتراض ولر د سیمې چې د پتمې خزانې نورې
نڅې ولې نسته، نو جواب یې دادی چې د پرداسې کتابونه
چاپ سوی دي چې یوازې یوه نسخه یې په نړۍ کې
موجوده ده، لکه د عرفی یزدی " نصاب الالباب " چې
یوازې یوه نسخه یې په لیننګراد (روس) کې ده - لکه
د عرفی " البدیع " د ابن المعتز چې یوازې یوه نسخه یې
په ایسکویال (سپین) کې ده - او هم نقد النثر (عربی)
د قدامه بن جعفر البغدادی چې یوازې یوه نسخه یې په
ایسکویال کې ده . نو پوهنوی باندې ولې اعتراض
نه کیږي، چې پردې کیږي . بیا نو د هوتکو د واک د ختم کولو
وړوخته د ایراني نادر خفه دا خه هیله کېدای سوه چې
هغه دې د پښتو د کلتوري او علمي وړتیا سره د تعدی
سلوک نه وکي . د کندهار کلا او د هوتکو قعر نارنج خړ
هر دۀ لوبې لوبې کړو - او هم د چنگیزیانو، ایرانیانو
او انګریزانو په چپاوو او تالارو کې د پښتو انرېستناکه او
گوتنارنجي - ادبي او علمي آثار د منځه ولاړو . نرموز په مخ
کې د خاب کجود تارنج او د شیخ ملی د " دفتر " مثال
دی چې د سترو خصال په وخت کې موجود وو، اوس نسته

لکه دی چي والي :

په سرات کښې دی دوه خیزه که خفی دی که جلی
مخزن د درويزه دی او دفتر د شیخ ملی

او انگریز ختیځ پوه مارورقی د داسې دېرو کتابونو نومونه
اخیستی دي چې یونیم سل کاله دغه موجود و او س
سته . مولانا عبدالقادر مرحوم د جرمني د توبنگن -
(TOBINGEN) د پوهنتون د کتابخاني څه د بایزید انصاری
د خیرالبیان یوازنی نسخه راوړه (نقل يې) او د پښتو
اکیډمۍ د خوا يې چاپ کړه ، خواوس معلومه سوه چې په
هند کې د " خیرالبیان " یوه بله نسخه هم سته - چې
د هند په کتابخانو کې د پښتو خطي نسخې د لیکونکي زلمی هېوادل
د قوله په هند کې په یوه کتابتون کې ده .

۳ - که ویلای سې چې خدای دې نه کوي دا نسخه
آقای حبیبی مرحوم په جعلی توګه لیکلې او جوړه کړې
ده نو هغه " لرغوني پښتانه " " بستان الاولیاء " او
" تاریخ سوری " ولې نه لیکل چې د پټې خزانی لوی
ماخذ دی او د تذکره الاولیاء " نیکسوره اته څخه نسخه

به ولي بشپړه نه وای او په هغه کښې هم د بیت نیکه او د ملکیار
غرشین حال سته چې هم پته خزانه کښې سته او هم
په " مخزن افغانی " کښې سته .

۴ - د پټی خزاني د دېرو واقعاتو او محتواو تاسېد
و تصدیق د نورو کتابونو په مرسته کړی ، لکه د پښتنو
لومړي تاریخ مخزن افغانی چې خواجه نعمت الله هروی
د هیبت خان کاکړ په مرسته او د خان جهان لودي
په حکم سره راټول کړی او په ۱۶۱۲هـ کښې یې لیکلی
دی . (۱۶۱۲هـ) او لکه د منهاج السراج طبقات ناصری
(فارسي) چې تقریباً د پنځه اته سوه کاله دغه په
(۱۵۸۰هـ - ۱۶۶۵هـ) کښې په هند کښې تصنیف
سوی دی . په دی کتور تاریخ کښې پرته د انبیاء او د
اسلامی هېوادو د تاریخچه د غور د پښتنی واکمني کورنۍ
سوریا نوحال هم سته چې په هغه کښې د پټی د امیر
ګروپ د پلار امیر فولاد او د محمد سوری ذکر سته چې د
محمود غزنوي (ترک) د خوا نیول سوی و او د چارمشر
چې اسعد سوري و شلی و او چې په پته خزانه کښې دهغې
متن سته .

په دوهم حديث شريف کي دا اجتماعي چارچلند دوهه اړخ ته توجه شويد: - دلته موثمن بنده د ټولنې هغه صدیق خادم معرفي شويدي چې له هرې نادودې او ناروا رنځ وړې دهرې ناپاکۍ دصفايې له پاره يې د همت ليځي ورنه نېستی دی - دی يوازې هغه مدعي نه دی چې د ايمان په تشه دعوی له هر کاره ځان معاف وگڼي بلکه د يوې سالمې ټولنې هغه سرشيتنی غړی دی چې خدمت کړل خپله ديني وجيبه بولي. د ټولنې په آبادۍ کي کار او خدمت د ځان له پاره د وقار موجب گڼي - له خدمته نه شرميږي بلکه په دې افتخار يې حتی دلارې کوڅو تر پاکولو پورې خدمت ته ملا تړلې وي ځکه چې له خپلې ټولنې او خپلو مسلمانانو وروسته مینه لري .

کله چې له رسول الله (صلی الله علیه وسلم) څخه د يوې طريقې غوښتنه شويده چې ترڅو دکلتې خاوند شي - رسول الله (صلی الله علیه وسلم) همدا پورتنۍ نسخه په لاس ورکړې ده .

د ټولنې خدمت او دوگړو د هوسايز اسباب برابرول واقعي کلمه گڼل شوې ده ، کومه کلمه چې په هغې کښې يوازې اويوازې د مذهبې جامعې او پاکيزه ماحول جوړول د خدمت مقصد دی - بناءً کامل موثمن هغه نیک بنده دی چې له هيڅ ډول - ټولنيز خدمته ځان ونه سپيږي او تل د خير رسونې په احساس تړوند کوي .

۵ - د پتې خزاني رشتيا والی د احم دی چې دخوشحال خان و درخمان بابا حال یې هم هغه رڼگ لیکلی دی لکه محمد هوتک ته چې په هغه وخت کې معلومات کیدای سو - وروسته چې کوم تفصیل وموند ته معلوم سوی دی د ده په کتاب کې نسته .

۶ - پاته سوه د ژبې خبره - نودوه نیم سوه کاله پښتو^{واندیا} هم د پښتو څه ډېره بډله یا جلانه وه او د شعر^۱ و اشعار الفاظ چې د عربي څه پښتو ته راغلي دي د اسلام راپړې خوا متعارف سوي دي - همدغسې د " دیوان " لفظ دی خو " بیت " داسې توری دی چې په پښتو کې لږ استعمالیږي - البته نالوستي پښتانه هم د ډېرو پیړیو څه د شعر و شاعری توري په کار راوړي . " هېواد " یا " هواد " یو عام پښتو لفظ دی چې د پتې خزاني ماسوا د ملا پیر محمد کاکړ (ج)، او د ملا شمس الدین کاکړ په شاعری کې هم د " وطن " او علاقې په معنی کې استعمال سوی دی چې ملا پیر محمد کاکړ د محمد هوتک و زمانه ته بیخي ورنژدې دی .

کتابیات :

- ۱ - " پته خزانه " د محمد هوتک بن داؤد - تحقيق و مقدمه
وحاشی د غرتمن پوهاند خدائی بخښلی عبدالحی حبیبی
څلورم چاپ . ۱۳۵۹ هـ (ش) .
- ۲ - د پتې خزانی میزان رښتیا میزان دی ؟ د ښاغلي محمد
آصف صمیم اوژدین انځور ، د پښور چاپ -
۱۳۶۹ هـ (ش) ، (۱۹۹۰ ع) .
- ۳ - " مخزن اتفاقی " اردو ترجمه د غلام رسول مهر
(حواشی د مهر او د عبدالحی حبیبی صاحب) د مرکزی
اردو بورډ ، لاهور چاپ (دویم) ۱۹۷۸ ع .
- ۴ - طبقات ناصری (دوه ټوکه) اردو ژباړه (د ډاکټر
بشیر حسین) د مرکزی اردو بورډ لاهور چاپ -
۱۹۷۵ ع .
- ۵ - طبقات ناصری ، فارسی - دویم ټوک - د چاپ اهتم
او حواشی د پوهاند عبدالحی حبیبی مرحوم . ۱۳۴۳ هـ
هـ (ش) ، د یامیخ ټولنه - کابل .
- ۶ - میاشتیزه " اولس " (پښتو) کوټه (د جبون
مشرکه گڼه) چاپ د محکمہ اطلاعات - کوټی .

- ۷ - « پټه خزانه - فی المیزان » د قلندر مومند، چاپ
پېښور - ۱۹۸۸ ع .
- ۸ - د هند د کتابخانې پښتو خطي نسخې - د نرلمو
هېواد مل تاليف، چاپ د افغانستان د علومو
اکاډيمې - کابل .

طامع دې ورك شي چې سړي ټيټ وي
خيال يې پست او اشرې ټيټ وي
كه آسمان جا شي لكه هرون ستوري
ټيټ بيا هم ټيټ وي، نظري ټيټ وي

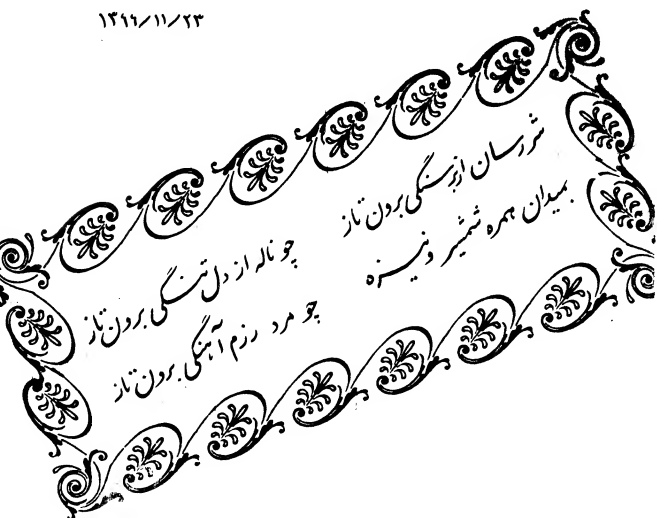
شہید "مجروح" تہ اہداء

جلوہ زار

یو زہرگی وی پہ تہتر کنبی، خرچی و خاندی بہارشی
عشق بی وداعی مجروح شی، دلالہ غوندی داغدارشی
دخزان ترخی سیلر کنبی، تافلی دمبکو کوچ کړی
خوشبوی یی لاسیواشی، چې یی پانی تار پۀ تارشی
هره اوبنکہ یی تابلو شی، دصنم دچکر می مینې
مجران ہسی شان رہنکین کړی، چې وصال بہ ترینہ نراشی
مرکٹ پہ برگو ورتہ کوری، خو جذبې خاندی حق وایی
عشق یی نہ پریردی قرار تہ، کہ منصور غوندی پۀ دارشی
چې پۀ مینہ کنبی قربان شی، ہنہ زہہ دزہو سلطاشی
د تاینخ دناوې خال شی، رہنگ د وینو بی یادگارشی
چې فریاد د اولسون، د بلبیل غوندی نغمہ کړی
د نروند ساز یی نیم بمل شی، د صیابہ غشونکاشی

د نرېکي یو ښکلی لعل وي ، غېږېچې ډکه وي له نوږه
 دې قد رو په لاس ورشي ، په اړو کښې ورکوښل شي
 خو ... دانور په اړونه مري ، دا په زړونو کې بلېږي
 که یو ځای په اړو پټ شي ، په سل ځایه جلوه ناز شي
 پسرلیه ! توکو یې ، له نرځمونو نه کلونه
 چې آرام روح د " مجروح " شي ، چې فردوس ورته نرازي
 چې نفسې یې په تړل دي ، کرم یې مډوله عالمه !
 خوک به ولې نه ژدیږي ، چې " کاروان " یې بې سالار شي

۱۳۹۶/۱۱/۲۳

در آئینه

(۷) ثور

استاد یوسف آینه

ریخت در گلزار چون خیل غراب
نقش پای روس در کابل نشست
عشوه و جاروی این بدگوهران
تا بخود جنبید "رهبر" دیر بود
سکوی زو بی گدار اینسوی آب
عهد و پیمان جا بجا بست و بخت
بر داد او دیان تاب و توان
دور این عشق سیاسی بود زود

کودتای (۷) هفت ژوئیه فکت کل"
شد پلانش از "کرملن" سر برآه
پرده بردارم کنون زان قصد شوم
نقبش افغان ولی روس بدل
جز و کل پیچید در دست سیاه
تا چه سان روسی گرفت این مرز بود

بعد کژتا و جمهری نو
تا به پشت میز گردی جا کند
گفتن و بشنیدن و برخاستن
دام را از چند جا بر زد سگره
شد روان "داود" سوی "ماسکو"
عقدۀ این دوستی را واکند
مجلس و تشریف شب آراستن
"بزرگی زلف" تنگ مانند زره

کثوری بارهبری پر آرزو بسته دل بر وعده های خام او
نی به تاریخ کنوشتش نظر فی ز اسرار سیاست باخبر
خصلت روس دور و شناخته با کمونیزم شیاطین ساخته

کفرانس "یاتا" "دان بندو" بست در یاتا و در یاتا شکست
"روز دلت" و "چریل" "نزدیکین" گشت هغون از "ستالین" لعین
ماجرای برلن، و یورپ نگر تا چه رفت از روس بر بروم دور
شرق وسطی تا کمر در خون دردن ساها جاریت دروی جوئی خون
هر کجا صادر کند روس انقلاب مردمانش کشته و کشور خواب
در شب و در فراز ماه و سال کشور ما نیز برگرداند حال
مرده باد و زنده باد بی هدف هر که نافهیده می زد کف بجف
چو جبهه سبزی های گرد سینیا بی محل انداختی بر جاحدا
تا که "رهبر" را به "مسکو" بردو پشت میز گرد، در مجلس نشاند

گفت: "پریزینوف" در روز آخر با عتابی چون امیری بر اسیر
"کاین مشاور ما ز امریکا چرا؟" در اداراتند و یار کار ما
گفت: "داودش که ای کرسی نشین" فی سلیمانی و فی داری نگین
فی ترا "کابل" بود مستعوه فی منم این جاگدای "ساحه" (۴)
فت این آزاده کان اقمارتو چفت پس این ناز و استکبار تو؟
با غضب آن حبله را نابرده سر شل تیری از "سکرلن" شد بدر

تا بمیدان هوایی برق دار
 "بریتزینوف" کینه و رآن گریز
 آمد و شد سوی میهن بسیار
 هر دو ناراضی جدا از هم شدند
 بهر تودیع آمد آن پیر شیر
 هر دو غرقه در غم به هم شدند

آن فکر راه و این در فکر چاه
 عاقبت در چه فتنه گم کرده راه

در سقوط رهبر و اصل علل
 "غوثی" دانا سیاستمدار
 در کتابی مبروفت این در عصر
 عضو مجلس بود، در گفت و شنید
 بر ملا کرد آنچه را بشنید و دید
 هر چه "برو" "ست غوثی" کشاد
 در کتابی ثبت کرد این رویداد
 الغرض داد و چون "کابل" سپید
 یکسره از "روسیان" شد دنگزید
 بهر کشتیان سیات شد دگر
 سوی غربی و روان شد گریز
 از کمونستی برآمد باشتاب
 غرب و آزادی و راشد انتخاب
 شد سوی "تهران" نماینده روان
 تا کند جلب کمک های کلان
 وعده های "شاه" خاطر خوا بود
 لیک عمر هر دو سر کوتاه بود
 رفت "رهبر" سوی "پاکستان" برود
 دوستی را پی نگند از پنج و نو
 با "سعودی" نیز فتح باب کرد
 مجلس و دیدار مقصد یاب کرد

چون به کابل زین سفر بازگشت
 آنچه در بین سران بگذشته بود
 بیشتر "مسکو" خرزین راز گشت
 "رفعی" یک نقل آنرا در ربود

پښتو تفسيرونه

الحاج حبيب الله رفيع

قرآن مجيد

د قرآن کريم دا ترجمه چې د "ف" يعنې "فوائد" تر سرليک لاندې
تفسيرې برخه هم لري د پښتو يو لرغونی چاپي تفسير دی چې د ۱۲۷۸ هـ ق کال
د محرم په لومړۍ نېټه يعنې له نن نه ۱۳۳ کاله پخوا په بهوپال کې د هغه
سپې د پښتنو واکمن له خوا خپور شوی او د سره دا تفسير د پښتو د لومړنيو
چاپي آثارو له ډلې څخه شمېرل کېږي.

دا اثر بابر ل شوی قرآن د "ولايت" او "هندوستان" د علماؤ او
فضلاؤ يوې ډلې ته ياد کړی او په دې اړه يې په لومړي غځ کې کښلی
شوی دی: «(بفضل) ايزد ذوالجلال بانفاق علماء و فضلاء ولايت
و هندوستان بدارالاقبال بهوپال قرآن مجيد مترجم (به) زبان پښتو
بافوائد وارد و ترجمه شاه عبدالقادر صاحب با حاشيه فارسي ترجمه شاه
ولي الله صاحب».

د قرآن کريم پيل (په اصلي ليکدود):

ترجمان و منشی "رهبر" چنین
 آن درق مارا به "بیک" درپرد
 کودتا و قتل "رهبر" هم به نور
 "رفعتی" وابسته کج "لنین"
 کا، ج، ب بردشت و تاسکو برید
 از کرمن گشت صادر "هفت ثور"

پیش از آن در طی ایام اخیر
 ۱ از زبان خان "و جواد بکده
 ۲ "خرم" و خیبر" بکشان شد ترو
 خود سران کارهای بس خطر
 دور از چشمان "رهبر" بار
 می شدی اجراء و "بالا بخبر
 خواجگاه و غلوت و شتاب تخت
 بر شمر دندی نفس کسان
 مختصر جمهوری غافل ز خویش
 "ارک" شاهی را کرمن ساختند
 حزب "خلق" غاین میهن فروش
 هر یکی قلاده "سکو" به خلق
 حادثاتی چند شد صورت پذیر
 کشف شد صدقات آتشزده
 شهر پر اوازه و غوغا و شور
 با هدایات کمیار و مشیر
 رشته اش هم در کف بار
 فکر رهرو بر خلاف راهبر
 دفتر دیوان و میز فروش خت
 "ضبط صوت" و هوش و گوش این خان
 در میان تنها دشمن دور و پیش
 بسکه جاسوسی براه انداختند
 سکوی را نوکر حسلقه به گوش
 و انگهی فعال و عضو حزب خلق

فاتحه گردانی "خیبر" گذشت
 "خلق" در پرچم "کوسس" کز ساز کرد
 بر حکومت بست تهمت بیدلیل
 با بیان و نطق و پندین سرگذشت
 زیر و بم در ساز و در آواز کرد
 لیک سطر نیماز داند کار پیل

یکسره تبلیغ و تخریب و فریب
 مردمان حزب را در بازداشت
 نقطه مرموز این طرز عمل
 جلوه ایش شل آب اما سراب
 شد نظر بند "هفت کل" اما کلا؟
 او قوامده را نوشت و با پسر
 در کودتا رای برزینوف را
 در محل حکومت و تنظیم نمود
 تا نشد کارش تمام آزاد بود
 بند و توقیفش به دلخواه خودش
 دستگاه نظم داودی بخواب
 دای فردای که کودتا به تاخت
 هیئت دولت درون ارک بند
 ساده دل داؤد را شد آشکار
 شاید او را آمد از پیشینه یاد
 از "خودشف" تا برزینوف پست
 دید: کاین باطلاست، بار او
 خاندان را با خودش قربان نمود
 هر که با این روسایان یار شد

جام "رهبر" پر شد از صبر و شکب
 در "نظارت خانه" آورد و گذاشت
 از نظرها دور و ناگردد صل ۹۹۹
 درسیات مانده گنگ و لاجواب
 آن حفیظ الله "این" در سپناه
 تا "وطن جارش" فرستاد از مقر نه
 هم هدایت می "پوزانوف" ۱۱
 زی "پل چرخ" و "بگرام" هر چند ۱۲
 بنشب دیدار با یاران نمود
 مرد کودتا و آگاه خودش
 خاین و جاسوس "خلقی" درشتا
 برین خون از پمپ خنی فراخت
 گارد خاین حلقه برگردش نکند
 کاین کمونت دغل را چیت کار؟
 سعی و اسیدی که اخر شد بیاد
 بهرمان کابل مسکو پرست
 در وطن این ماجرا تیمار است
 سهو خود را اینچنین جبران نمود
 میهنش بر باد و خود بردار شد

روزگار شرق یورپ را نگر
مهر و کیوبا و انگولا چکرود؟
از کوننم انقلاب و مرک و خون
دام ابلیسی کرملن می تند
بسکه این بیغیر تان ، نامردمند
آسیای مرکزی نزدیکتر
خاک باد آجهای گرم و سرد
بردگی و فاقه می آید برون
صحنه شد رام ، ناگه انگند
عمرگ آد مخواری چنگ دمند

تنگ انسان بود "ایوان" مخوف
جبهه غداران و بدخواه بشر
عارت تاریخ آمد از رمانیوف^{۱۴}
آن پسر راکت و این جدویدر

انقلاب ماه اکتوبر رسید
خون و آتش در جهان انداختند
بندگان را دور کردند از خدا^{۱۵}
نسل را پاک کردند از زمین
شد دیکتاتور لنین علم خاص
آید لوری سکونت ظلم
پنجه انگنده اختاپوط دار
۱۵ از تواریشان ، بخون آلود چند
بادروغ و عشوه و خواب آوری
لمتی را مثل اشتر باهار
یک این مشت زامداران سخت

دور حزب محمد و کافر رسید
وزن ما جهنم ساختند
حق کجا و بائک این طبل کجا؟
بازبان و دانش تاریخ و دین
مذهب مادی فقط راه خلاص
نیست جز اوبار و استعمار شوم
غامسبی برگرده ملت سوار
زورمند و یک سرگردون بلند
از مساوات و عدالت پروری
می کشد هر جا که خواهد در قطار
زندگی را کرده فرعونی درست

هردمی زیانکاری جفت شان
لندن و پاریس یادر ما درید
در جهان پیدای پنهان به خم
بهرتسکین رجال دولتی
تا کرملن بایدش کردن گیل
دنه لرزان پایه و بدولت آ
بود پنهان حال، سوال
وز کونستی، هزار آوا زدند
نوع انسانا، طبعی دشمنند
ماکیان را خایه آمد بخوروس

راحت و عیش و تخیل مفت شان
از تنعم هر چه نو گردد پدید
یا به نیویورک و به برلین و به رم
پرسفیری از ره خوشخدمتی
تحمف و هدیه ز هر جنس جمیل
قدرت هر کارمندی مدشوت آ
پشت پرده با مہارت سال
دوزخ خود را بهشتی جازدند
در لباس دوستی اهریمنند
هفت ثور و کودتا بادت روس

من به کاخ «مالی» در چاشنگ
تانک را نگار د جمهوری هدف
بسته با فولاد و آهن سنگری
دیگران زیر جلو، چون پاوست
خون و آتش بود جنگ و مرگ

درد مندی گفت: زانروزیا
دیدم آنجا تانک با بستند صف
بر سر هر تانک یک دوس افری
شد یقین که صادرات مکتوت
حامل این کودتای نابکار

پشته از کشته افکند آشکار
بر زوف او را چون نوکر خواندید
کرد بیرون آن کهن کار دخل

«مدر» شاگرد و «رئیس» آموزگار
کودتا داود را بالا کشید
«هفت ثور» قاضی را از فعل

بهر بعل کشور آژادگان
هر چه را آن رشته بود این پنه کرد
کوس و کرنا بر شد و غوغا فردن
کودمای خام را با آب و تاب
انقلاب و کودمای زین قبیل
آنقدر حیوان در آن دور خراب
در جهان از مرغ و ماهی در شمار
کز جوان و پیر و طفل سینه گیر
روز و پیوسته تا هنگام شام
جوی و جسر پر شد در این آشوب
بختبر، گمنام و بچرم و حسنا
این دو جملاد وطن بغروخته
حزب کذاب و مرام انقلاب
"هفت ثور" و گادبان مقدماتش
کابلی مردی چنین تغییر کرد؛
گر بود این انقلابت خیر خواه
"غیر آیتلا" و "چنگیز" و "نرون"
گر جهان سوزی و خونخواری روست
شهر و کشور عرصه بمباردگان

کام دیگر بود، بر حسب پلان
گرگ و سگ را معتمد بردنم کرد
در میان آتش و در سیل خون
پخته کرد آخر بنام انقلاب
از کرملن جوی، چون آب سیل
فوج مسلح و نه گشته بجهاب
کس نه گشت اینسان هزارانده
کشته و با خاک و خون شد خمیر
مزم بود و انفجار و قتل عام
سرحد از تن بریر گل درون
شهر و بازاریانش شد تباه
چشم بر درب کرملن دوخته
ناگهان بیرون برآمد از نقاب
خوانده شد از ریشه و از ارجش
رویداد کودمای مباد گمرد
هست تاریخ جهان بهتر گواه
انقلابی ترکجا آید بیرون؟
قهرمان پیشرو جملاد است
قریه و دهپاره یکسر خاکدان

ناگهان هجرت گزیدند از وطن
 شد علم هر جا مجاهد را بلند
 با سلاح دین و ایمان در جهاد
 زان پس مرد وزن و پیرو جوان
 هفت ثور هفت محرم ساختند
 حیف خاک پاک مردان خدا

میرند و آمو و نیلای صاف
 بی پدر چون استر و زاد حرام
 بی برادر با برادر همنشین
 صلوات هم و روابط با تبار
 ۱۸ «مزدک» و «د» مانی «مردودین»
 ۱۹ مارکس و انگلس و لینن از پی رسید
 ۲۰ محمد «صبح» با بنگ و حیش
 مغز شویان کونست شریر
 با مرام و با هدف و در نصاب
 مکتب و آموزش و درس و دپ
 بهره گیری از بشر چون جاسوز
 در بلاد روس و دنیای کون
 منکر الله و دور از فیض دین
 آید و میرد چو کرمی زیر محمل

تیره و آلوده زین دیوان فاس
 خانمان بجمت و بی اصل و نام
 بی پدر با مادر و خواهر قرین
 در کمونیزم بود بی اعتبار
 «المقع» بود و خرم با بدین
 طرف تریاک دگر بیرون کشید
 داشت مدنی رنگ در هزار پیش
 این زمان با جادوی هر دل پذیر
 با تز و نشریه و چاپ کتاب
 با زار دجز کونست خوف
 آرد تولید، هر فرد بشر
 آدمیت هرزه گردید و زبون
 جزو فبریک است و کمخوز و زین
 بیصدا و بی نشان و مضمل

کرد این گروه مدبار دو
 روس با افغانیان سرشاخ شد
 بر سریر آمد "تره کی" و این
 شل این بیغیران بی پدر
 خان را با حساندان بفروختند
 یک تاینج وطن را هر که بست
 نیست خالی از شجاعان دلیر

تا پیاده شد به کابل هفت نور
 خرس قطبی در خم "تا داخ" شد^{۱۳}
 هر دو داخ بزدگی نقش جبین
 مادی هرگز نمی زاید پسر
 در عوض سیم سیه انداختند
 شاهد این حقیقت بود و هست
 خفته در هر پشته اش مدثر ز شیر

قصای آرم ز تاینج جهان
 تنگ "مارتن" در آن جنگ عظیم^{۱۴}
 فرسیان از زیر و بالا ریختند
 یک زن تنگ خطر جزیکه در
 ۱۲ شاه اسپارتی "لیونیس" نام
 با گروه سه صد، از رزمندگان
 پارسی جنگ در آن مثل پلنگ
 شد تلف سردار و سربازان بسی
 عاقبت بیغیرتی، میهن فروش
 ۱۱ نام او "افیاتس" نامرد قوم
 شب زبیره برد، دشمن را نهان

وز بند فارس با یونانیان
 بود، در زندان لیل چون حمیم
 نیم میونی سپه انگيختند
 بیشتر نتوان گذشت و حمل کرد
 شل بر آنجا همچو بان کسام
 بست ره را بر سپاه "جادو" ۱۴
 تن به تن آویختی برنگ سنگ
 پارسی گردان بدون پارسی
 رانده از درگاه "هرا" و زرش^{۱۵}
 زر گرفت از خصم و هماره در قوم
 داد سرکوب "لیونید" را نشان

هر سپارتی با یکی سنگین تبر
 و انهمه دریای تنگه داد جان
 لوح سنگی کرده اند آنجا با
 نقش بینی روی آن سنگینه برون
 روبه "اسپارته" بگو اخبار جنگ
 کشته شد یگروز در میدان تو
 افتخار حساب و ادانی برده ایم

تنگه و سنگ در آن بازی سر
 بیداری نکرد ، تا آخر زمان
 حالیا گر بگذری زان تنگنا
 گفته سردار را در وقت مرگ
 "هموطن گر بگذری زین لانگ
 "کاین" لیونید" با سه مد مردان تو
 زنده باد "اسپارت" اگر ما مرده ایم

"لوگر" و اطراف آن تا "تنگهار"
 "پنجشهر" و "کابل" و "کجداستان"
 نارسا اینجا پر هر که شکی
 نیست بی "لیونیدوس" این خاک
 صد "مراثن" در وطن آراسته

از "هری" در خط سیر "قندار"
 "فاریاب" و "بلخ" و "غلم" و "بالیان"
 تنگه دارد چو "ماراتن" بسی
 گرفتارالتس با روسش عزمه کرد
 هر "مجاهد" یک "لیونید" خاسته

انقلاب اما بنام و سپه دلام
 هفت ثورش را هم آخر گاو خرد
 بیرق سبز مجاهد شد با
 آن به "جایلا" رسید این کجا؟

هفت ثور و کودتای نیم خام
 چوب "هفت ثور" را "مسکاو" خورد
 ضد هفت ثور و روس و کودتا
 یادگار "بدر" باشد این لوا

توضیح :

- ۱ - هفت کل : عبارت از هفت تن ایادی روسها بودند که اتفاقاً همه کل و گرزده و داغ سر شریف داشتند .
- ۲ - گدای سامره : در زمانه های خلفاء ، وقتی اینجا را مؤقتاً عوض بغداد پایتخت ساختند ، گدای سامره از لحاظ نراحتت بهم معروف و بالاخره شل شدند .
- ۳ - بیرو : همان دفتر سیکریت در سو .
- ۴ - نمانیده : « محمد نعیم » جان برادر محمد داود خان بود .
- ۵ - شاه : همان رضاشاه مرحوم می باشد .
- ۶ - رفعتی : کسی ترجمان و نشر محمد داود خان در سفر موصوف بود .
- ۷ - کجب : مخفف کا ، جی ، بی است .
- ۸ - زمان خان : قریباً نزدیک کابل .
- ۹ - خرم و خیر : « اولی وزیر پلان در دوره داود خان که در آن وزارت ترورشده و دومی از سران کونست که او را هم ترور کردند .
- ۱۰ - وطنجار : یکی از دایم الوزار بار که عامر بهم در کوفه بود و فرمانده کودتا را در قوای پمخرخی از پسر « امین » دریافت کرد

و تانکهارا به غرش در آورد .

۱۱ - پوزانوف : سفیر روسها در کابل که تمام ماجرا و کودتا را زیر نظر داشت .

۱۲ - پلچخی و بگرام : همان مقر قوا و میدان هوایی است که طیاره جنگی در روز کودتای هفت ثور از آنجا پرواز کرد و ارگ و کابل را کوبید .

۱۳ - ایوان مخوف : یکی از شاهان خونخوار و آدمکش گذشته های روس بود که حتی دو پسر خود را بدست خود کشت .

۱۴ - رومانوف : خاندان شاه قبل از کودتا که کتوبر در روسی بودند .

۱۵ - تواریش : عنوان بعد از انقلاب که کمونست ها به یکدیگر خطاب می کردند .

۱۶ - صدر و شاگرد : تره کی و امین بود که بنام استاد و شاگرد وفادار در بایانیه ها ، می آوردند .

۱۷ - ایستلا و چکین و نرون : ستون دشمنان بشریت و از سلاطین معروف تاریخ اند که روسها از آنها نیز درین راه سبقت کردند .

۱۸ - مزدک و مانی و القع و خمدنیان : همان کمونست های دوره های دور در تاریخ اند که به سزای تخریب و تبه خواهی و کذب خود رسیدند .

۱۹ - مارکس و انگلس : شاگرد و استاد کمونیسم که دنیا را فریفتند

بسم الله : شروع په نامه دهغه خدای چه لوی مهربان نعمت ور-
کړونکی ...

الحمد لله : واپه تعریف دخدای دی چه ساتندوی دتول جهان دېر
مهربان بی پایان رحم کړونکی بادشاه د ورځ د قیامت خاصه تاله عبادت
کړو او خاص له تانه مدت غواړو، روانکه موږ په سمه لار، لار د هغوچ
تافضل پر دوی کړې نه لار د هغوچه غضب شوی پر دوی او نه لار د گمراهانو ...
ف : د سورت فاتحه د نزول سبب مولانا یعقوب چرخي د حضرت
امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه او د عبدالله ابن عباس رضی الله عنهما
نه روایت کړې دی چې دا سورت په مکې کښې نازل شوی او حقیقت دهغه
داچه رسول صلی الله علیه وسلم دی فرمایلی چه چتری به نه پمیدان
کښ تلم یوازې بهی اورېده چه یا محمد او یو نورانی کس بهی لیده چه
د سر وړو پر تخت د آسمان او زمکې پیاوړ کښ او یزاند ولاړ دی، نه د هغه
اواز لویږی به تښتېدم چه داسې معامله خور او وشو نو د رقد بن
نوفل چه ترېور دی بی خدیجه رضی الله عنها ووهغه ته چې دا حال وی
او هغه داخیل او د تورات لعلم، ښه خبردار و او هغه د نصار العالمان
دېر علم و لوستی هغه ویل هرکله چه بیا هغه اواز و او وی نومه تښته
او غوږن یاسه چه څه وای هم هغه سی وکړه ! کله چه بیا اواز راغی
چه یا محمد نوما ووی لیبیک، هغه ووی زه جبریل یم اوته درې
امت نبی بیایې ووی اشهدان لا اله الا الله واشهدان محمدا عبده و
رسوله بیایې ویل دا روایه الحمد لله تا آخر سوره ۱۲ »

و تباه کردند .

۲۰ - « صباح : نیز از ملحدان اغواگر در عالم اسلام بود و از

بیج جنایتی دریغ نکرد .

۲۱ - ناو اخ : دره ای در بخشیر است که تلامذ و بنده و زور آزمایی

های ابر قدرت روس درین پنها ، سالها دوام داشت و
روس از همین جاشکت مقتضاجه کرد و قشون سرخ رویاه
شد .

۲۲ - « مسلماتی » تنگه ای که در پورش پارس به یونان سخت

در انجا ، وطن دوستان مافع سپارتی پایداری کردند .

۲۳ - لئونیدس : شاه اشپارت بود که درین تنگه تارک با -

جنگان خود پایداری کرد .

۲۴ - سپاه جاو دان : ده هزار نفری بودند که در جنگها صف

اول و مهاجم قوای فارس را تشکیل می دادند و شکست

ناپذیر بودند .

۲۵ - هرا و نریوس : در رب النوع مرد و زن طراز

اول یونان در زمانه های پیش میلاد بود .

۲۶ - افیالئس : خاین ملی یونانی که در عوض چند سکه فارسی

را از راه مخفی به سر هموطنان ، برد تا همه کشته شدند ، نام آقیالس

کنون در قاموس ملی معادل خاین ملی ثبت می گردد .

۲۷ - جابلسا : حاشیت دنیا را در ادبیات کلاسیک می گفتند که در آنجا

زمین اضم می شد .

ترجمه اوليکنه د :

زکځيل

دورې کيسې تعريف او

دهغي دوه بېلگې

دوه کيسه د کيسو (Fiction) دورې يوه څانگه ده .
د دې وې څانگې عمراً دغه درې مشترکې ځانگړتياوې لري :

۱ - پلاټ (Plot) .

۲ - کرکټرونه .

۳ - مفهوم (Theme) .

پلاټ د کيسې د پېښو او واقعو هغه ترڅيرته وايي چې کړي يې
سره منطقي پوند ولري . که ووايو چې لور مړه شوه او د دې
يې مور مړه شوه نو دا دوه پېښې څه منطقي ارتباط نلري ،
څوک ووايو چې لور مړه شوه او دهغي له غمه مور مړه شوه نو
دا دوه خبرې منطقي ارتباط لري او دواړه د ترڅير د کړيو په شان

سرمه ترل شوی حادثې دي او د کيسې د پلاټ خصوصيت پکې
 نقبستی دی. د کيسو په ځينو دولتونو کې (په تيره بيا په عاميانه
 داستانونو او د دېوانو او بنا پر يوه داستانونو کې) د
 کيسې اکثره حوادث يا دېر ضعيفه تېرېدلوې او يا يې هم ولري نه،
 خو وړه کيسه داسې نه ده، دهغې پلاټ بايد ښه مضبوط وي.
 کرکټر يا کرکټرونه هغه شخص يا اشخاصونه وای چې د پلاټ
 حادثه يا حادثې جوړوي او يا له دغو پېښو سره مخامخ کېږي او د هغو
 په وړاندې عکس العمل ښیي. کرکټر په حقيقت کې هغه حرکت دی
 چې د پلاټ د نقشې له مخې سفر کوي او له مختلفو پېښو سره مخامخ
 کېږي. دغه سفر کونکي او هغه نقشه او هغه واقعات چې دده په
 وړاندې دي، يو منظور او مقصد او يو مفهوم او مضمون لري.
 چې تم (Theme) يې بولي.

وړه کيسه د کيسې پر دغو درېو لویو سربېره خپلې ځانګړتياوې
 هم لري او دخپلو خصوصياتو په برکت د کيسو له نورو دولتونو پيليدی
 شي.

دوې کيسې د خصوصياتو او ځانګړتياوو په باب په لومړي حل
 په ۱۸۴۲ ميلادي کال کې ادکارالن پو (۱۸۰۹ - ۱۸۹۰) خبرې وکړې.
 دهغه په خبرو دېر تنقيدونه شوي او د وخت په تېرېدو سره يې
 اصول له پامه لويدي دي، خو دهغه دغه دوه لاندې اصولونه ترننه
 پورې د هرې وړې کيسې له پاره ضروري بلل کېږي:

الف : د تاثير وحدت

ب : اختصار

د تاثير له وحدت څخه مراد دا دی چې هره وړه کيسه بايد واحده اغيزه وشيندي . مثلاً که يو ليکوال پخپله وړه کيسه کبې خپل لوستونکي ته په افغانستان کبې د روسي عسکرو د ظلم په باب تاثير وکړل غواړي نو ټول پلټ ، کرکټرونه او چاپيريال داسې اغيزوي چې همدغه تاثير ترې راپيداشي ؛ خو که ليکوال په عين حال کبې وغواړي چې په دغه وړه کيسه کبې د يو مجاهد د زده وړتيا تاثير هم پيدا کړي ، نو د پراختيا دې کوي چې په يوه لاس کبې دوه هندواڼي نه نيول کيږي او د يوې وړې کيسې په لمن کبې دوه متفاوت تاثيرات نه ځاييږي .

نومرېن ځينو ليکوالانو په خپلو ځينو افسانو کبې د بېلابېلو تاثيراتو درامينځ ته کولو په سړق نه يوازې دا افسانې فن تر پېښو لاندې کړې بلکې هغه تاثيرات يې هم نيمگړي او بې اثره کړي دي .

البته که ليکوال خامخا ارزولري چې د مجاهد د ميرانې پر څنگ کبې دې د روسي عسکرو د ظلم خبره هم وکړي نو لاره يې يا خرداده چې د مجاهد ميرانه اصلي موضوع او مقصد وټاکي او بيا دغه ميرانه د روسي عسکرو د ظلم په مقابل کبې اغيز کړي (نه د نورو پېښو او د حادثو په مقابل کبې) او يا دې داسې وکړي چې د روسي عسکرو د ظلم د مرکزي خيال موضوع کړي او د ظلم

باب د تاش د خبرولو د پاره د مجاهد میرانه یوه داسې حادشه ویشي چې دغه ظلم د هغې په مقابل کې کيږي .

په دغو دواړو بڼو کې بیا هم یوه خبره اصلي موخه او بله د هغې دا غورولو او ښودلو د پاره پېښه او زمینه شوه .

ب : اختصار :

له اختصار څخه د " یو " منظور د ادی چې په وړه کیسه کې دې داسې اضافي خبره پیدانه شي چې د هغې په ایستلو سره دې " نه څه مات شي او نه توی " ، یعنې وړه کیسه دې بیا هم هروڅه پاتې شي . " یو " دخپلې خبرې په توضیح کې د اهدوایي چې وړه کیسه باید دومره مختصره وي چې په یوه ناسته کې دې ولوستل شي . د مطالعې یوه ناسته ډېره مبهمه کچه ده ، د مطالعې ناسته د بېلابېلو انسانانو د پاره څه چې ډېره کس د پاره هم څه مشخص حدود نلري . زه پخپله چې روژه او خضتې وي نو د مطالعې ناسته مې تر لس ساعتو هم اوږدېږي ، خو په عادي ژوند کې ډېر داسې کيږي چې یوه وړه کیسه دې په دوو ناستو کې ولولم . ځینو نورو اهل نظرو ويلي دي چې وړه کیسه تر زړه یرنیم زړه کمو وړه او تر لږ څلوس زړه کلمو اوږده نه وي .

دلته د ذکر شویو خصوصیاتو په رڼا کې وړه کیسه داسې تعریفوو :

" وړه کیسه د کیسو یو ډول دی چې مختصره وي او د واحد تاش لرونکې وي . "

اوس د دورې کیسې د لاسه پېژندلو او لاسه تعریفولو د پاره دهغه په دوو ډېرو پاتوا هم اجزاوو یعنې پلات (Plot) او کرکټر یوڅه خبرې وکړو .

دغه دوول شوې دورې کیسې پلات باید ښه مضبوط وي . له مضبوط والي څخه حد اقل دوه خبرې مراد دي .

یو دا چې هر حادثه دې د کیسې له کلیت او ټول وجود سره بې ارتباطه نه وي او د کیسې د بهیر په پرمختګ او د اصلي مفهوم په القاء کولو کې دې ځای خاوند نه ولري .

بله دا چې د کیسې ټولې اجزاوې او پېښې دې د یو بل ترمنځ داسې د ډول شوي وي چې کله هر یوه له خپل ځایه بځایه کړي نو په کیسه کې دې کمزوري او ګډوډي محسوسه شي . کله چې هر پېښه د ځګړتیا پېښې منطقي نتیجه وي نو دا به د پلات ترکیب تر ګردو پوخ ډول وي .

د پلات له مضبوط والي چې راتې شو دورې کیسې د پلات بل خصوصیت دهغه محدودیت او تنګډن ده . په ناول کې لیکوال - ګولای شي چې ګڼ کرکټرونه په ګڼو پېښو او په اوږده زمانه فاصله کې اغوړ کړي ، خو دلته نه یوازې کرکټرونه ډېر لږ وي بلکې پېښې هم ترسره وده دې نه وي . په دغو لږو پېښو کې یوه مرکزي او اساسي پېښه وي چې دنورو پېښو د پاره د محور او چرلیز حیثیت لري او اصلي کرکټر پکې په لا وضاحت سره ښودل کېږي .

د وړې کيسې د يو بل اهم جز او بلکې تر ټولو اهم جز يعنې کرکټر په باب بايد ووايو چې په وړه کيسه کېنې د کرکټر وټو شمېر عموماً تر درې - څلور زيات نه وي ، حال دا چې په ټول کېنې په لسگونو کرکټرونه هم په آسانه سره ځایيږي .

بله مهمه خبره داده چې پدغو لږو کرکټرونو کېنې عموماً صرف يو کرکټر اصلي کرکټر وي چې د وړې خبرې د همدې په باره کېنې کيږي ، خواته هم د ټول برخلاف چې دخپل اصلي کرکټر او حتی فرعي کرکټرونو د ژوند په باب کېنې خبرې کوي ، وړه کيسه دخپل اصلي کرکټر صرف يو اړخ ښيي . مثلاً په تېر مثال کېنې د يو مجاهد کرکټر ذکر شو خو صرف د هغه د ميړانې اړخ مويادکړ ، همدا راز مو د روسي عسکر صرف د ظلم اړخ مطرح کړ ، دا ځکه چې د وړې کيسې د محدوديت او اختصار په وجه د هغې د اصلي کرکټر هم صرف يو اړخ ، يوه خوا او يوه ځانگړتيا ښودل کيږي .

که موږ د مجاهد د زړه وړتيا په باب وړه کيسه ليکو ، نو د هغه د کرکټر صرف هغه اړخونه بيانوو چې له موږ سره د همدې تاس په اړه مينځ ته کولو کې مرسته وکړي . مثلاً که موږ د هغه مجاهد په باب په يوه وړه کيسه کېنې ووايو چې د هغه د زړه زامن وو چې د پرې کران وو او پرته له دې بل سر پرست نه درلوده نو دغه خبره به مو ممکن ده د دغه د زړه وړتيا د لاسه ښودلو د پاره کېږي وي ، ځکه موږ کولی شو چې لوستونکي ته دا ذهنيت ورکړو چې د ننگ او ميړانې په وخت

پي حتی دخپلو گرانو زامنو د بي سر پرسته پاتې کېدو پروا هم ونکړه. نوله همدې کبله ممکن نوموړې جمله نه اخلاقي وي او نه د تاثير ماتونکې. البته که چېرته د همدې جملې مفهوم او مقصد يوې بلې جملې پوره کړی وي نو زموږ جمله به که څه هم د وحدت د تاثير خلاف نه وي خو دا اختصار سره سمون ونه خوري.

دوې کيسې د پلاټ او کرکټرونو په باب د دغو څرگندونو په رڼا کېنې وړه کيسه لږ څه په تفصيل سره داسې تعريفولی شو:

" وړه کيسه يوه مختصره کيسه ده چې ليکوال پکېنې د يوه کوتلی پلاټ په مرسته يواصلي کرکټر په يوه اصلي پېښه کېنې نيسي. دغه ډول کيسه د يوه واحد اثر لرونکې وي. "

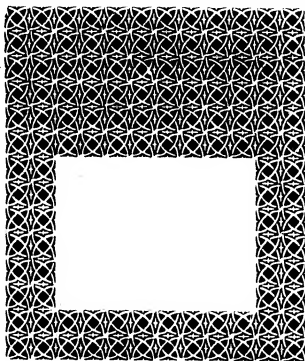
له بري تعريفه وروسته بايد سمدستي داهر ووايو چې دځينې نورو هنري ژانرونو د تعريف په څېر دوې کيسې هيڅ تعريف هم جامع او مانع نه دی. مثلاً په تعريف کېنې د کوتلی پلاټ خبره وشوه خو د يوه ډېر ستر افسانه نگار استوان چيخوف (۱۹۰۴ - ۱۸۶۰) اکثره وړې کيسې کوتلی پلاټ څه چې دځينو په خيال پلاټ نلري.

البته دوې کيسې د مانع او جامع تعريف نشتوالی هېڅکله هم دا معنا نلري چې د دې څانگې د ليکوال لاس آزاد اوله " قيد وبنده بې پروا " دی، بلکې بالعکس د جامع او مانع تعريف نشتوالی دوی د دې څانگې په باب لا ډېرې مطالعې او دقت ته مجبوروي، ترڅو په دې ډول سره هغه حقايق ومومي چې په کلماتو سم توضيح کېږي.

خو تجربه کول او محسوسول یې ممکن دي .

دلته په اخر کې د دې د پاره چې د وړې کیسې مفهوم لاجرت
او محسوس شي . دوه وړې کیسې چې دواړه له انگلیسي ژبې ژباړل
شوي دي ، راوړو .

په دغوکسو کې یوې (د ساعت حرکت) ته د پلانونو او بلیو ته
د کرکټور په کیسه ویلی شو او دا ځکه چې په لومړۍ کیسه کې پلانونو
تر بل هر څه اهمیت لري او په دوهمه کې کرکټور تر نورو اجزاوو پور
هم دی .

د ساعت حرکت

(لیکوال : هوورډ برسلین Howard Breslin)

د زرګرۍ د دوکان د کړکړ پر شینو د کاغذ نرۍ تړلې دي
سړین شوی وی چې د هوایي درندو حملو پر وخت ماتی نه شي .
دنته په واړه غونډې خالي ځای کې یوه د تپتې وږي خاوند عینکي
سړي په ګرمې او ګریالونو ځان مشغول ښوده . « هغه دلندن ګنو
خلکو ته توجه نکوله چې سحر مهال د کارونو د پیل کولو د پاره په یوه
سړ په سړک تېریدل راسره بدل .

کله چې یې د پلورنې شیان ځای پر ځای کړل له دوکانه راوت
او د ښینو تر شا یې په دقت سر ورتنه وکتل . هغه ګرمې او ګریالونه
په پوره دقت سره ځای پر ځای کړي وو . ګریالونه یې ښانه
پریوه لیکه ځنار ایښي او د هغوی مخې ته یې په نیم دایروي ډول
سره ګرمې ایښې وې . د ګرمو ګریالونو ستنې په شپږو بجو ولاړې

(۱) په بیرې کې زرګرۍ په دوکانونو کې عموماً ساعتونه هم خرڅېږي . - (مترجم)

ددې ژباړل شوي قرآن کریم ترتیب داسې دی چې تر عربي متن لاندې د دوو کچو تر منځ لومړۍ پښتو او بیا ترې لاندې ^{لاندې} اړدو ترجمه راغلي په حاشیه کې یې فارسي ترجمه ده او ترې پاس د ف (فائده) تر تودي لاندې حای په حای حینې تشریحات راغلي دي چې دا یوازې په پښتودي اود نورو ترجمو نشته، د "ف" عنوان په ټولو مخونو کې شته خو په یوه - یوه مخ کې پاته سپېنه ده او تر "ف" وروسته هېڅ هم نه دی لیکل شوی. ددې تفسیر شریف ټول مخونه ۱۵۷ دي چې کچه یې ۱۸ x ۳۱ سانتي متره ده، یوه نسخه یې چې چرمي پښتۍ لري د ښاغلي نرلي هېوا مل په کتابتون کې خوندي ده.

دی قرآن کریم د لومړي مخ له کېنې ښکاري چې د قرآن کریم پښتو ژباړه او تشریحات یوې ډلې تر سره کړي چې اړدو ترجمه د شأ عبد القادر صاحب اوزارسي ترجمه د شاه ولي الله د هلموي صاحب له آثارو څخه اخیستل شوې ده.

دا قرآن کریم د چاپ په لرغونو بڼو سر پرېه د لیکدود له پلوه هم خاص اهمیت لري او له ننني لیکدود سره یې ډېر توپیرونه شته چې موږ به نننۍ کتنې په همدغو اصلي بڼو را نقل کړي. همدارنګه د لیکلو ژبه یې ډېره روانه، خوږه، له تعقید او پیچیدګۍ نه خلاصه او خصوصاً لکه په داسې ترجمو کې چې معمولاً راځي له تحت اللفظي توب نه سرچې شوی او مطالب په ښه پښتو را ټول شوي دي. مطلب دا چې دا مبارک تفسیر له خپل تقدس او سپېڅلتیا سره - سره د پښتو ژبې د لیکدود او

وې او ستونږي مخزن په منظمه توګه دوه برخې کوي وو. د ټولو
ګمريو ستنې پر درې بجو دول شوې وې.

د قیستې وېي خاوند زرګر په مطمئنو نظرونو سره وویل:

هو، دېرښه. کابو یو ساعت وروسته په څلورلاره ګڼې یو سړي
له بڼه راڅرګز شو. هغه د زېږ مخونو بریتونو خاوند د ټنګ سړي
و. غټ تور ګوتې یې اغوستې او توره خولې یې په سړه. هغه
نګرښیده او اما ورسره وه. کله چې په څلورلاره ګڼې پولیس
ورته سلام و اچاوه هغه ورسیده. دده نرم ګیب هارډ او د
هغه پولیس افسران به دېر خوشحاله شوي وو چې که پولیس دی
پېژندلی وای.

ګیب هارډ وو- ورو روان و او پر اما یې تکیه دېره کوله.
ګیب هارډ له پولیسو سره غاڅېدو تللی نګر او له ځان سره یې
د انګریزانو پر حماقت او سادګۍ وخنډل. ګیب هارډ د زرګري د
دوکان نښمنوته وکتل.

د ګیب له سترګو دانه معلومېدلې چې هغه په شپږو بجو د برابر شويو
ګمريالونو ورهاخوا په دریو بجو ولاړ و ګمريو ته ګوري. ګیب -
هارډ برابر دوه اوله په پوله پسې توګه د دوکان مخې ته تېر شوی و
خو یو ځل هم وردننه شوی نه و. هغه پخپل لاسي ساعت ګوتې
ووېلي او د دوکان وړې پرانیست.

یو دلال له زرګر سره د کاو نټر په بل سر کېږي په خبرو بوخت

وُ خرچی وډ پراستل شو دوی غ راواړاوه. زرگر د کيب هارد
خواته ورته شو په خبر خبريې ورته وکتل او پوښتنه يې ځينې وکړه:
"هو؟" کيب هارد ورته وويل: "ساعت مې درېدلی ښکاري.
پوره يو ساعت او يا ډېر وخت کيږي."

کيب هارد خپل ساعت خلاص او په کاو نټر يې کېښوده. د
ساعت ستونزهمه بې ښودلې. زرگر وويل: "زه به يې ووينم، ولاړ
دی."

کيب هارد د دلال په لور وکتل. دلال د يو ځای کتلاک په ليدو
برخت و. زرگر ساعت ورواخيست. کيب هارد ورته وويل:
"د ساعت بند به را بدل کړي. له کاره وتلی دی."

کيب هارد په کاو نټر تکیه وکړه او منتظر پاتې شو. هغه پس خانې
ته وکتل. زرگر د هغه ساعت پس خانې ته وړی و. کيب هارد، بوج
زړه کړ چې پر ميز يې ځان ورته پيا کړی او دره ساعت يې ځپلې
ليدلې شو. کيب هارد سکرېټ ولگاوه او منتظر پاتې شو. پنځه
دقيقې لانه وې تېرې چې زرگر راووت. ساعت ته يې نوی بند
وراچولی و. کيب هارد گډې په لاس کړه.

زرگر ورته وويل: "ته بايد احتياط وکړي دا ښه ساعت

دی."

کيب هارد وروغوندې وځنډل: "هو، زه پوهېږم اوډاوه
م چې اوس به سم کار کوي." هغه زرگر ته پسي ورکړې او راوت.

هغه دخپل ساعت د بند له راز مخه خبر و خوسه د دې يې حتی
يوځل هم ساعت ته ونه کتل . دهغه څه داسې کارنه و چې څوک دې پکې
مضر احتياط وکړي .

دخپلې وړې کړنې دننه يې چې ده لندن ته دراتلو وخته
راهيسې پکې ژوند کاوه ، دنگوښېدا اوکوډتوب تظاهر پرېښوده
او په داسه کوز پاس ش . هغه وړکولپ کړ ، پردې يې
واچولې ، دميز د پاسه څراغ يې بل کړ او خپل لاسي ساعت يې خلاص
کړ .

هغه په چټکۍ سره د بند دواړه سرونه له ساعت راخلاص کړل .
بيا يې په چاتو باندې د بند کښې پرانستلې او بلاخره يې له يوې
کښې ديوه ډېر نري کاغذ وړه توتله راوايسته . هغه کاغذ پر
ميز باندې اوړکړ او د زړه يې په مرسته يې د پيغام لوستل پيل
کړل . پيغام په علامتي ليک ليکل شوی ؤ . پيغام مختصر و . هغه
ولوستل چې : " سباله کينک چارلس سکواير څخه لارې نڅه پنځوسم
غونډه لېږدوي . فوراً لاس په کار شه . "

کيب هارډ کاغذ په ايرونده (خاکستردانې) کې وسوځاوه .
هغه د يوې شېبې د پاره فکر وکړ . کيب هارډ غځې تر غځې پرېښوده
چې د لندن د کينک چارلس سکواير څخه به عسکر په ډېرو لارو کې
ساحل ته ځي او په لاره به چاروونکي مواد لارې او عسکر ټوک ټوک
کوي .

هغه ترخت لاندې بکس کې راوايسته او پر ميزې کېنوده .
 بکس کې يې پرانست او له پنځه ايز کېسول يې يوبم راواخيست . دا
 يواوړېم و او بڼې يې له معمولي بمونو ډېر توپير درلوده . دغېم
 ديرواير په وسيله دموتو درماشين له بېخ سره وهليده او دموتو
 چالانېدو وروسته چاودیده .

کيب هارډ اراده وکړه چې د خواړس بمونو يوه وړه ځلېدې
 ورسره يوسي . هغه دخپل کار د ترسرم کولو دپاره پوره دوه ساعته
 وخت درلوده . کيب هارډ د ټولو هغو ځايونو او کار ايجونو په باره
 کښې معلومات لرل چې د پرخيانو لارې پکښې ولاړې وي او اوس
 د کينک چارلس سکرير په باره کښې اطلاعات دهغه په نظر کښې
 وو . د شپې تر دوولسو بجو پورې به له هغه ځايه ټول عسکرو ميکانيکا
 تلل او په دوه بجو به يوه پوليس د معاینې دپاره مختصر کتنه کوله . کيب
 هارډ له ځان سره ښه خوشحاله و . هغه دانگرېزانو د بې کفایتي په برکت
 د دوولسو او دوو بجو ترمنځ وخت درلوده .

هغه ته ناڅاپه دوخت اهميت دواړه ورياد شو . ساعت ته يې نوي
 بند ورواچاوه او بيا يې په لاس کې . کيب هارډ غلې کېښناست او په
 داسې حال کې چې فضا ته يې کتل د پلان ټول جزئيات تر نظر تړ کړل .
 کيب هارډ وموسېده . البته ! د نرډگروم دوکان ته د وتړلو
 په وخت د دوکان مخې ته هغه نرډگروم د علامې وړ کولو لپاره خپل
 ساعت څلور شپېته دقيقې اړمخې کې و . د دامنکه وروسته ځانياتو

هېڅکله نه هېرېدې له هغه څخه یو تکره جاسوس جوړ کړی و او هغه
په دې حقیقت پوهېده .

چې وخت راوړسیده ، هارد په تیاره کوڅو کې په احتیاط سره
وځوځېده .

د کینګ چارلس سکوار شاته په یوه کوڅه کې هغه ودرېده او
خپل ساعت ته یې وکتل . پوره دولس بجې ! کیب هارد وموسېده .
هر کار لکه د ساعت حرکت په خپل تېرم کېدل . هغه فقط درې دپاره
چې هېڅ ډول رسنیک واغلي لس دقیقې نږدې ودرېده .

کیب هارد د کتارو پر دېوال ورواوښت او د دوو ودانیو
تر مینځ په نرۍ فاصله کې پر مخ لاړ او کینګ چارلس سکوار ته ورسېد
شو . هغه یوه شپږ ودرېده او په تور تیاره کې د لاریو د تورو
بڼو په شمېرلو بوخت شو .

کیب هارد د نژدې لاری خواته ورغی . د بمونو کېدو یې
کېښودله . له یوه جیبه یې څو ایرونه او یو ایر انښور راوستل .
هغه تر لاری ورنلاندې وټ او په داسې حال کې چې چکستونی ستغ
پروټ و په تور تم کې یې یو په تا کلي ځای کې د بڼو نصب کول
پیل کړل .

د پښې پر بڼو یې چا پښه کېښوده . د کیب هارد د پښې درد
دېر شو او په داسې حال کې چې ساه یې بنده کړه ، خپله شونډه یې
وچيچله . هغه فکر وکړ ، نه ، دلته نه شي کیدی چې څوک دې وي .

دلته په دغه وخت هیڅکله هم نه وي . ما دې ځله څار کړې دی .

خو هغه وزن د هغه پر سپیدی فشار ته ادا مه ورکړه .

یو داسې غږ وشو : دېرېښه ، راووخه .

د کيې هار د له کتو اتونو ولوېده . د چالاسونو ناڅاپه د کيې

هار د پښې ونيولې او راږي کاره . هغه په داسې کيې چې وار بار ځني

خپل و لغتي ووهلې ، ځان يې خوشې کړ ، را پورته شو او لېونی منډه

يې واخيسته .

یوه سړي چيغره کړه . یوه بل ویل وواژه . له نامعلوم ځایه بیا

راتوپ کړل او دی يې پر ځمکه راغوڅار کړ . کيې هار د یوه خوله په

سړک ووهله او یو ځل بیا خوشې شو او منډو ته يې ادا مه ورکړه .

هغه په یوه دیوال ورغی . پرته راستون شو ، خو نور نژدېر ناوخته

وو .

« هلم ! ویې نېسه ! ... »

کيې هار د تماخيچې راوويسته او په داسې حال کيې چې منډې

يې وهلې ددوی چيغې واورېدې . هغوی د ده ته را نژدې کېدل .

د ده شاته د تړيک پر لاسي د زې وې او په شاپورې يې څه ونښتل .

کيې هار د په فکر کيې شو ، نه ، پلان خو نیمګړی نه و . یو بد درد

يې احساس کړ . هغه وروغړندې وویل : « نه » کله چې عسکر

وروکسیده دی مرو . هغه پروت و او یو لاس يې پر مخ راټاوؤ .

د هغه لاسي کړی د وخت ښودنه کوله .

يوه نرلي عسکر وويل : " د دغه سړي نرړ ورتوب ته خوخيال وکړه ! دلته څنگه را دننه شو ، ته به واي چې مونږ بالکل موجود نه وو . ساعت يې ښکلی دی . خود را لوبو په وخت ځني ما شوی دی . "

دوهم عسکر وويل : " گړی يې يو ساعت وړاندې ده . خو چې دا کار څنگه وشو ؟ عجيبه ده ؟ "

خو د تيتي وني خاوند زړجک چې کله په سبا د کيب هارد په ياره کبې د وړ ځپاڼي را پور واوړېده نو لا دېر متحير شو .
زړکله ځانه سره وويل : " نرۍ نه پوهېږم . هغه بايد بي احتياطي کړي وي . نرۍ له خوا هيڅ تېروتنه نه ده شوې ، ما خو حتی د هغه ساعت هم مخکې تر دې چې ده ته يې ورکړم ورسم کړ . "

د زړه د نځور له پاره هنر

(لیکوال: امریکنی لیکوال او کارتونیست هرود کلیم برک Rude Goldbe)

(۱۹۷۰ - ۱۸۸۳)

(۱)

نارینه نرس کاپل په نرمه سره کالس . پی . ایلورث وخواؤ
چې د آتاس جوس و خوري . خوهغه منفي خراب ورکې .

» خردا صیب ستا بسود صحت له پاره کتور دي . »

» نه ! »

» دا د داکتر توصیه ده . »

» نه ! »

کاپل د غامخ وره تلې واورېده او خوشحاله شو چې له کوچي
روحي . هغه دلاندې پورې په هال کنيې داکتر کپول ولیده او
ورته ویې ويل: » زه له هغه سره نشم کولی . هغه د آتاس
اوبه نه څښي . دانه مراڅه غواړي چې څه ورته ولولم . له ماديرو
هرته کوي . هېڅ شی یې هم نه خوښیږي . »

داکتر کپول دخپل مسلکي عادت ترڅه په سرې سيني دکاپل
خبرې واوریدې . داکتر ایلورث له وروستۍ کنيې څخه را هیڅي د
هغه په باب څه فکر ونه کړي وو . د ایلورث کیس څه عادي کیس

نه و. شپږ اویا کلن ایلسورث دخپل عمر په پرتله د تکړه بدن خاوند ښکارېده؛ خو هغه له تجارتي مراکمو ورکړو منع شوی و. ایلسورث ته داخل دزړه نېغ په ایوا (Iowa) کې د اورګاډي د تاسیساتو له مصیبتو ډکې پیروډنې څخه وروسته پیداشوی ولېدې نه غځې دزړه حمله پرې دهغو نڅیږي پرچون فروشیو دنا کامه خپګان راوستې وه چې دغه پخوا په ډېره لوړه بیه اخیستې وې. د هغه د وروستیو کلونو ټولې پیروډنې دهغه د جیب او صحت د لوړو له پاره د غټه نزیان په توګه تصفیه شوې وې.

که څه هم ایلسورث لا تر اوسه ښه شتمن و خو پرمخت یې د دغو ډول ډول معاملو او مراکو ورکړو له کبله ډېرې جدي اغېزې پیل شوې وې.

ایلسورث کړکېچنه نژدې په یوه غټه بازوډاره څوکۍ ناست او په داسې حال کې چې یوه خوا یې له خوا یې ګټل، ډاکټر څښي پوښتنه وکړه: "ښه نور لمی نن څنګه دی؟"

ایلسورث په ډېره ناراضه لهجه ځواب ورکړ: "اُف. ډاکټر وویل: "زه اورم چې ته توصیې او دستورونه نه"

منې."

"ماته په خپل ټول ژوند کې چا دستورونه نه دی مراکړي. ډاکټر خپله څوکۍ ورکړه؛ نو دا ته نژدې کېنېناسته او

په کار یې ورته وویل: "نړۍ د رته پېشنهاد لرم."

بودا ایلورت دخیلو عینکوله شا په شکن انداز و خیرل
 اووی ویل: " څه پیشنهاد دی، دېره دلا، دېره موخه چلونه
 اوله خپل کاروبار څخه چې دلری سائولپاره دېر حماقت؟ "
 داکتر خپل تلسکوپ تیار کړ چې هسې نه وړاندیز درغور
 په زړه ناوړه اغېزه وکړي اویا یې ویل: "څنگه خوښه دې
 نه ده چې اغور کړي پیل کړي؟"

خو د بودا خراب پرېکړې و: «حماقت!»
 داکتر ویل: «نرما مطلب دانه دی چې ته ورته بالکل متې
 راوړنارې. دابه اوسه، څه لاجه نشته. یوازې د نقاشۍ په
 قلمونو مشغول اوسه. دابه ورته یوه ساتیري وي.»
 «دالیرنوب دی!»

داکتر ولاړ شو او وی ویل: «دېره ښه ده نرما بس یو تجربین
 څه بل مطلب چې نه و.»
 ایلس ورث شیم نیمه غلی و. دهغه د تندې کونځې لږ څه ژورې
 شوې اویا یې ویل: «په هر حال داناوړه آیدمه دې څرنگه ذهن
 ته راغله؟»

«ښه، دا هسې یو تجویز دی»
 «خو کیسه، نه څنگه اغور کړي پیل کړم چې نرما پورې اړوا
 هر نه ده شکه؟»
 «ما په دې باره کښې هم فکر کړی دی. نه کولی شم چې د آرټ

زید و دله اړخه هم د پرارز شتمن دی .

یادونه : د قرآن کریم په پښتۍ کښې د ولایت او هندوستان علماء او
فضلاء یاد شوي چې دلته له ولایت نه پښتونخوا مراده ځکه د هند او سیدونکو
پښتون په پښتونخوا ته ولایت وایه خو د هند نیمې وچې ته د انگریزانو تر
راتلو وروسته د پښتونخوا خلک ولایت انګلستان ته وایي .

خدایا بر دوت دارم گدائی
نهادی خود شناسی همچو منصور

که بخشی بر من از لطف خدائی
دل عرفان پناهی چون سنائی

لہ یوہ بنوونجی خنہ خوک نزدہ کوونکی وموم چي په هفتہ کني یو
حل دترته راشي اوا انخوردکري درونبيني اوهر وخت چي دې
کارخوند درنکي نوبيايې پرپوده . . .

داکتر کيول خپل ملگري ليونکستن ته ورغی او هغه يې پدکيه
پوه کي . ليونکستن داتلانتیک آرټ انستيتوت مشر و. هغه
ته دفرانک سوين په نامه ديوه اتلس (۱۸) کلن زلي پتروه چي بنه
تکره نزدہ کوونکی و . فرانک سوين پسيو ته اړتيا لرله . هغه به د
خپل بنوونجی دخیخ د برابرولو له پاره شپې مالي بوليفت چلاوه .
« آيا هغه به خرمع واخلي ؟ »

« په نوبت پنخه دالر . »

« سمه ده . . . »

په سبا ماسپنين نرملی سوين لويې ناستخونې (living room)
ته ورغی . کاليس يې ايلسورث ورته په شکمن انداز وکتل .
سوين پرميز باندې څه کاغذ او دنقاشۍ قلمونه کينودل .
سوين ورته وويل : « رايخي پرميز باندې هغه ايښی کلد انخورد
کړو . »

« ولې ؟ داخوبس يوگر دشی دی چې خوشنه خالونه هم لري
اوکه نه نرغونه دي ؟ »

« بناغلی ايلسورث ، ته خويې لطفاً شروع کړه . »

بوردا ايلسورث په داسې حال کښې چې « اوف » ويل دنقاشۍ

یو قلم پټه ریب بدلی لاس را پورته کړ او څو کرښې یې وکښلې . هغه نږدې
 دوپی کرښې هم وکښلې . او بیا یې پټه غیر ما هرا نه دول سره وصل کړې .
 او په ډاډه له جریې وویل : « نرلمه دغه دی . داسې لیونوب ! »
 سون خپل مجبورت درلوده . د هغه پنځه ډالره پکار وو . « صیب که تاسو
 انځور ایستل غواړئ نو دغه شی انځور چې باسئ باید ورته وگورئ . »
 ایلسورث خپل انځور ته وکتل او ویې ویل : « وای ، دا څو
 ډېر ښکلی دی . نر ما څو ځنګې ورته پامرنه و . »
 کابل هم ناسته خوښې ته راغی . هغه خبر شو چې انځور یې په لومړني
 سبق کښې کافی کار کړی دی .

ایلسورث وویل : « دا څو بیا د آنتا سرجیس دي . »
 سون لاره .

کله چې د آرت نره کوونکی را تلونکې او نږدې راغی نو پر مین
 باندې یې یو انځور ولیدله چې کلدان ته چندانې ورته نه و .
 بېرته ایلسورث پر ښتنه ځنې وکړه : « ښه ، ته پکښې څه والې ؟ »
 د هغه دچوڅنګو ګونځې له دې پر ښتنې سره جوختې شوي شوي .
 سون ځواب وکړه : « دا انځور نه دی ، صیب ، څو لږ څه
 کوچنۍ غونډې دی . »

بېرته ایلسورث ورسېده او ویې ویل : « نر پوهېږم دواړه
 څو لوی یې سره ورته نه دي . » هغه په پرې بدلی لاس یو څو کرښې
 پرې وریزایاتي کړې او دا انځور سپینې برخې یې ډاډه ګرځېدې کړې

لکه ماشوم چې دا غږونه له کتاب سره لوبې کوي .
 وروسته بیا ده د ورته خواته وکتل او داسې پوښتنه :
 « نرلیه ! غوښته . زه غواړم دا کتاب د نورو جوړو تر بیا راوړود
 مخه یوه پوښتنه درڅخه وکړم . »

سوین په ادبانه لهجه ورته وویل : « ښه صیب »
 « ما دا خبره کوله چې آیات به وخت لري چې دا ونه دوه اویا
 شاید درې ځله راځي . »
 « مطمئناً ، ښاغلی ایلسورته ! »

« ښه نو دغه وخت به دیکشنې ، چهارشنبې او پنجشنبې په ورځو
 خلورېچي وټا کو . »

په دې وخت کې کابل لار دننه شو او په حیوانتیا سر یې ولیدل
 چې د هغه نڅوړه څه اعتراض څخه پرته د انا سوجوس واخیستل .
 د ورځر شپو او هفتو په تېرېدو سره د سوین راتګ هم نر یا تېده .
 هغه بډا ایلسورته د وچو رنګونو یو کس ګی او د غوړو رنګونو څو
 تپو به هم لارول .

کله به چې ډاکټر کیسول لیدنې ته ورغی نو ایلسورته به د بامو
 د مور یو څخه د خرنګي لوبې د لیکو د ظرافت خبرې کولې . هغه به د مېو
 په کاسه کې د سر ګ د دېرې تنوع ذکر کاوه . هغه به په افتخار
 سره پر خپل بالا پوښ د سر ګ د څاڅکو کښې لیکي په چټکۍ کولې او
 خپل خدمتګار ته به یې اجازه نه ورکوله چې د لوبې ته یې یوسي .

هغه غرنبتل چې ډاکټر ته دا وروښيي چې په انځورگرۍ باندې
ښایسته ډېر مشغول دی .

معالجي خپله پوره اغېزه شينده له . نور نودی په بانراکني خپل
دفتر ته نه تلو چې د ځينو شيانو د پلور لخوا پېر د لو پښنه لار کړي
چې په نتيجه کې دې پي نريانن شي . نور د هغه د ستومانو زړه
نړۍ د قوت لپاره احمقانه مالي پلانونه هم نه وو . آرت د هغه بشپړه
معالجه وه .

ډاکټر دا سمه کتنه چې ايلسورټ ته له سورين سره د مادن
آرت ډيوه موزيم چې " ميټرو پوليسټن موزيم " نومېده او هم د
نورو موزيمونو د کنلراجازه ورکړي . ايلسورټ ته يوې بالکل نوې
دنيا خپل سرازونه سپړل . هغه د آرت د کالريو او هم د هغو انځور-
گرو په باب چې په دغو نندارتونونو کې يې خپل آثار وړاندې کول ،
ډېر زيات معلومات ټولول . کالري څنکه اداره کيږي ؟ د نندارتونونو
له پاره څوک انځورونه غوره کوي ؟ د بودا ايلسورټ په ذهن کې
يوه فکر ښه غوره کوله .

کله چې ځنډني سپرلي دميدانونو او باغونو هر ټکول شروع کړل ،
ايلسورټ يو ډېر خوږ جن انځور وکېښ چې ده پرې " په سپين رنگ
پوښلې وڼي " نوم کېښوده . وروسته بيا ايلسورټ يو حيرانوونکی
اعلان وکړ . هغه اراده وکړه چې د لستروپ کالري په دوېني نمايش
کې خپل انځور نندارې ته وړاندې کړي .

په لتروپ کالری کښې د دوبی د موسم نایش که د کیت او
 خرمه والی له مخې دکال تر ګردوستن نایش نه و نو د کیفیت په لحاظ
 خودکال تر ټولو لوی نایش و. په امریکې کښې د هر ستر او نومیالی
 آرتیسټ او اغورچر د ژوند یوه ستره آرزو دا وه چې له دغه تدارون
 څخه جایزه او انعام ترلاسه کړي. ایلسورټ هم تکل کړی و چې د داسې
 سترو اغورګرو د اغور و نه په مینځ کښې خپل " په سپین ړنګ پوښلی
 وښی " نومی اغور هم کېږدي او حال دا چې دده اغور دکومه
 یوې خواته په شدت سره د شپنډل شوي سلاد پریسنگ (یو
 ډول سلاد دی چې له هګیو سرکې او ځینو نورو څیزونو جوړیږي.
 مترجم) غونډې ښکارېده .

کاپل وویل : " که له دې خبرې ورځپاڼې خبرې شي نو په ښار
 کښې به هرڅوک په ایلسورټ پورې وځاندي . موږ باید دې را وګرځوڼ
 خو ډاکټر خبردارۍ ورکړه : " نه موږ اوس پرې کار نشوولی
 او چې تر اوسه موکوم مثبت کار ورسره کړی د هغه د خرابه چانس
 نه شو ورکولی . "

د نرس ، ډاکټر او په تېره بیا د زده کوونکي د حیرانتیا په حال
 کښې د " په سپین ړنګ پوښلی شوي وښی " اغور د لتروپ نندار
 تون کښې د نایش د پاره ومنل شو . کاپل ته د افکر پیدا شو چې نه
 یوازې ایلسورټ لیونی دی بلکې د لتروپ کالری وال هم پرسد
 نه دی .

له ښه مرغۍ انځور داسې ځای خړند شوی و چې په آسانه د چا پام نه و رارښت اوله همدې کبله څه خاصه تبصره پرې ونه شوه. زلمی سوین یو ماسپین په نندارتون ورپېښ شو او چې کله یې سترگې پر دېوال باندې د ښکلیو او هماهنگی لرونکو انځورونو سره ځواکني خړنده د ایلسورث په خوږجن او کرغېړن انځور ولگیدې نوله خجالت یې مخ ته کړ او چې کله دوه محصلان د خدا په حال کې د ایلسورث انځور مخې ته ودرېدل ، سوین پښې سپکې کړې او په چټکۍ سره لرې شو. سوین دانه شوونږه عملی چې د انځور په باب د هغوی خبرې واورې .

د نندارتون د نندارې په موده کېې بودا ایلسورث خپل درس ته ادامه ورکړه او دېله به یې په نندارتون کېې د خپل اېښودل شوي انځور ذکر کاوه . هغه په غیر معمولي ډول خوشحاله وه . هر وخت به چې سوین ورغی دی به یې له ځان سره خوشحاله او خندان ولیده . ممکن کاپل به حق په جانب و . بودا به پر سډنه و خو هغه دا خبره هم چلانوونکې وه چې د لستروپ د نندارتون هیئت د ایلسورث د انځور په منلو سره د هغه لیونتر به نوره غږ هم ورکوله .

د نندارتون تر بندېدو دوه ورځې دغه په داسې حال کې چې سوین ، کاپل او ډاکټر د ایلسورث په کورته کې حاضر وو یو خاص پیغام راوړونکی راغی او یوازې د رسمي غونډې پاکت یې ایلسورث ته ورکړ .

بردا ايلسورث وويل: « دا راته ولوله . زما سترگې داغورښتي
په وجه سترې دي .

په مکتوب کښې ليکلې ووچې دلته وپ کالري ددې خبرې په
څرگندونې ډېره څرځاله ده چې د « په سپين رنگ پوښل شوې وڼې »
داغور په وجه کاليس . پي . ايلسورث لومړی درجه جايزه چې ند
ډالره کيږي کتلې ده .

سوين او کاپل له ډېرې حېرانه هېڅ ونه ويلي شول . ډاکټر کپول
په ډېر کرښې سره خپل حرفوي پرځان کنترول خوندي وساته او
ويي ويل: « مبارک ، مبارک ، ښاغلی ايلسورث ! ډېر ښه ، ډېر ښه .
... البته دومره ستره خبر زما زده ته نه پرېوتې ، خو په هر حال
اوس بايد تاسو دا موخه چې تر تجارت درته آرټ ډېر تسلي بخش
کار دی . »

بردا ايلسورث سمدستي وويل: « دې کښې د آرټ خبره نه ده .
ما تېره مياشت د ليتروپ کالري په بيه اخيستي وه . »

د پرل اس - باک لیکنه

دامان الله ساهو ژباړه

زور اهریمن

میرمن پرل سایده نستریک باک په ۱۸۹۲ کال کې د امریکا
د (ویرجینیا) ایالت په (هینز بارو) ښار کې زېږیدلې . په
خلوړ کلنۍ کې له خپلو والدينوسره چین ته ولاړه .
لومړنۍ زده کړه یې د چین په شانګهای ښار کې ترسره
کړه . په اولس کلنۍ کې بېرته امریکا ته ولاړه او د ویرجینیا
د "راندلف مکون" پېښوونځي کې یې خپلې زده کړې وکړې .
میرمن باک په خپلو لیکنو کې په ښه توګه د چین د خلکو خصوصاً
د کلیوالو ژوند او احساسات انځور کړي او د دې د بریالیتوب
لارښهر په همدې کې نښتی دی .
د میرمن باک لیکنې د دنیا په مختلفو ژبو ژباړل شوي
او د ادبیاتو د نوبل جایزه یې گټلې ده .
لومړنی کتاب "د ختیځ اولویدیچ" یادونه یې په کال ۱۹۳۰ کې
خپور شوی .

بروی مېرمن " وانگ " هم د جگړې له پیل څخه خبره شوې وه ، له
 دېرې مودې راهې خلک پوهېدل چې جگړه روانه او جاپانيان
 دچينايانو په وړاندې لگيا دي . خو څرنگه چې تراوسه پورې لا د -
 " وانگ " له کورنۍ څخه څوک نه وو وټرل شوي ، نو ځکه دوی ته
 جگړه هسې يوه انکاره او له حقيقت څخه لرې خبره ښکارېده .
 د " نرېپ سيند " په غاړه پروت د مېرمن وانگ پلرنی کلی
 لا تراوسه کوم جاپاني نه وليدلی .

داوېرې په لومړنيو وروځونې يوه وړج دلمر تر پړيو توو وسته
 مېرمن وانگ دعادت له مخې په خاورينو نړيو د او بو بند ته
 وروخته او گوري او به خرمه لورې شوې دي .
 مېرمن وانگ تر جاپانيانو د زېږ سيند د لطفیان څخه دېره
 وېرېده . هغه پوهېده چې سيند څه کارونه کوي .

کلیوال يو يو په مېرمن وانگ پسې بند ته وروختل او درې
 تر څنگ ودرېدل . ټولو ښکته نړيو او بو ته کتل چې د سيند د
 لور د يو الوتو په مخ کې لکه مار سره اوښتې او په مخ تلې .
 مېرمن " وانگ " وويل : " دکال په دې موده کې زما کله
 هم نه يادېږي چې اوږه دې دومره لورې شوې وي . " او بيا
 پټ هغه څرنگه چې نيمسې يې " پيک " ورته راوېږه

کښیناسته او او بوته یې لارې ورتو کچې .
پېک وویل : داسینده دا زړه را هر یمن ترجایا نیانو
هم بد دی .

میرمن وانگ ورته وویل : " که عقله ! د سیند و نورب النوع
به یې راوړي . " نورې خبرې وکړه . " او په دې توګه د -
جایا نیانو خبره رامنځته شوه . . .

نانزای " وانگ " چې د میرمن " وانگ " خورې ولله میرمن
وانگ څخه پوښتنه وکړه چې جایا نیان څنګه پیژندای شو ؟
میرمن وانگ ورته وویل : " پیژندای یې شو ، مایو ځل یو
پردی سړی ولید چې زما د کوټې ترچت لورې و، ویسته یې د
ختو په رنگ او سترګې یې د کبانو غوندې وې - هر څوک چې موږ
ته ورته نه وي هغه جایا نی دی . "

څرګه چې میرمن وانگ د کلې مشر بنځر وه ، نو درستی
کلیوالو د دې خبره په غور سره اورېده او دوی ته د منلو وړ
وه .

" پېک " وویل : ادې جایا نیان موږ نه شولیدلای
هغوی په آسمان کېږي د الوتکو په منځ کې پټ دي .
میرمن وانگ ځواب ورکړ . ممکن ورته ویلي یې وای : " څو
نړۍ په خپلو سترګو الوتکې ونه وینم دهغوی په وجود باور نه لرم
اما داسې دې وچې دې نړۍ منل خو حقیقت یې لاره یوه د

جارجي محمد حسن نراهد

ديپوڪلي اوسيدونڪي

بهادر ابدالي

لڊو ٿڌ ، دھوسي پڻ شان سترگي ، دھني دپاسه ڪسني
وروڻجي ، درميانه وجود ، غم رنگي رنگ ، توره ٻنڀر ، پڙخبرو
ڪٽي نزمي اوخون والي داهغه شخصيت دي چي ڇوڪ ورته
احمد شاه ابدالي وائي اوڇوڪ يي په احمد شاه دراني بلي - علامه
اقبال په خپل ڪلام ڪٽي ورته د " مر دابالي " په نوم مخاطبه
ڪري ده - د ڏکڻ آصف جاہ چي ڪله احمد شاه ابدالي ددهلي
قلا په ديوان عام ڪٽي وليدو نو پيشڪوي يي وکره چي داخوان
به يوه نه يوه ورڇ بادشاه جوي يري . نادر انشا به اڪثر
وئيل چي زما پڻ جرنيلانو ڪٽي داحمد شاه ابدالي پڻ شان قابل
ڇوڪ هم نشته - هغه دفارسي ، عربي عالم ، دپنتر شاعر ، دمنج
اوروڙي پابند دهر قسمة نشي نه مجتنب او دزنا نرو دمحفلونو
نه پرهيز ڪولو - احمد شاه ابدالي هغه شخصيت دي دچا د

ملکې مرک و چې ميرمن وانگ ته دغه منلو خبر وه ، همدا راز
 څنگه چې د جمهوريت په معنی نه پوهېده ، اعتقاد يې پرې
 نه لاره . هغه تر اوسه نه پوهېده خوله دېرې مودې څخه ورته
 ويل شوی وو چې جمهوري نظام رامنځته شوی دی . په همدې
 وجه يې اوس هم شاوخوا وکتل ، هوا سره او پر زړه پورې وه
 له ځانه سره يې فکر وکړ چې کرسينده په څو نړۍ هر څه به عادي وو ، په غوڅه
 لهجه يې وويل : " زه د جاپانيانو په موجوديت باور نلرم " .
 ټولو پر زړه کبې ودرې وځنډل ، خو په خوله چاڅه ونه ويل .
 د پيکک سنجې د پيکک پا يې و لکاوه او چا په لور د آواز پيک
 نه وويل : " يوه سندره خرواويه ! "

پيکک په پورېدلی خولو د آواز يوه پخوانۍ سندره پيل کړه ، ميرمن
 وانگ سندري تر غوښه شوه او جاپانيان يې هر کړل . بنکلی
 مازديکړی و ، د سيند پر غاړه د لارو ولو سيوري خرواوبو
 ته لا ښايست ورکړی و .

د کلی خود پرش کورونه د سين پر غاړه په مطلق سکوت
 او آرامتيا کبې پرانته وو . هيچا د دوی سوکالي او آرامتيا له منځه
 نشه وړای ، په تېره بيا چې جاپانيان هم انسان دي .

" پيکک " سندره بس کړه ، بوردی ميرمن وانگ په نرمۍ وته
 وويل : " دهغو الوتکو په موجوديت کبې هم چې تاو ويل شک
 لرم . "

« پیک » پرته له دې چې خه ووايي ، بله سندره شروع کړه - کلونه راغلي او تللي وو او میرمن وانک همدارنگه داوړې غروبونه د سیند پرغاړه تېرکړې وو .

د لومړي ځل له پاره چې د اولس (۱۷) کلونو ناوړې وه ، میره یې ورته ویلي وو چې بنده وروڅیري .

میره ته یې ټولو خلک د دې دنیا یست توصیفونه کړي وو ، خو میره یې ورته ویلي وو چې پښې یې لږې لږې دي .

د میرمن وانک میره په ځوانۍ کې یې اوبلا هوکړې واوله غذا بڅخه دهغه دخلاصون دپاره په کلونو کلونو میرمن وانک لمونځونه او خیراتونه پرغاړه اخیستي وو چې وروسته یې دخپلو اولادونو او ځمکې د پاللو لپاره وجهه له دې کارڅخه ډډه وکړه ، کله چې راهب ورته ویل : « د سپینو زرو لس سکې به نورې هم راکړې چې میره دې کاملاً له عذاب خلاص شي » دې پوښتنه ورڅخه وکړه چې : « څه یې لپاته دي ؟ » راهب ورته ویل : « یوازې ښی لاس » .

د دې د صبر کاسه ډکه شوې وه ، لس سکې د دې د ځورنې د ثمرې خرڅ وواو د بند د جوړولو له پاره هم کارگرانو ته اړتیا وه ، نو ځکه یې راهب ته ویلي وو چې : « که یې یو لاس پاته وي پخپله یې له عذابه ترغورلای شي . »

میرمن وانک به د پرخله د شپې په دې فکر کې وه چې آیا هغه

(میره) به خان ته نجات ورکړی وي او که نه؟ داسې ایسید
چې خان یې لاندی شغورلی او تر اوسه پورې لاد دې مرستې
ته سترګې په لاره دی.

د پټک بنځې پخپل نړي غږ وویل: "موږې باید
ولاره شي وروسته د لمړ تر پریوتو له سیند څخه لږه را پورته
کیري".

بروی میرمن وانګ ورسره منله او وې ویل: "هو باید
ولاره شم" او بیا یوه لحظه سیند ته ځیر شوه. دې سیند دوی
ته د پرې کتنې او تاوانونه یوځای لرل. د دوی ځمکې به یې
خړوبولې، خو چې کله به یې د دوو گوتو لاره وموندله بیا به یې هر
څه لکه بنا مارګه ودرکول.

د دې میره هم د بې پروایۍ په وجه دوب شری و هغه به تل د
بند د جوړولو د پاره هلته تلواو د بند د کلکولو د پاره به یې خاورې
د بند په سر د پرې کولې.

یوه شپه سیند لطیفان وکړ. بندي مات کړ د دې میره د باندې
وتلی و، داله خپل زوی سره د بام سر ته ختلې وه او چې کله یې میره
په اوبو کې د وېدو، دې خپل زوی او خان د خطرې څخه غږولې
وو.

وروسته یې بند بیا وتړلو اوس به دا هره ورځ ماز دیکر د بند
لېدلو ته ورتله، خلکو به خنډل او ویل: "که بند څه عیب پیدا

کړي نرمين وانگ به مونږ ته خبر را کړي .

هېڅکله هم د چا په خيال کېني دا خبره نه وه ورته شوې
چې د سيند لږ غاړې تخه بل ځای ته کډه وکړي . د « وانگ » کورنۍ
له څو پښته په همدې ځای کېني اوسېده .
« پيک » يوناڅاپه سندره بس کړه او وې ويل :

« سپړمې راوخته ! »

« او دا هېڅ ښه نه ده . الوتکې د سپړمې په شپو کېني پيدا کېږي »
« ميومن وانگ » په حيرانتيا ورته ويل : « تاد الوتکو په باره
کېني دا خبرې له کومه اوسېدلې » او بيا يې زياته کړه : « زه له دې
خبرو تخه کرکه لرم . »

ټول غلي شول ، بودی د پيک د ښځې په اوږه لاس تکیه
او بل لاس يې د تمباکو پيپ کلک نيولی ورو ورو له نرينو تخه
ښکته شوه . کليوال هم يړيو پدې پسې روان شو .

بلاخره ميومن وانگ په خپله بستره کېني ختملاستو ترويدو
دغه يې لږ د جاپانيانو په باره کېني فکر وکړ او د ځان تخه يې پوښته
وکړه چې هغوی ولې له دوی سره جنګ کول غواړي . د دې
په نظر يوازې بد خلک د جګړې پلويان وو او په خپل خيال له
دا ډول خلکو سره دېر ځله غامخ شوې وه .

هغې له خپل ځان سره و پتيله چې کډ جاپانيان دلته را شي
بايد هغوی چېرته ميلمانه کړي او هغوی ته ووايي چې ولې اودڅه

دپاره ددوی کلي ته راغلي دي دوی خوله چاسره دښمني کول
نه غواړي ... »

په همدې وجه کله چې د پيک ښځې دې ته دجاپانيانو د راتګ
خبر ورکړي دا يې داوردېدولپاره حاضر نه وه ، په خپله بستره
کښې کښيناسته او ويلي ويل : « دچا يوپياله ... چای ...
پياله ... »

د پيک ښځې چينې کړې : « موري نور وخت نشته ، دلته
راړسېدلی - دلته ! »

« ميرمن وانګ » چې تازه له خوبه راوبښه شوې وه وويل :
« چېرته ؟ »

د پيک ښځې وويل : « په آسمان کېږي .. »
له دې خبرې سره ټول دباندي وتل او په هغه روڼ سپيده
چاودو کې آسمان ته خړ شول هلته يې دمني دوحشي زړانو
په څېر يوڅه ترسترگو شل ..

ميرمن وانګ وويل : « داڅه شی دی ؟ »

وهروسته دهغوی له منځ څخه دمرغانو دهکيو په څېر سپين
سپين څيرونه نېغ ځمکې ته راږيوتل اوکلي ته نژدې له کروندې
څخه دوږې آسمان ته پورته شوې . ټولوي دليدودپاره هغه
شای ته ورننوتلې کړې - هلته يې د دېرش کاله په شاوخوا
کښې شوره کنده وليده . ټول حيران شوی وو ، چا هيڅ نشوويل .

پدی وخت کښې د مرغانو نوروې هکې مخکې ته راپر یوې ، ټول
وټبټیدل . . . ټول . . . پرته له میرمن وانگ څخه ، کله
چې د پیک ښځې تر لاس ونيوه چې بویې ځي - میرمن وانگ د بند
دیوال ته کښیناسته او ویی ویل : " زه منده نشم وهلی ، او یا کله
کیري چې مندې مې ندي وهلي ، ته ولاړه شه . " پیک چپوته
دی ؟ " شاوخوا یې وکتل پیک هغه تللی و ، دې وویل : " لکه
خپل نیکه تل د قرار یا زمشر دی . " د پیک ښځه ولاړه وه او دې
تري کتل چې مېرمن وانگ ودرته وویل : " که پیک مېرشوی وي
نولازمه ده چې نړوی یې شوندي پاته شي ځکه له دې ځایه څخه
ولاړه شه . "

وروسته د الوتکو د غږ په وجه د یو بل غږ ښه نه اورېدل
کېده ، د پیک ښځه په نه زه له نورو سره روانه شوه .
اوس لا څومنډه نه ووتې شوي چې کلی ودان شوی او د
چت په لړ کې اوږد نه بل وو . د کلی ټول اوسیدونکي له هغه
ځایه څخه تللي وو او د تلو په وخت کښې یې میرمن وانگ ته هم د تلو
خواست کړی و ، خړدې په ځواب کښې وینه ویلې وو چې : " درځم !
درځم ! تاسو درځئ . "

هغه له ځایه ونه خوځېده . په ځکه کښیناسته او په هغه حیرانۍ
منظره کښې یې سترگې ښځې کړې وې ، ډېر ژر نوروې الوتکې هم
راوړسېدې . له کومه راتلې ؟ هغه نه پوهېده خو نړیوالو الوتکو

په بخوانيو الوتکو جمله وکړه .

لمر د کړوندو په سرو لارو او د اوږي په شنه او سرو آسمان
کې الوتکو په يوبل د زې کرلې .

کله چې دا صحنه پاې ته ورسېده ، بورې له خانه سره سوچ
وکړ چې کلي ته ولاړه شي او وچموري چې څه روغ پاتې دي او
که نه !

دلته او هلته يونيم ديوال لا ولاړ و ميرمن وانگ خپل کور
ونه موندلو ، سربېره پر دې دومره له جگړې سره نابنده نه
وه . يو ځل غلړ د دوی کلې لوتلې او کورونه يې ورسوځولي وو .
او اوس هغه پېښه بيا تکرار شوې وه . انسان کله ممکن دی چې
په کورونو د لگيدلي او رملج وويني خو دا د سپينو زرو غونډې
برېښېدونکې مرمۍ چې په آسمان کې يواو بل ته وېشل کيږي
نه ليدل کيږي . په دی باندې دهغې سرته خلاصيدو . دهغوی
په ماهيت او داچې څنگه په آسمان کې ولاړې دی پوهېده .
له همدې سببه په ځمکه کې ناسته او دهغوی په تاشر شوه ، لوږه
يې هر لحظه ډېرېده .

په لور غږ يې وويل ! " نرږ مې غواړي چې يوه (الوتکه) له
نژدې څخه ووينم . " په همدې جگړه يوه نرځي شوې الوتکه د
" پيک " په کورنډه کې چې يوه وېج د مخه يې د لوبيا د
کر د پاره يوې کرې وه ، ولوېده . په يوه لحظه کې آسمان خالي

شو. يوازې هغه پاته وه او دا تېپي شوی ځين چې د ځمکې پر مخ پروت و.

« ميرمن وانک » وروله ځمکې څخه پرته شوه، پدغه عمر هغه له هېڅ شي څخه نه وېرېده. ورو ورو يې د کړندې لار ونيوه، په همدې وخت کې دوه، درې سې هم پيدا شول چې ليوني ليري يې غېل، بودی د لاس پر لرگي هغوی ووهل او په غصه يې ورته وويل: « غلي شئ، دلته زه نه زما غوښتونه خورلي دي.

په الوتکه يې لاس ووهل او سپوټه يې وويل: « اوسپنده » او بيا يې زياته کړه: « پرته له شک څخه سپين نرودي. » که دا نر ويلي شي د « وانک » درسته کړونډ به بله يه کړي.

ترا الوتکې راوخوځېده او په ځير سره يې ورته وکتل څنگه لوزي؟ اوس له کار څخه لويدي او بېځانه شوي. په الوتکه کې هېڅ حرکت او غبر نه و. کله چې ميرمن وانک د ځمکې خواته تهيه شوه، يو ځوان سړی يې په وارهه ځای کې ناست وليد، سېي ورته وغږيدل خو هغې ورڅخه وشړل.

بودی په موډ بانه لهجه له ځوان څخه پوښتنه وکړه: « شوندي ياست؟ »

ځوان د غبر په اورېدو لږ وڅوځيد خو هغه يې ونه ويل. بودی ور نژدې شوه اوله سوري څخه يې دننه وکتل د ځوان له دې

شخه وینې بهېدی .

بودی په حیرانتیا وویل : " تېپي شوی ! " دهغه نبض یې ونيولولاس یې تود و خو نبض یې نه غوړچېدو او چې کله یې دهغه لاس پرېښودو بېحسبه ښکته پریوتو .

بودی په خیر خیر هغه ته وکتل ، د چینایانو غوندې یې تور وېسته لرل غمیا هم چینایانوته ورته نه ؤ .

بودی له ځانه سره فکر وکړ : " باید د جنوب اوسیدونکی وي " .

ښه ، دهغه ژوند مهم دی .

بودی ورته وویل : " ښه به وي چې د باندې راووزي . "

به ستا په تې مهم کېږم . "

ځوان تر شونډه ولاړېځه وویل .

بودی پوښتنه وکړه : " څه دي وویل ؟ " خو ځوان خپله خبره

تکرار نکړه .

وروسته له لږ وخت شخه بودی خپله بریکړه وکړه اول ځوان

سره یې وویل : " زه لا تر اوسه پورې پیاوړې یم . " الوتکې ته

وړدنه شوه د ځوان تر ملایې لاسونه چاپېر کړل او بهر ته یې

راوايستلو . د ښکته مرغې ځوان د لږه اندام خاوند او ډېر دروند

نه ؤ . کله چې یې په ځمکه څمکولو احساس یې وکړ چې په خپلو پښو

دریدلی شي . لاس یې په بودی پورې تکیه کړ او وې ویل : " که

کولی شي چې ولاړ شي لومړی به زما کور ته ولاړ شو او وېر یې کولو

چې پرځای دی اوکړه .

ځوان په څرکند ډول څه وویل خو بودی هېڅ وړ باندې پوه نه شوه ، ځان یې پرې ددې ته کړ او پوښتنه یې وپوښته وکړه چې :
څه وايي ؟

ځوان سپوته چې یو خواته ولاړ او ده ته غوږ بدل اشاره وکړه او بیا په خبرو شو ، په خبرو خبرو کې ځمکې ته ټیټ شو ، سپوږمکي وړ باندې وکړه ، بودی په لاسونو سږي وپوښته لرې کول او په لور غږ یې وویل : " لرې شئ تا سوته چا وویل چې دی ووتلی ؟ "
کله چې سږي کورې شول ، بودی ځوان په شا کړ او په ځمکه لو ځمکه لو یې تر وړان شوي کلي پورې ورسولو ، هغه یې په سرک باندې څمکولو او پخپله له سپوږمکي سره دخپل کور خواته روانه شوه .

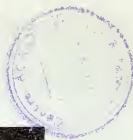
کور یې په پوره ډول سره وړان شوی ؤ ، دخپل کور ځای یې په آسانه سره وموندلو ، دلته د بند دروازې ته مخامخ باید ددې کور وي . دی بدتل له همدې ځایه د بند وره ته کتل . نه بند ته کور تاوان رسیدلی ؤ او نه یې دروازې ته . بیا یې ددې کور وړان شوی ؤ هغه هم څه کرانه کار نه ؤ بیا یې جوړ کړي .

بودی بېرته د ځوان لوري ته راغله ، هغه یې لکه څنگه چې پرې ایښی ؤ هماغه ډول ولیدو ، د بند دیوال ترې دده لگولی وه . او اوږده اوږده ساه یې ایستله مړنک یې الوتی او دخپل کور

احسان دپاره چې به د برصغیر د مسلمانانو سختونه همپشه بشکته وي. ځکه چې احمد شاه ابدالي دوی د مرهتو و د غلامۍ نه بچ ساتلی دي .

احمد شاه ابدالي بادشاه و، خرو د هغه بادشاهي د جمهوریت د یوړنګ نتیجه وه. د هغه انتخاب یوې جرګې کړی و. چې په کښې د افغان قبایلو لوی لوی سرداران شامل وو. دا جرګه د قندهار سره نژدې د شیر سرخ په زیارت کښې ټاکلې شوې وه. د جرګې اجلاس پر لږ پسې اته ورځې جارې و چې په کښې د بادشاهۍ دپاره ورومې نوم د سردار نور محمد علی زې وړاندې کړی شو. خو هېڅ څه اتفاق وړ باندې او نکرې شو. دویم نوم د حاجي جمال خان و، خو حاجي جمال خان انکار و حکم و او دې وویل چې زه د دې مقام جوګه نه یم. او د دې دپاره مناسب نوم د احمد شاه ابدالي دی. په دې خبره باندې دا اعتراض وکړی شو چې د احمد شاه ابدالي د قبیلې تعداد ډېر کم دی. حاجي جمال خان ووي چې همدې لږ تعداد پر وجه باندې د بادشاهۍ دپاره جوګه دی. ځکه چې که چیرې ده د خدای او رسول د حکمرانو خلاف ورزي وکړه یا یې نرمونږ د فائدي خلاف کار وکړه. نو مونږه دی په آسانه لرې کولی شو. که چیرې د یوې لویې قبیلې سردار مو بادشاه کړو، نو د هغه لرې کول به آسان نه وي. دغه وخت دوی دا خبرې اترې کولې چې په

پیدک

دو میاشتنی ادبی اوکتوری مجله

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى
النُّورِ ۚ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِكَمُ الظَّالِمُونَ
يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ ۗ أُولَئِكَ
أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ٤

سورة الفرة آیت ٢٥٧

دپښتې شرح :

دهېود لور عارف، شمس، سياستدا او امير تور لوی احمد بابا

د تاج پوښې سادې مراسم

انځور : دارواښه استا پښتانه

سپېډي

دوه میاشتنی ادبي او کلتوري مجله

دوهه دوره، درېمه کتنه، تله لړم، ۱۳۶۹ لره پېکنه ۲۴

خپروونکې: د افغانستان کلتوري ټولنه

د ټولنې مشر: محمد صدیق پسرلی

کونکې ډله: جیب الله رفیع، میرکس موج
زرین انځور، امان الله ساهو

مسوؤل مدیر: محمد آصف صمیم

وجه اشتراك سالانه

در امریکا ۵۰ دالر
در اروپا ۴۰ دالر
در پاکستان ۱۵۰ روپيه

آدرس بانكى:
گريندليز بينك، پشاور، پاكستان
اكاونٽ نمبر ۶۳۲۳۹۰۰۱

GRINDLAYS BANK

AC- No.63239001

Peshawar Pakistan

آدرس پستى:
د افغانستان كلتوري مولا
جى پى او پوسټ بڅس نمبر ۶۶۵
پشاور، پاكستان

G.P.O

P.O. Box 665

Peshawar Pakistan